
EX LIBRIS
BIBLIOTEKA
UNIWERSYTECKA W ŁODZI

Pamiątka Proboszcza Parafii
Bierzwienna długa.
Od X. F. Wieczorkiewicza z roku 1880.
a dziś własnością F. Szczepańskiego

MUZYKA
KOŚCIELNA PARAFIALNA

ZAWIERAJĄCA

PRELUDYA WE WSZYSTKICH TONACYACH

DALEJ

DIRECTORIUM CHORI

NA WAŻNIEJSZE CZYNNOŚCI I OBRZĘDY ROKU KOŚCIELNEGO

WYJĘTE

Z ANTYFONARZA, ORDINARIUM MISSÆ, PSAŁTERZA, MSZAŁU I RYTUAŁU

ORAZ

WYBÓR MSZY I PIEŚNI W STYLU KOSCIELNYM

NARESZCIE

NABOŻEŃSTWO DODATKOWE

PO KOŚCIOŁACH PARAFIALNYCH UŻYWANE.

ZEBRAŁ I UŁOŻYŁ

X. LEONARD SOLECKI,

WIKARYUSZ I KANTOR PRZY ARCHIKATEDRZE LWOWSKIEJ I NAUCZYCIEL ŚPIEWU GREGORYAŃSKIEGO PRZY SEMINARYUM KLERYKÓW.

WARSZAWA, LWÓW, POZNAŃ.

Z DRUKARNI J. KŒSLA W KEMPTEN (BAWARYA).

160,-

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA W ŁODZI
M22025

M 22025

Kk 33|83|24
21.2

Szczególne zachęcenie do tego dzieła dały mi liczne od Przewielebnych Księży Dziekanów, jako też od wielu Gorliwych Kapłanów i Organistów listy, w których wyrażali życzenie, abym przystąpił do wydawnictwa Muzyki Kościelnej parafialnej, która dopiero po zgłoszeniu się dostatecznej liczby prenumeratorów w pierwszym zeszycie ukazać się miała. W odezwach tych znalazłem od Najzacniejszych Kapłanów wskazówki, w jaki sposób zamierzone dzieło stać by się mogło nie tylko pożytecznem, ale nawet książką niezbędnie potrzebną w każdej parafii, i dla każdego kościoła. W prospekcie bowiem, który za pośrednictwem Przewielebnych Księży Dziekanów do wszystkich Kościołów parafialnych przesłać miałem zaszczyt, wspomniałem, iż w zamierzonem dziele między innemi dawane będą od czasu do czasu stosowne instrukcye liturgiczne. Dziś idąc za radą Przewielebnych Kapłanów rozszerzam zakres działu liturgicznego o tyle, że staraniem mojem będzie podać w nim cały Rok Kościelny w ważniejszych czynnościach liturgicznych, aby Organista miał tu zebrane w wiernem a przystępnem streszczeniu a oraz w łatwych do odegrania nutach wszystko, co w zakres jego służby koscielnej wchodzi, a za czem szukaćby musiał w Antyfonarzu, Psałterzu, Brewiarzu, Mszale, Rytuale, i Rubryceli.

Niepodobną prawie rzeczą, aby wszystkie te księgi posiadał Organista parafialny, lub mógł je mieć pod ręką; najczęściej nawet niewie on, do czego niektore z nich służą. Cała wiedza jego zasadza się najczęściej na odegraniu mszy, na śpiewaniu przy tem bez wyboru pieśni, (nie wszystkie z nich nazwałbym kościelnemi), na odegraniu preludyów często niezgrabnych, na uczestnictwie przy funkcyach kościelnych, których ceremonij z podania tylko na pamięć się nauczył. Ale czy one są takiemi, jak tego wymaga liturgika, nie jest on w możności nawet osądzić. I nie dziwić się temu przy braku dobrych szkół organistowskich, w braku podręczników stosownych i w obec najnędzniejszej dotacyi organistów.

W obec tych trudności stanęły rzeczy dziś na tem, ze odegranie najważniejszych czynności koscielnych i ich składowych części, jak: Jutrzni, inwitatoryów, hymnów, nieszpór, responsoryów, wierszy i. t. p. odbywa się prawie w każdej parafii inaczej, a nie tak, jak tego duch kościelny i rubryki liturgiczne wymagają. Zaniedbanie, pomijanie lub przekręcanie tych przepisów nie powinno być dla sumiennego Organisty obojętnem, a tem mniej obojętnem jest to dla Duszpasterzy, czego dowodem tyle listów z żądaniem, aby dział liturgiczny był jak najdokładniéj opracowanym, z zapewnieniem, że w takim razie dzieło podobne każdy Duszstarownik dla swego kościoła sprawi, i że nadal żaden Organista bez niego się nie obejdzie. Dział ten liturgiczny nazwę Directorium chori. Nie mała to będzie praca, ale przy błogosławieństwie Bożem, a poparciu ogółu przyjdzie, da Bóg, do zamierzonego skutku.

Muzyka Kościelna parafialna miescić przeto będzie następujące działy:

1. Preludya na organ przez wszystkie dur i mol tonacye. Zaczynać się będą od łatwych, przechodząc do trudniejszych: a wszystkie będą utworami celniejszych muzyków i harmonistów kościelnych. Preludya te stanowić będą praktyczną szkołę na organ. Staraniem Organistów będzie, nietylko sumiennie odegrać podane preludya, ale się ich nawet na pamięć nauczyć, aby w koniecznych przerwach podczas świętej liturgii i śpiewów,

Organista nie zdawał się na własną kompozycyę i natchnienie muzykalne, gdyż aby dobrze improwizować, potrzeba być nie tylko zdolnym ale i bardzo biegłym muzykiem.

2. Po preludyach nastąpi dział liturgiczny: Directorium chori. W tym dziale podane będą w nutach do śpiewu i gry na organie: jutrznie i nieszpory na wszystkie czasy i uroczystości roku kościelnego, jako też inne ważniejsze obchody i ceremonie liturgiczne. Jnne bowiem są melodye na inwitatorya, hymny, antyfony, responsorya na Adwent, inne na Wielki post, inne na uroczystości doroczne. Kościół Chrystusowy Duchem świętym kierowany dziwnie piękne a stosowne na każdy czas roku kościelnego ułożył ku temu melodye. Czyż miałyby one i nadal pozostać nieznanemi przeważnej części naszych zacnych Organistów? albo obojętnemi dla Duchowieństwa? Błądzącemu dotychczas w niewiadomości Organiscie, poda Directorium chori wskazówkę i naukę, jak, kiedy i co ma śpiewać i na śpiew celebrującego kapłana odpowiadać; poda mu oraz miejsce w Brewiarzu, Rytuale, Mszale zkąd pojedyńcze ceremonie, wiersze, responsorya wziętemi zostały, i gdzie ich szukać należy.

Nie małej wagi dla każdego sumiennego Organisty jest dobre zrozumienie i odśpiewanie chorału z nut aretyńskich, szczególniej tych części chorału, które zebrane są w tak zwanem Cantionale ecclesiasticum. Zadaniem tego działu będzie podać w stosownych czasach roku kościelnego wskazówki do należytego oddania w śpiewie nut chorału, lub też podania niektórych jego części w szacie harmonizowanej.

3. Każdy przyzna, iż śpiew i muzyka, mające służyć do uświetnienia katolickiego nabożeństwa, a szczególniej najświętszej ofiary mszy świętej, powinne być zgodnemi z temi świętemi czynnościami i odpowiadać im godnie. Koscioł jest miejscem świętem, chwała Pańska, która się tu rozbrzmiewa, jest chwilą nad wyraz uroczystą. Dla tego tylko święta, poważna i zastosowana do tak świętych tajemnic muzyka może mieć odwagę do odezwania się w tak świętem miejscu, t. j. taka, któraby porywała serca do uwielbienia Boga, odrywała od świata, a napełniała tęsknotą do wiecznych

przybytków. Teatralna albo trywialna, bez smaku i ducha kościelnego muzyka miejsca tu mieć nie powinna. Kościół nasz polski może się poszczycić, iż posiada wiele pieśni prawdziwie religijnych. Niektórzy jednak Organisci gardzą niemi, a lubują się w wymysłach bez sensu i gustu. Szczególniejszą więc uwagę pod tym względem kłaść będziemy na wybór mszy i pieśni, które w czasie nabożeństwa jako stosowne uważać będziemy. A chociaż nam jeszcze daleko do mszy liturgicznych z tekstem łacińskim, podamy jednakowoż na czas Adwentowy i Wielkopostny, oraz na obchody żałobne msze z choralu.

4. Dalej przyjdą w nutach dodatkowe nabożeństwa, jak: supplikacye, litanie, gorzkie żale, godzinki i. t. p.

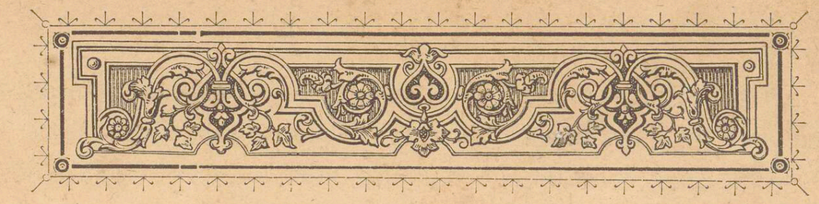
5. Następnie przyjdzie osobny kurs nauki gry na pedale; w dodatku zaś podamy Psałterz Dawidowy akcentowany dla lepszej wymowy, a potem kalendarz kościelny chronologiczny z uwzględnieniem każdej z prowincyj polskich, oraz kalendarz alfabetyczny Świętych.

Obszerny to zarys dzieła — nie przeczymy — lecz ułatwi go nam wydawnictwo zeszytami miesięcznemi, i doprowadzimy rzecz do skutku, jeśli łaska Boża sił użyczy, a przychylność Przewielebnego Duchowieństwa i zacnego stanu organistowskiego wydawnictwo to poprze. Tym sposobem będą miały parafialne kościoły nasze prawie wszystko, co Organistom w wykonywaniu ich świętej służby niezbędnie jest potrzebnem.

Wydawnictwo zeszytami ułatwi nietylko nabycie dzieła, ale będzie miało i tę korzyść, iż zanim następny zeszyt nadejdzie, Organista będzie miał dość czasu, aby zeszyt już wyszły sumiennie odegrać i nauczyć go się dokładnie.

Puszczamy więc w Jmię Boże w świat pierwszy ten zeszyt w nadzieji, że każdy z nich, jako i następne życzliwie przyjętemi będą przez gorliwe o chwałę Bożą i Przezacne Duchowieństwo nasze, i przez Szanownych, a łaknących podobnej strawy Organistów.

X. Leonard Solecki.

łównem zadaniem gry na organach w kościołach katolickich jest towarzyszenie śpiewowi liturgicznemu i wspieranie go. Tony organów i śpiew głosu ludzkiego uzupełniają się do uroczystej i niebiańskiej harmonii, szczególniej, gdy głos ludzki trzyma się ściśle melodyi, a organy dodają mu harmonii swą obfitością tonów. Tym sposobem „harmonijny odgłos organów uspokaja i pociesza stroskane umysły ludzkie, i przypomina na radości przybytków niebieskich, zachęca leniwych, pokrzepia gorliwych, nawołuje sprawiedliwych do miłości, grzeszników do skruchy.“ (Bona, div. psalm.)

I nie da się zaprzeczyć, że dobra gra na organach dziwnie przyczynia się do wspaniałości i powagi katolickiego nabożeństwa.

Gra na organach powinna wywołać myśl pobożną, zachęcić do wzniesienia myśli ku Bogu, ale nie rozpraszać umysłu swą nadobnością ani go odwracać od rozważania tajemnic Bożych.

Piękne, poważne, niewyszukane melodye wsparte na wzniosłej harmonii akordów: oto podstawa i reguła dobrej gry na organach.

Organista sumienny nie powinien nigdy zasiadać do organów w zamiarze popisywania się przed zgromadzonym ludem ze swej biegłości w grze i ze swego talentu muzykalnego; inna, wyższa myśl powinna go tu ożywiać; umysł jego ku niebu ma być skierowany. Gra jego nie powinna tchnąć żadną namiętnością ale spokojem niebiańskim.

Wszelkie sztuczne i wymuszone ozdoby, passaże, koloratury, i wszelkie nie stosowne modulacye uważane być powinny jako zbezczeszczenie najświętszego przybytku, jako splamienie tego, co najpiękniejsze w swej prostocie, jako skoszlawienie tego, co najczcigodniejsze. Już w r. 1570 żąda synod w Mechlinie od Biskupów, aby nie cierpieli w swych kościołach miękkiej i teatralnej gry na organach.

Nie trzeba żałowae pracy w przyswojeniu sobie dobrej i w duchu koscielnym gry na organach; trzeba pracy i zaparcia się, aby sprowadzić się z toru codziennego partactwa.

Preludya powinne zawsze być w związku z następnemi śpiewami religijnemi, powinne przygotowywać do pieśni, i ją należycie podtrzymywać, a po skończeniu pieśni być z nią w związku.

Żaden Organista, który nie jest już bardzo biegły w teoryi i praktyce gry na organach i nie ma wyrobionego smaku kościelnego, nie powinien odważać się na dłuższą improwizacyę z własnego natchnienia. Zresztą jest to wcale zaszczytnie dla Organisty, jeśli z nut gra na organach.
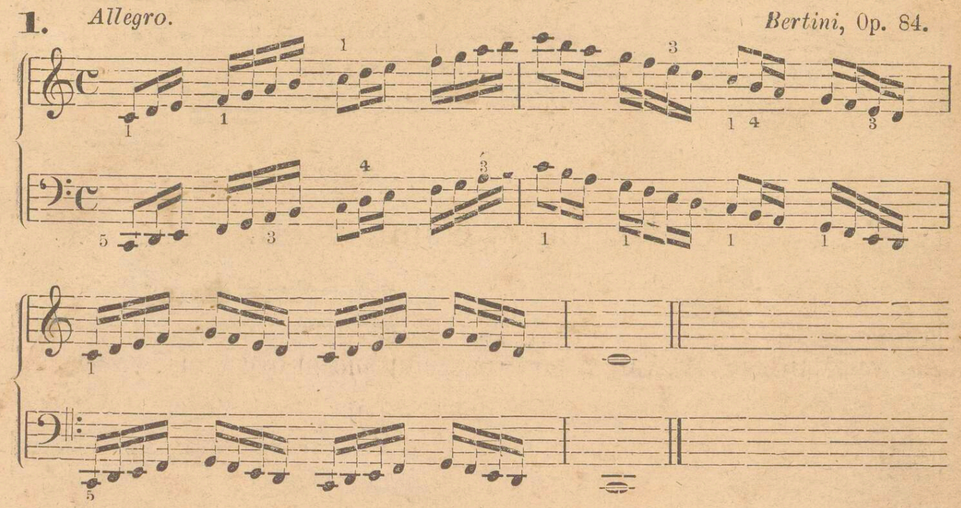
Dla nauki i wygody Organistów podajemy tu cały szereg preludyów we wszystkich dur i mol tonacyach. Są to samę łatwe i przystępne utwory. Później umieścimy drugą seryę trudniejszych i dłuższych.

Preludya te trzeba nie tylko dobrze odegrać, ale nawet na pamięć się nauczyć: przydadzą się bardzo w stosownej chwili.
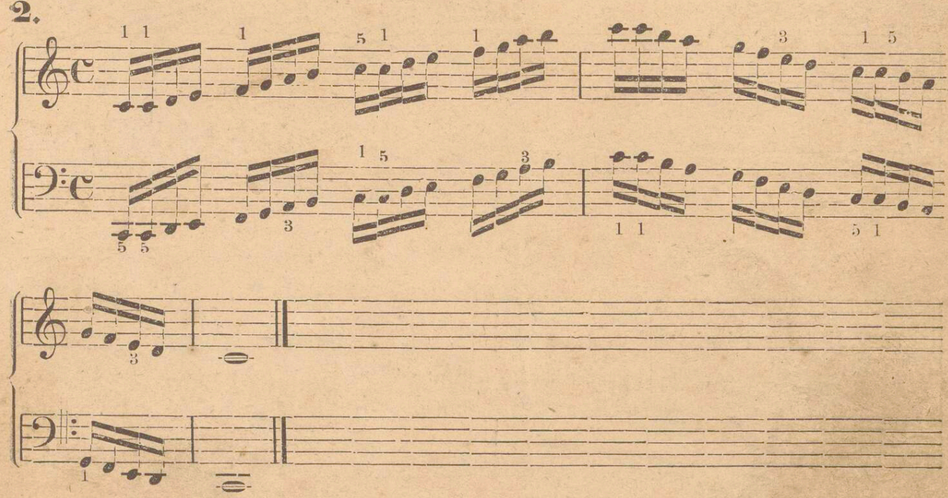
Dla wygody początkowych Organistów podajemy przed Preludyami początkowe ćwiczenia, z oznaczeniem cyframi położenia palców.

Ćwiczenia w gamie dur.
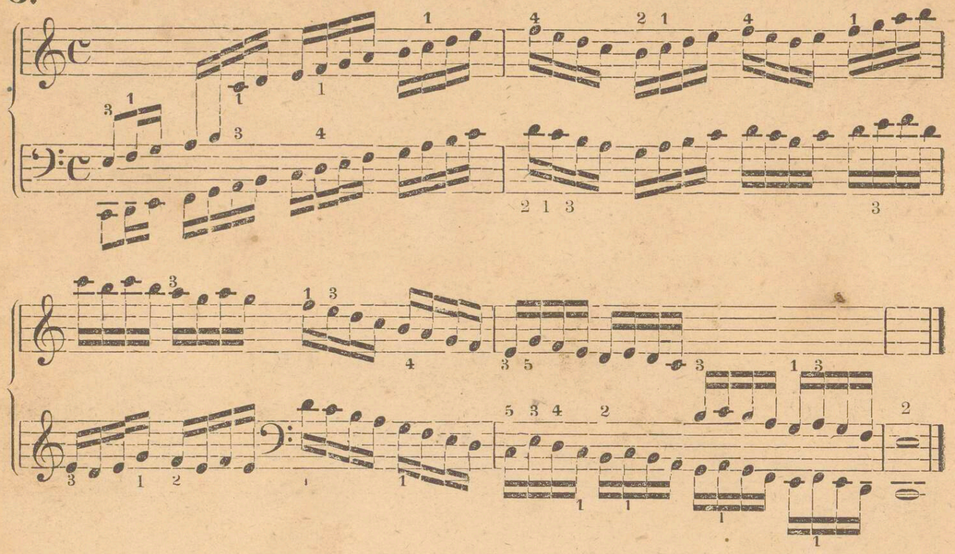
1. *Allegro.* *Bertini*, Op. 84.
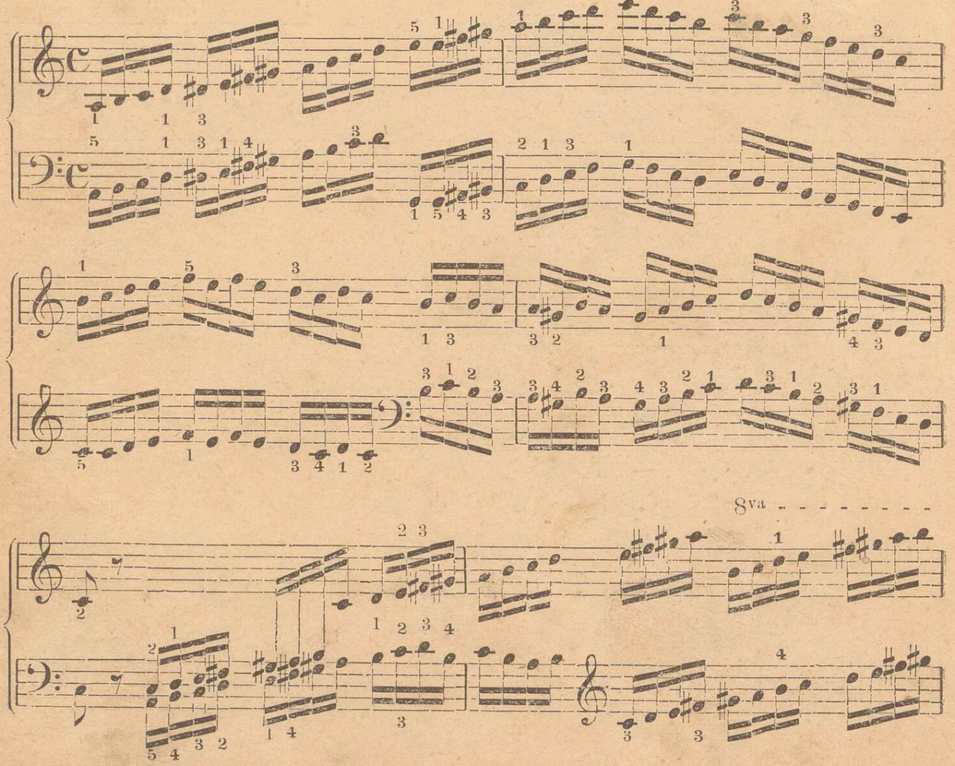

2.
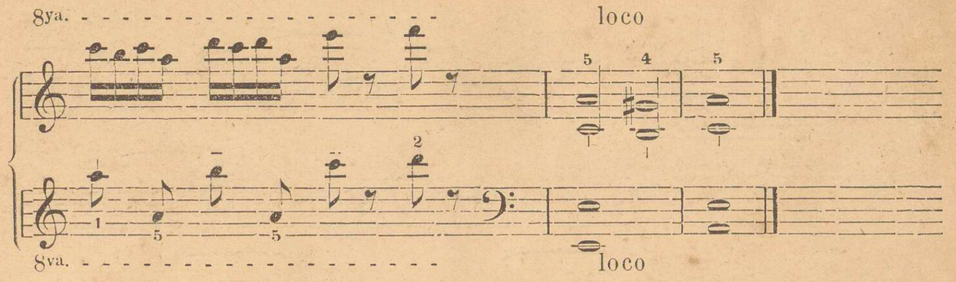

3.
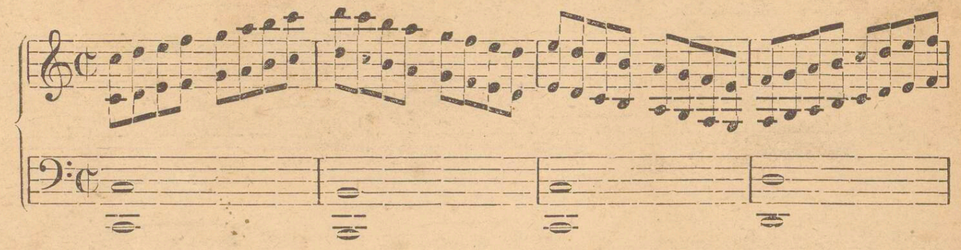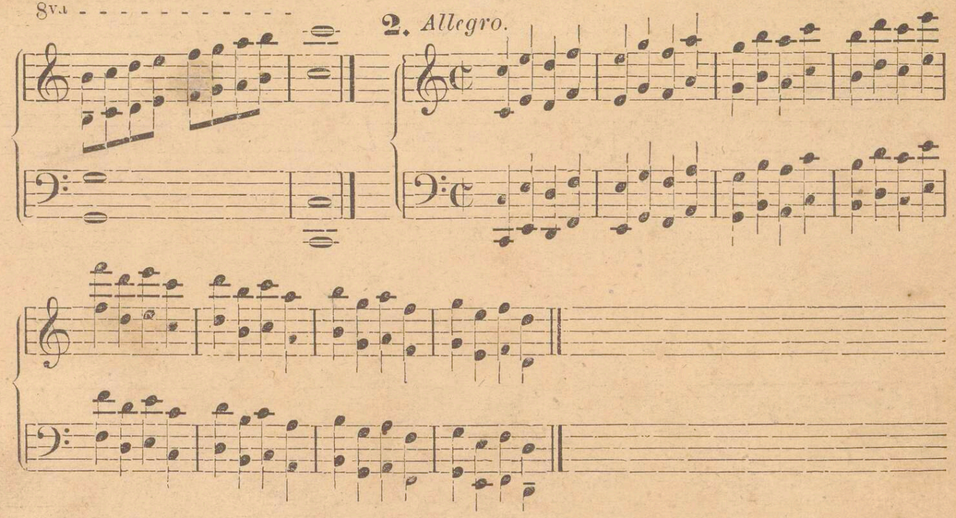

Ćwiczenia w gamie moll.
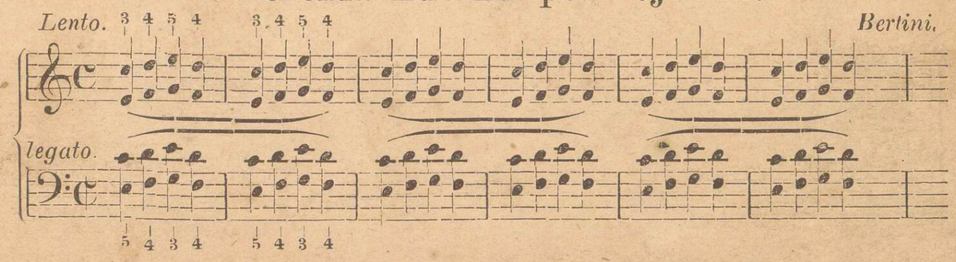

Ćwiczenia w Oktawach.

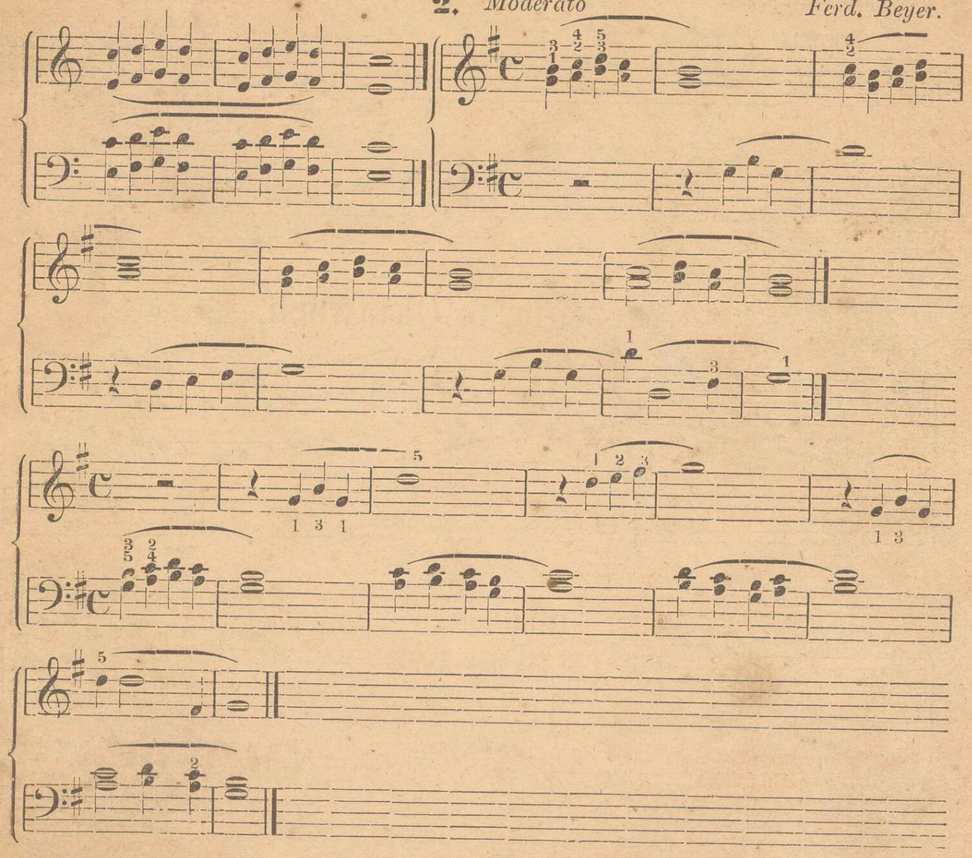

Ćwiczenia nutami podwójnemi.

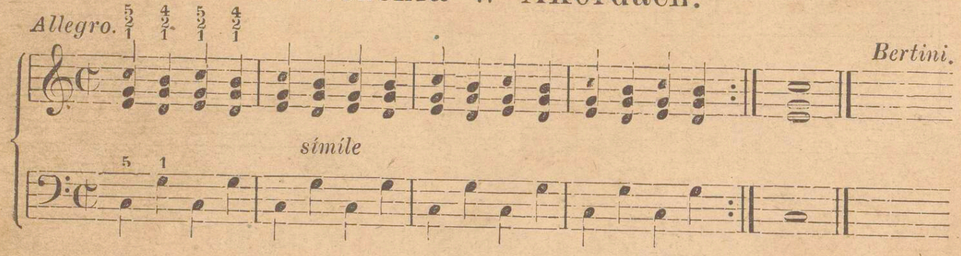

2. *Moderato* *Ferd. Beyer.*

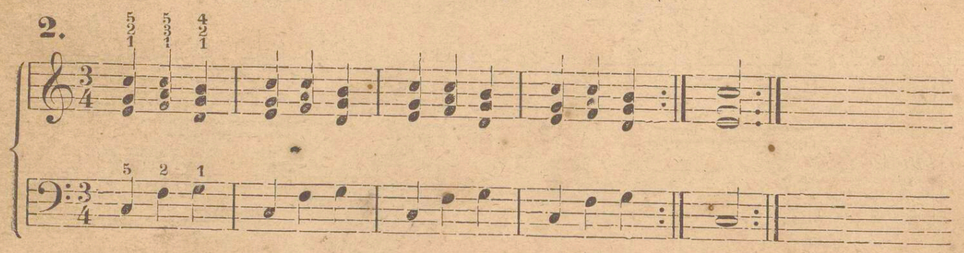

Ćwiczenia w Akordach.

Allegro. *Bertini.*
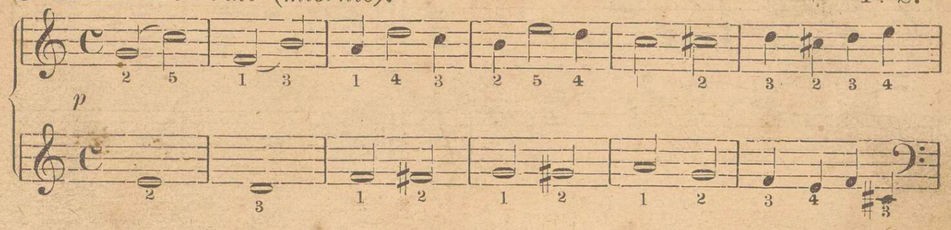

2.

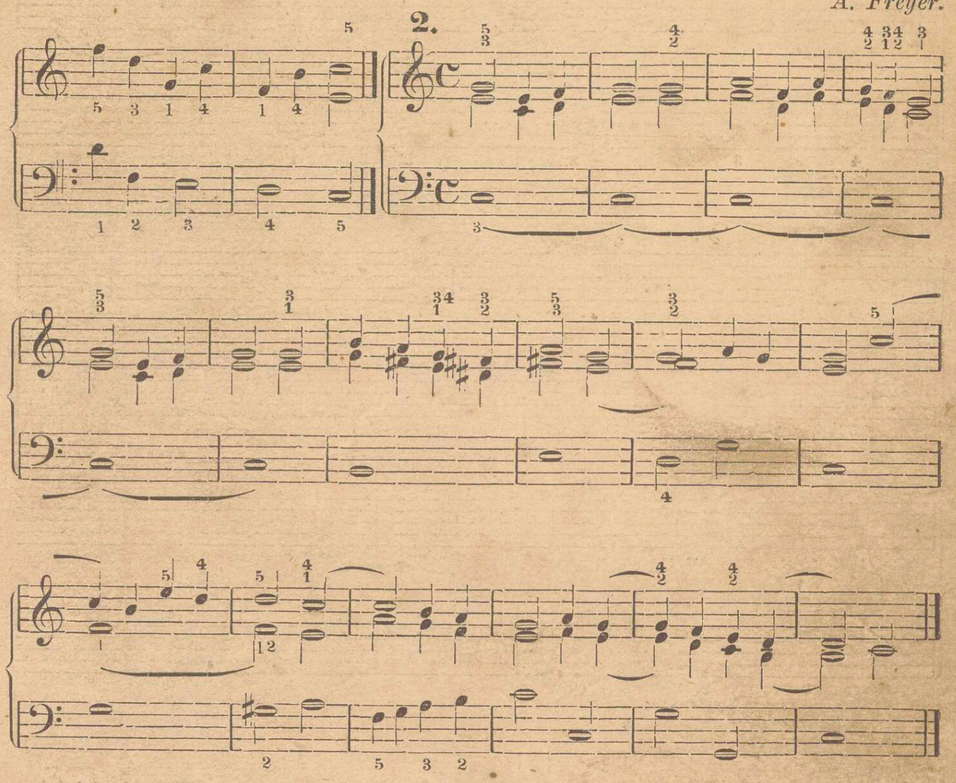
Preludya.

C-dur. *Moderato (miernie).* *P. S.*
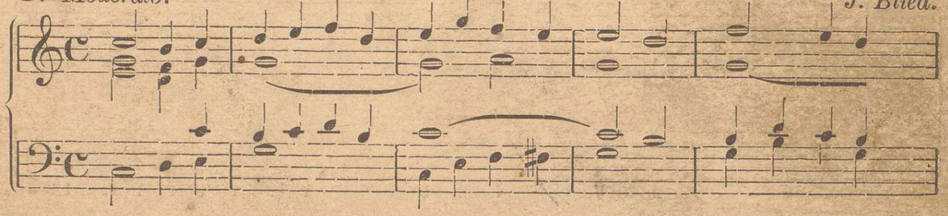

A. Freyer.

2.

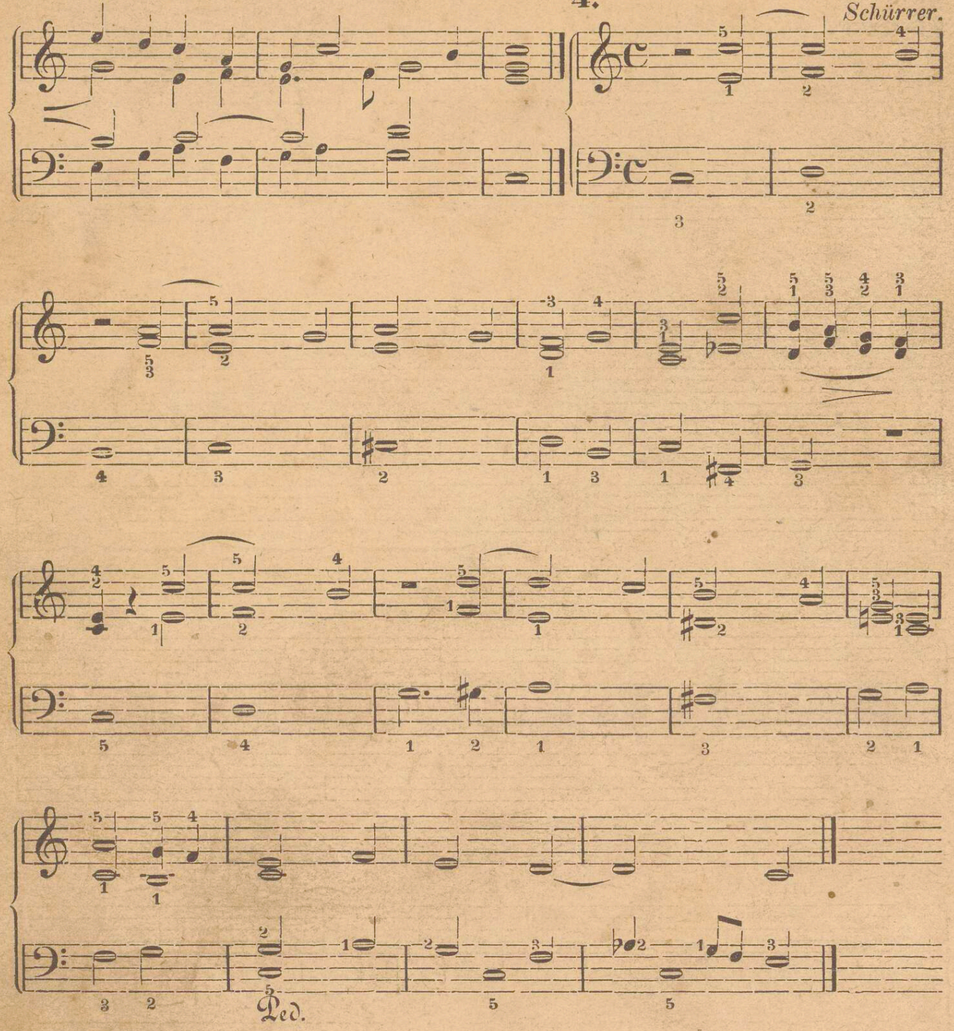

3. *Moderato.* *J. Blied.*
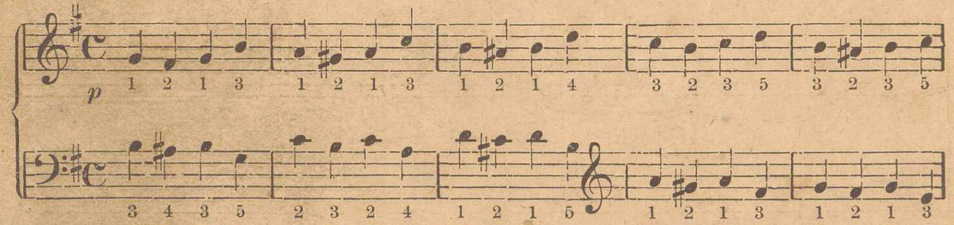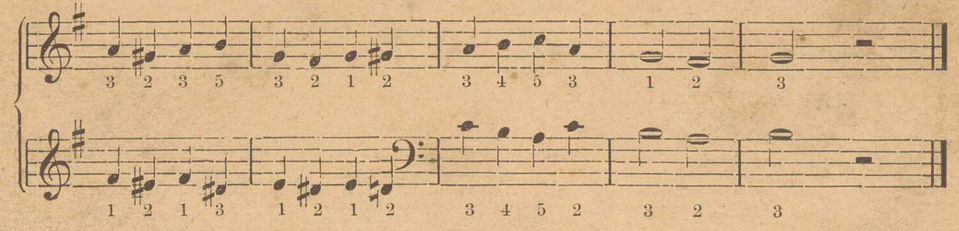

Andante Religioso (poważnie).

4. *Schürrer.*

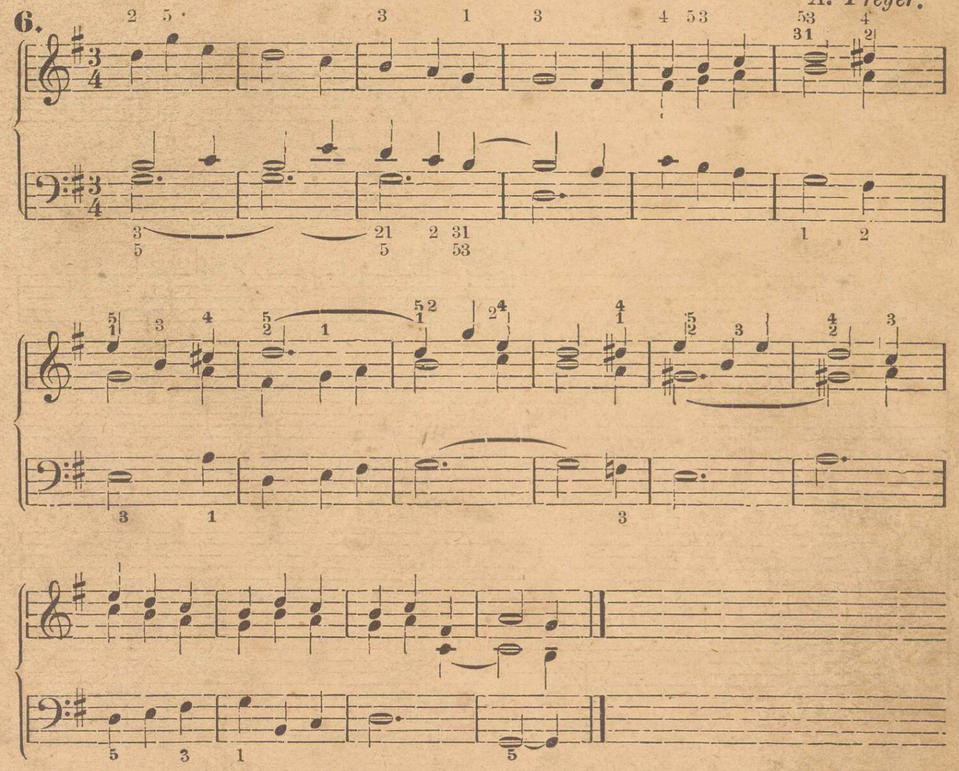

5. *Andante.* **G-dur.** *P. S.*
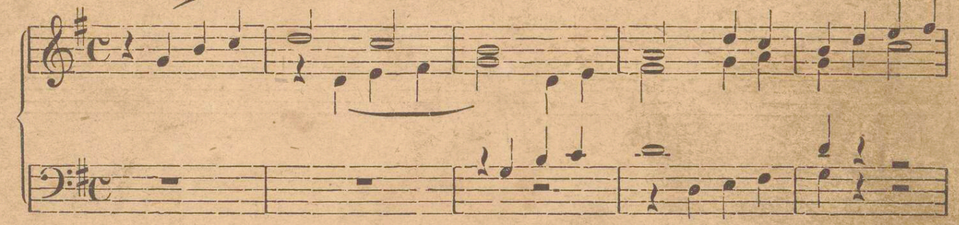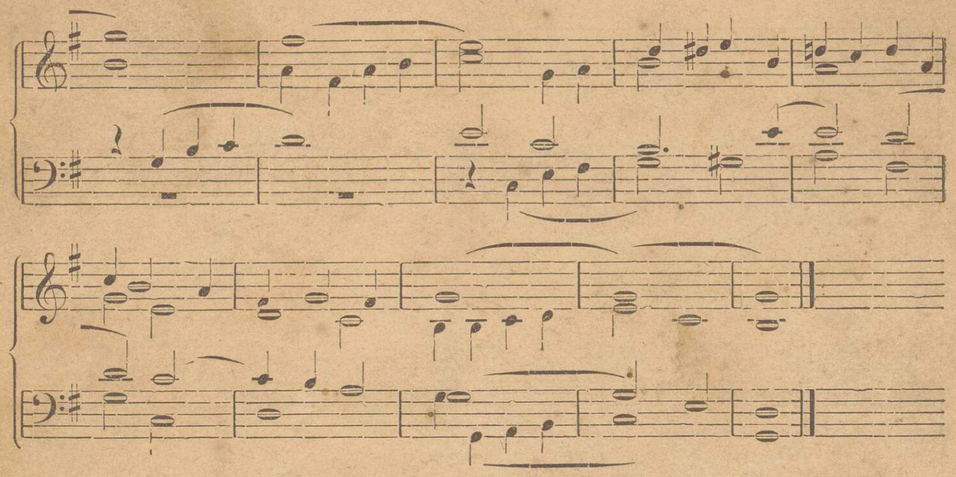

6. *A. Freyer.*

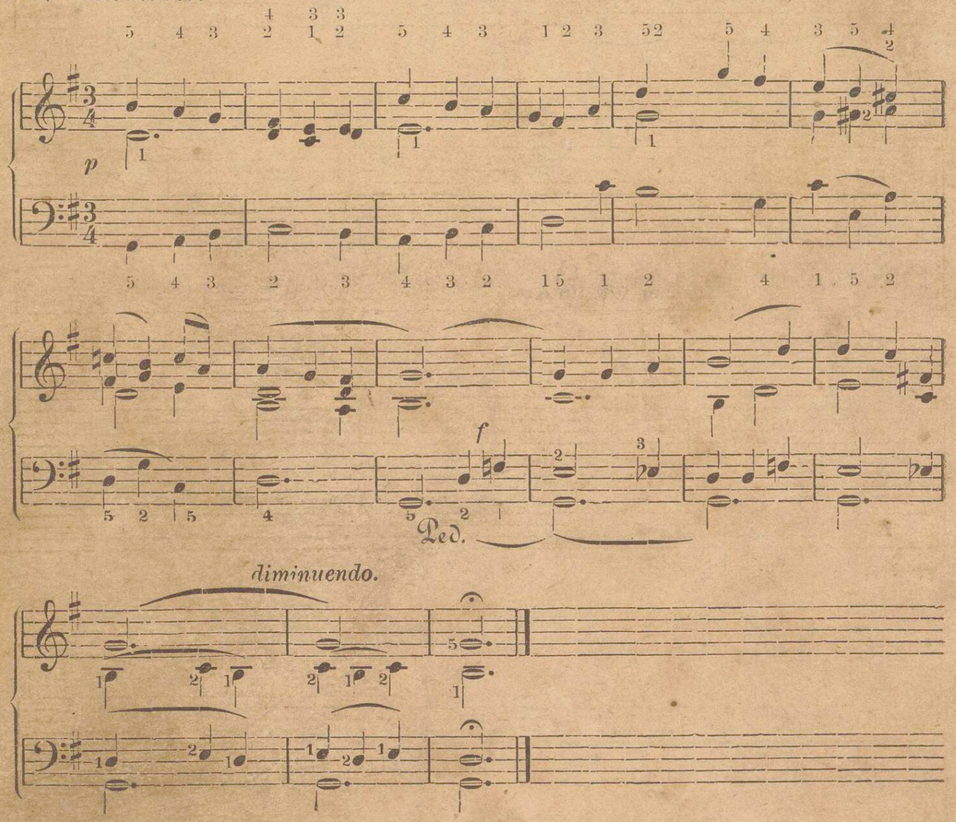

7. *Allº Moderato.* *J. Blied.*
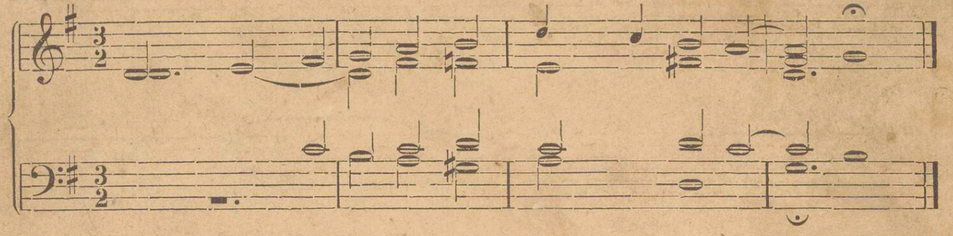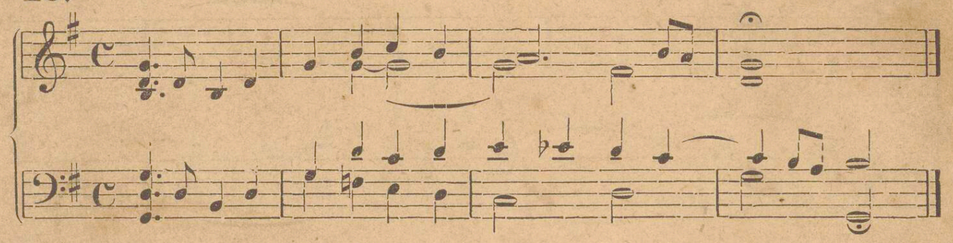

8. *Moderato.* *Schürrer.*

9.

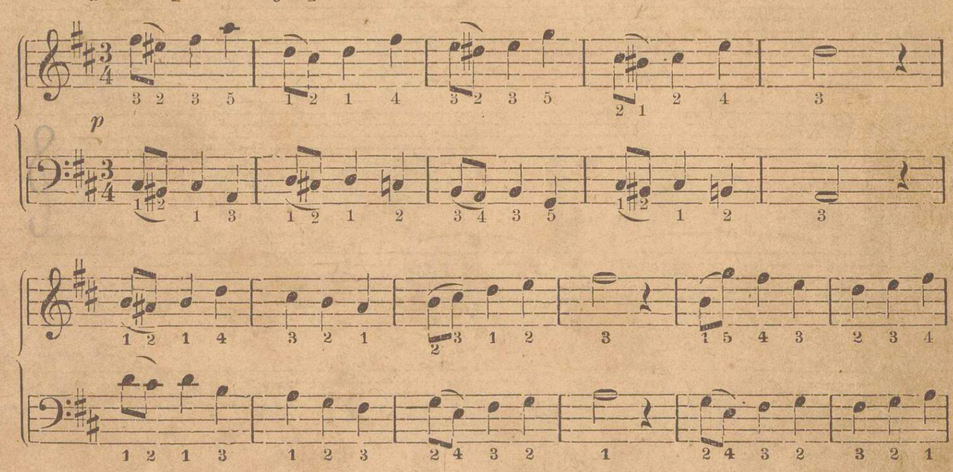

10.
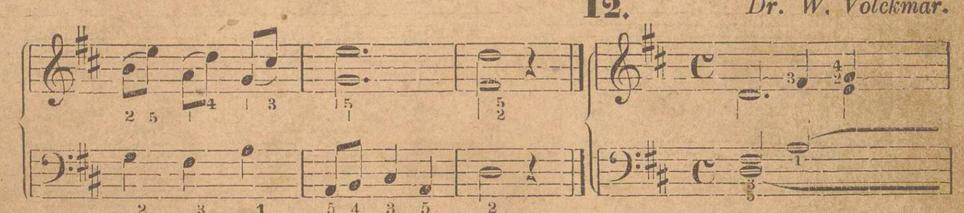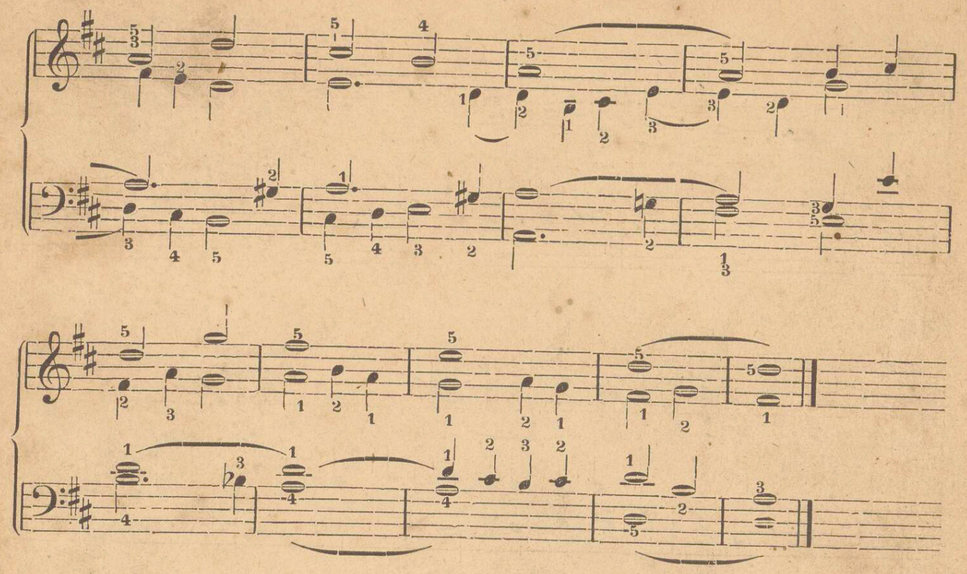

11. **D-dur.**

Allegretto [dość chyżo]. *P. Smólski.*

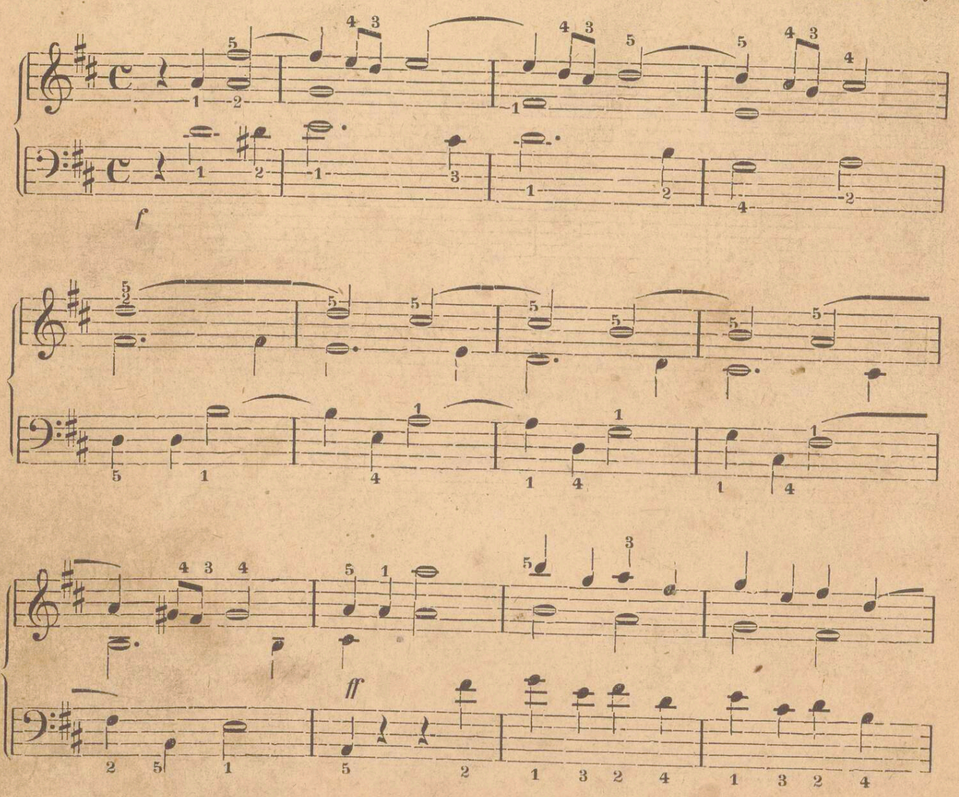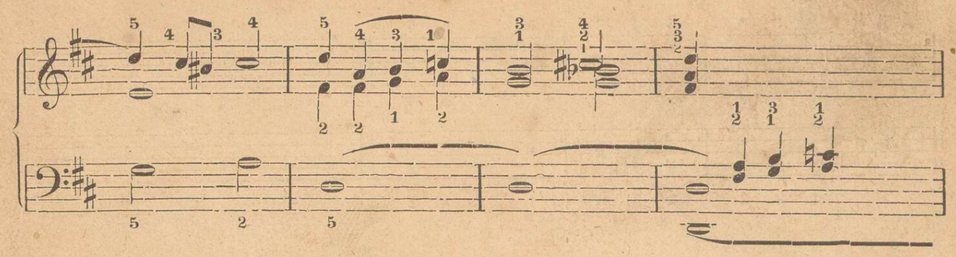

12. *Dr. W. Volckmar.*
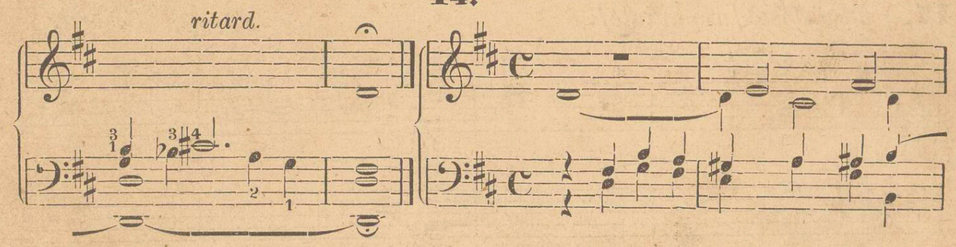

13. *Risoluto [śmiało].* *Schürrer.*
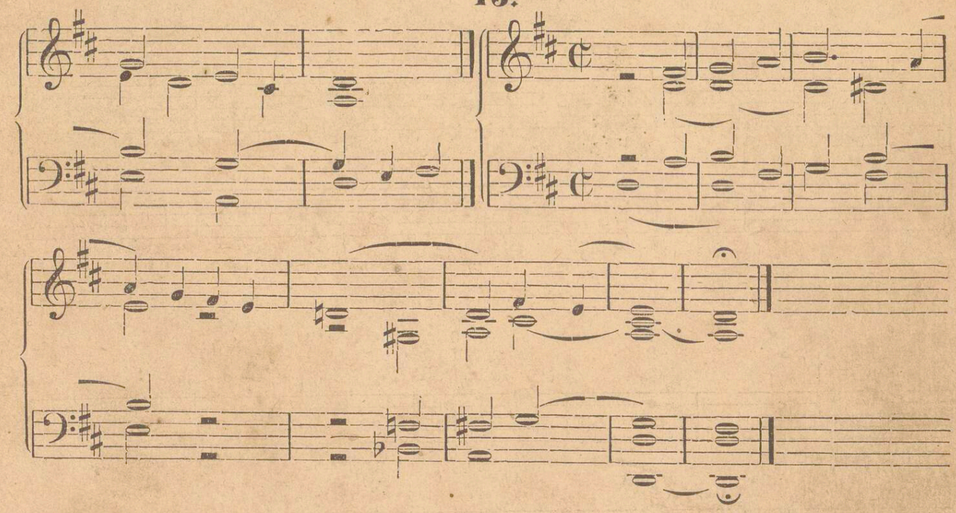

14.

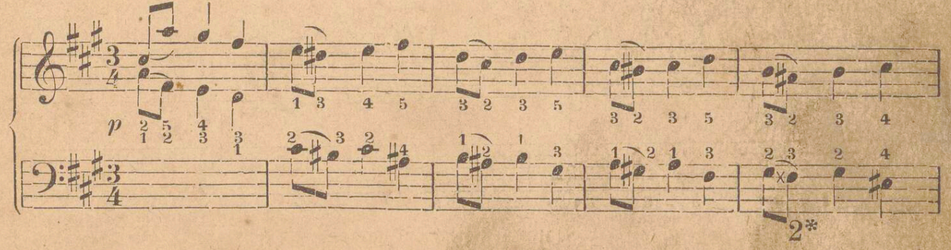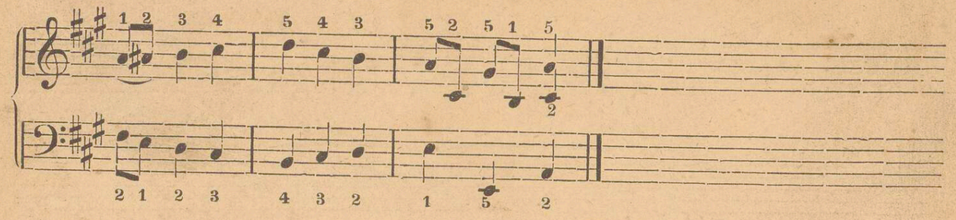

15.

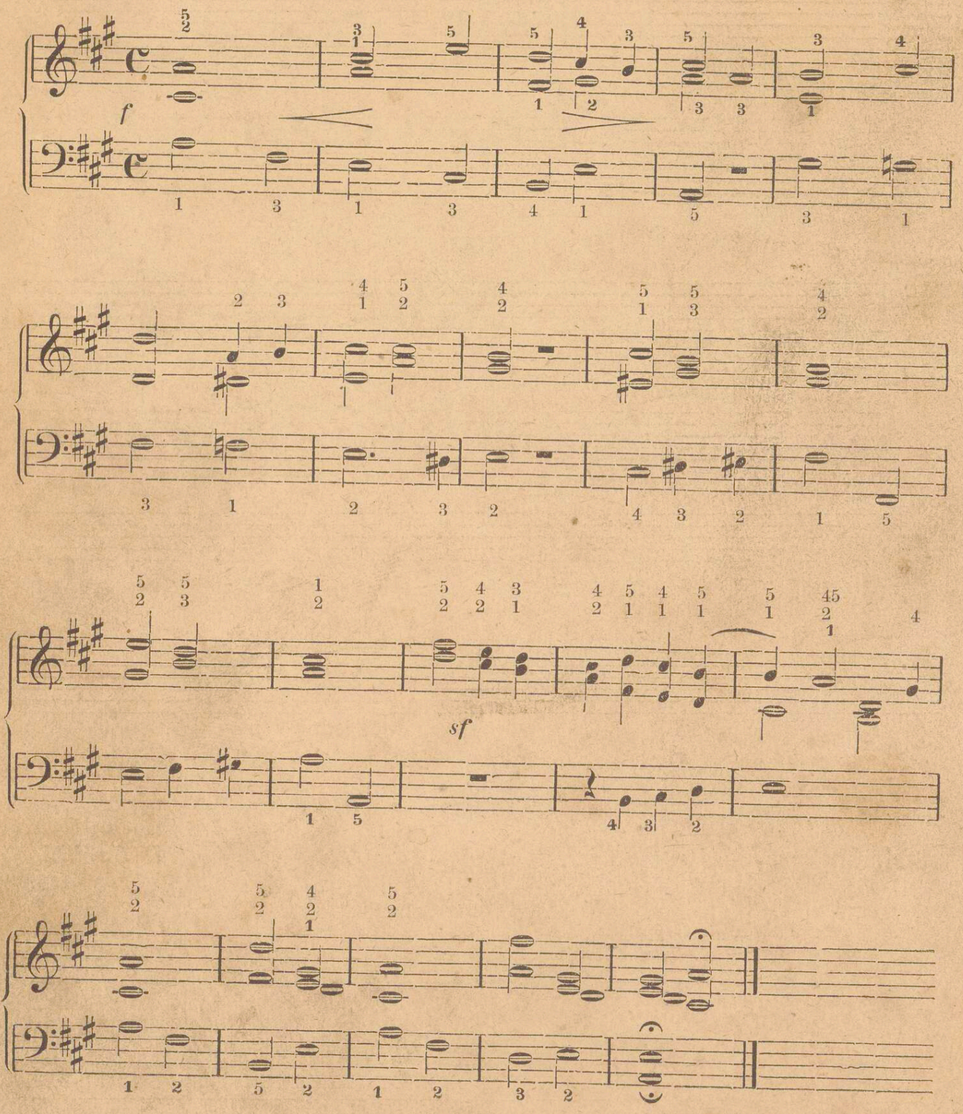
16. **A-dur.**

Andantino [dość poważnie]. *P. Smólski.*

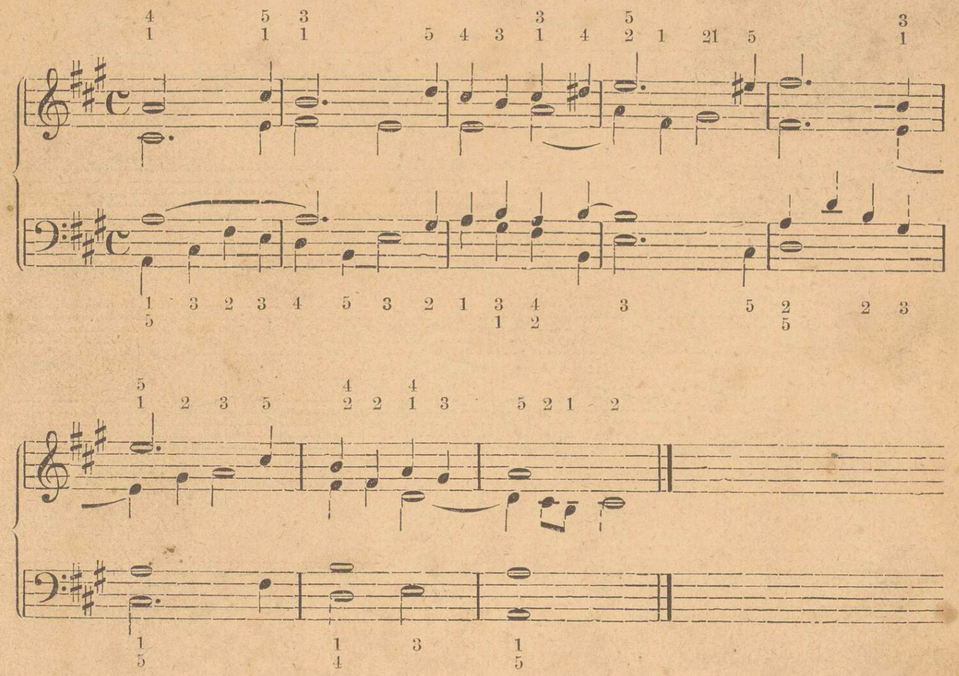

17. *Maëstoso [wspaniale].* *Schürrer.*
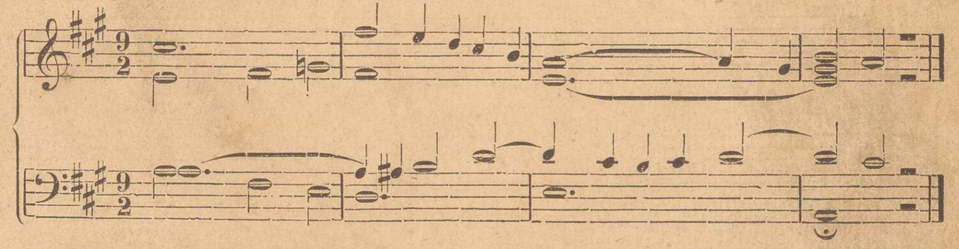

18. *Andante.* *Dr. W. Volckmar.*
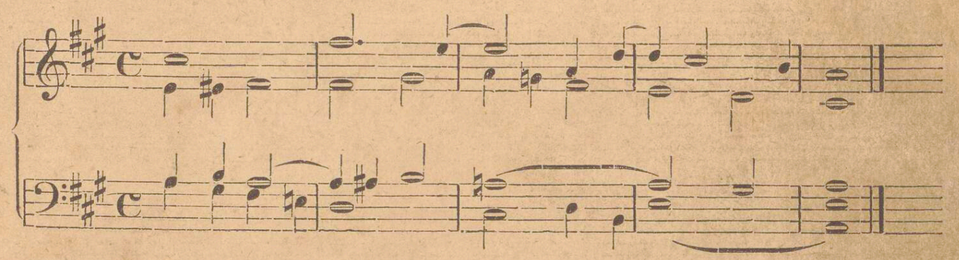

19.

Moderato (miernie).
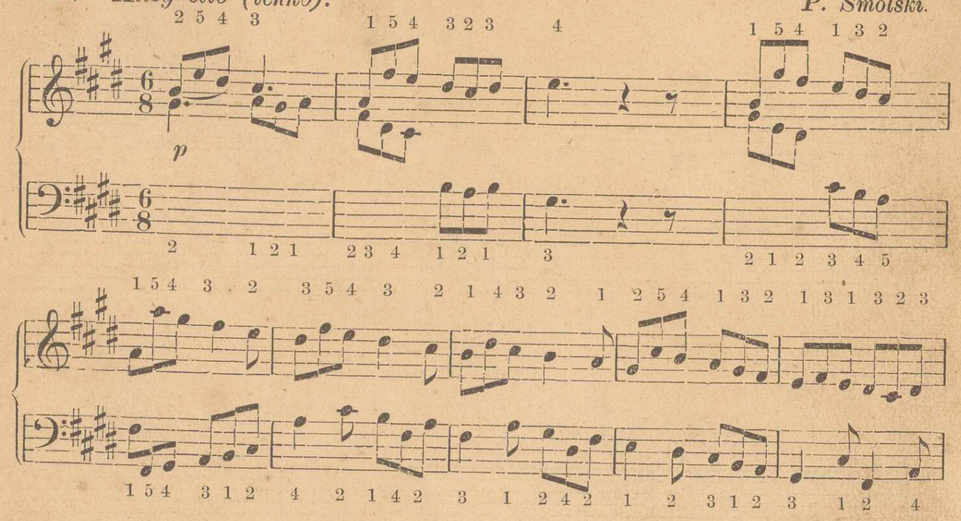

20.

Moderato (miernie).

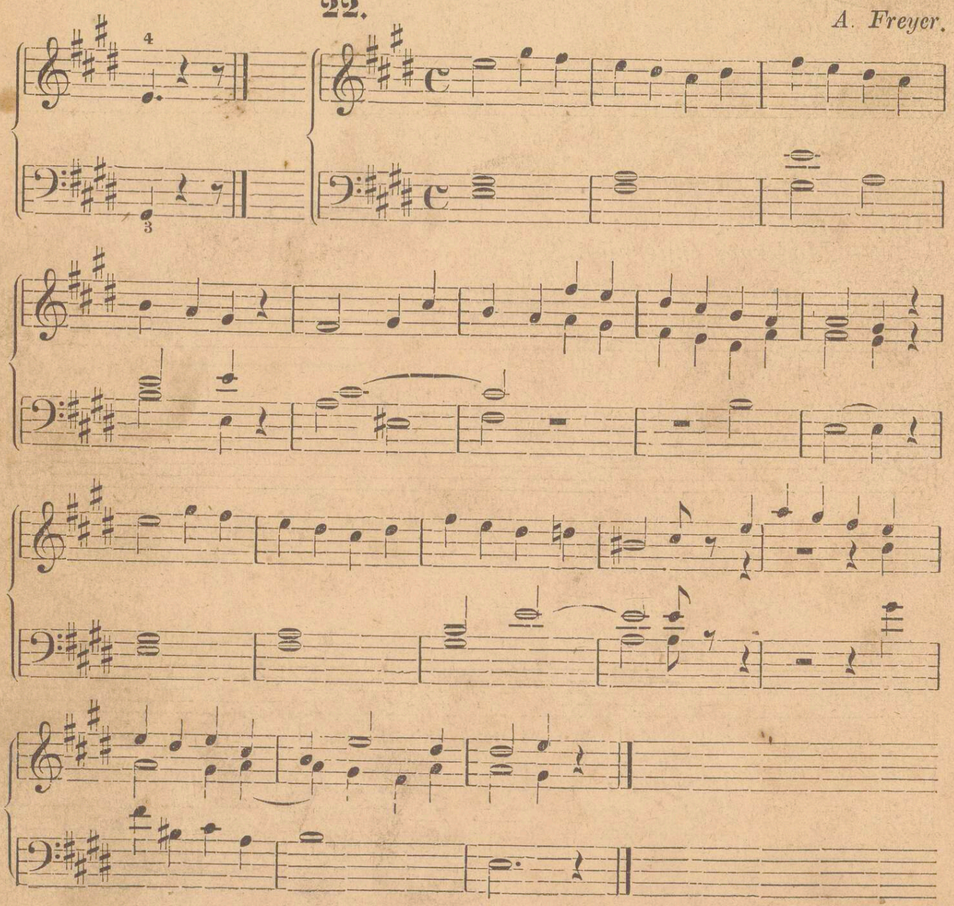

E-dur.
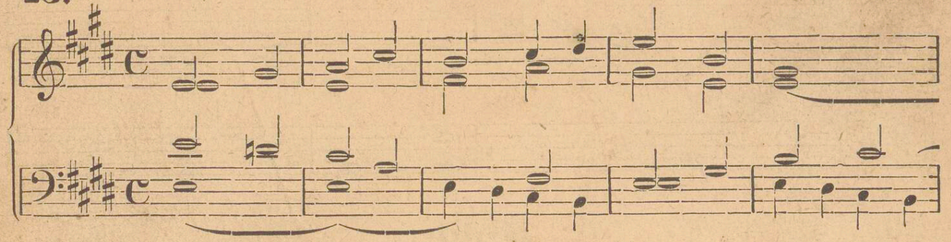
21. *Allegretto (lekko).* *P. Smólski.*

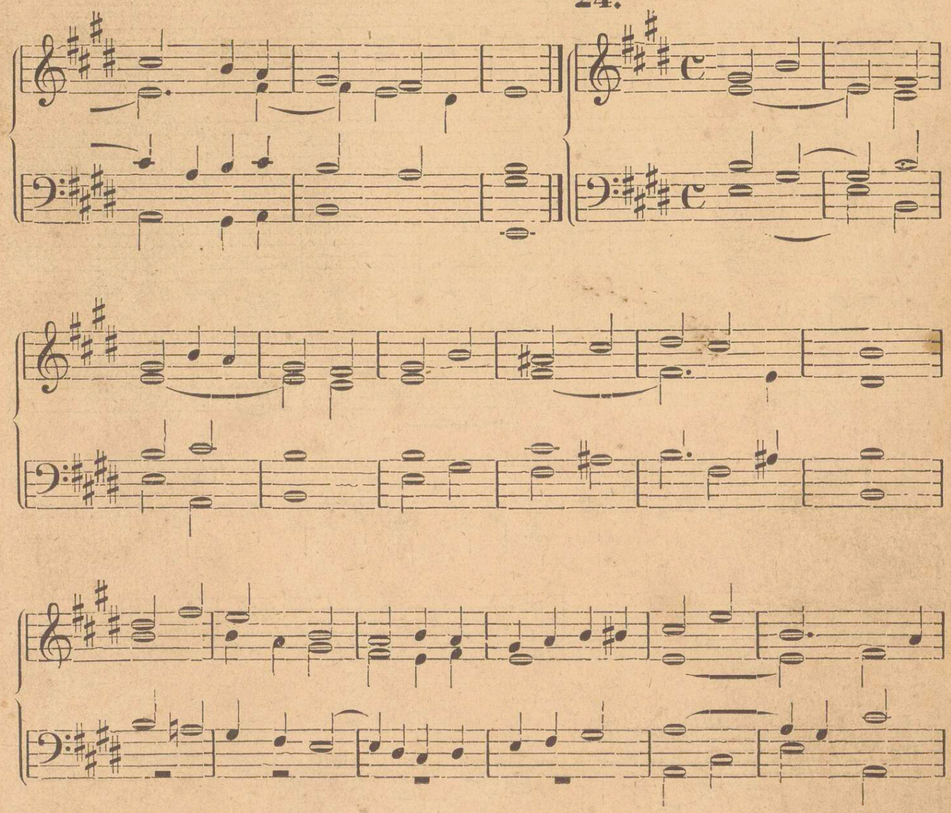
22. *A. Freyer.*
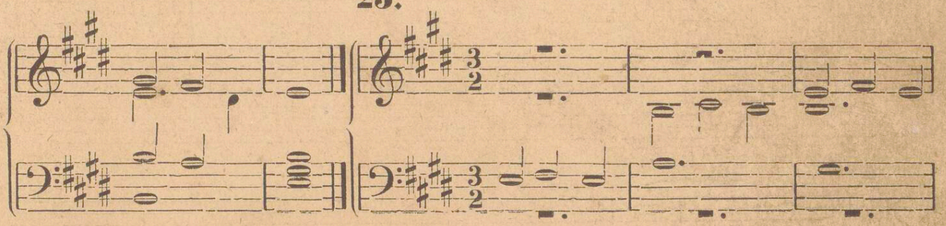

23. *J. Blied.*
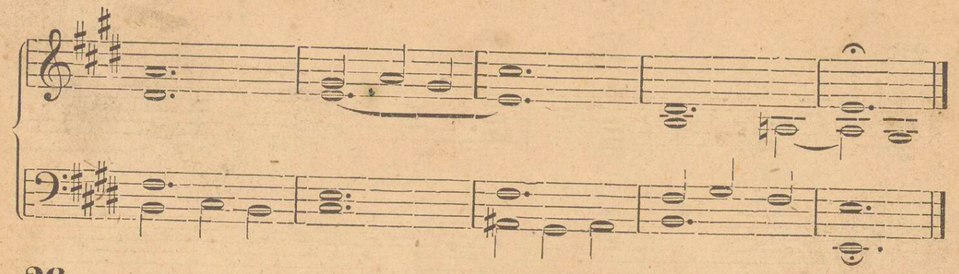

24.

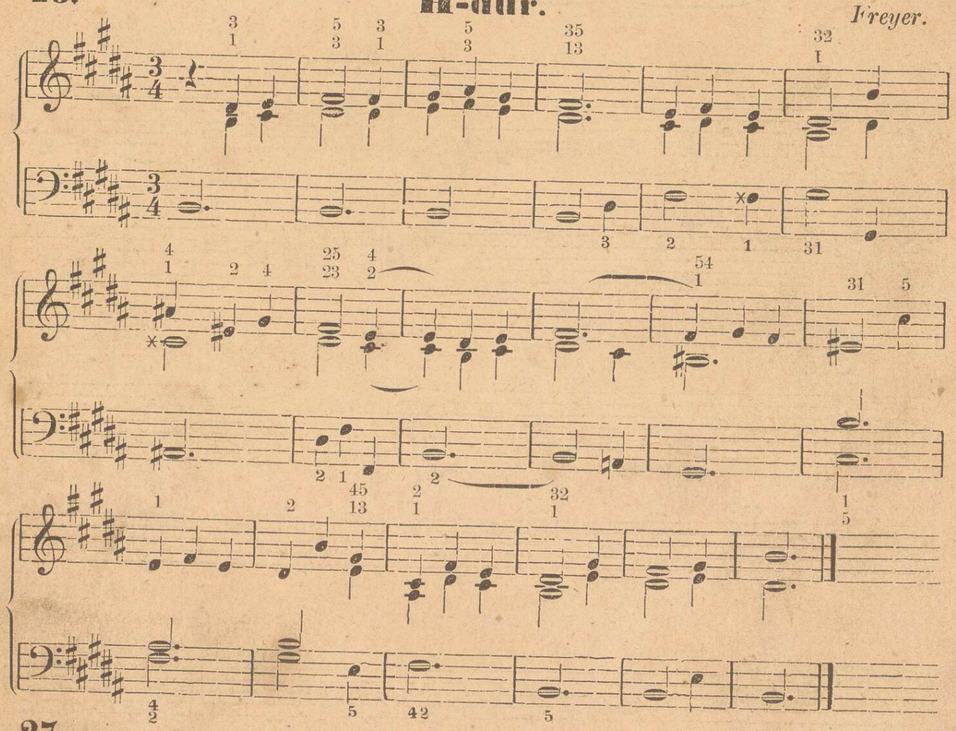
25.
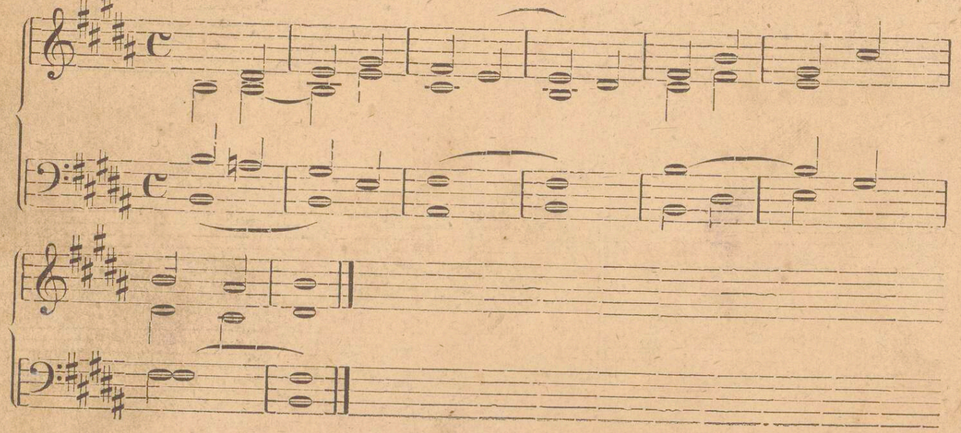

BUŁ.

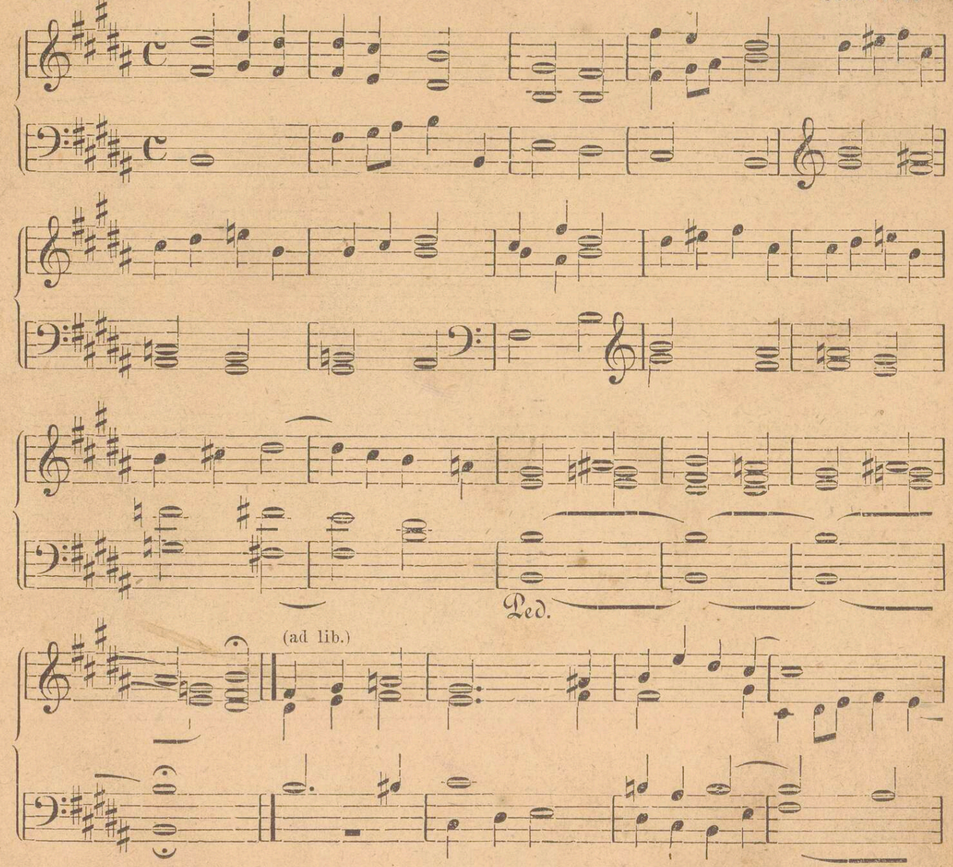
26. **H-dur.** *Freyer.*
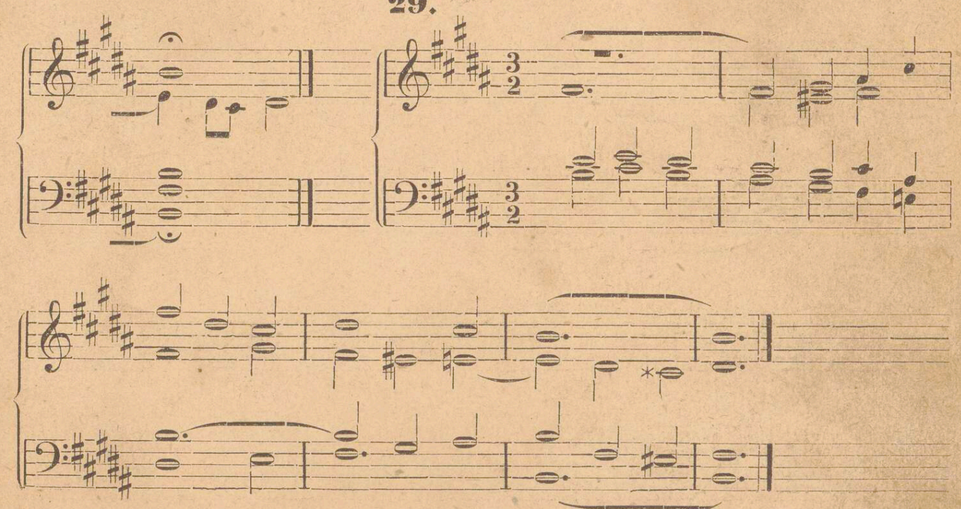

27.

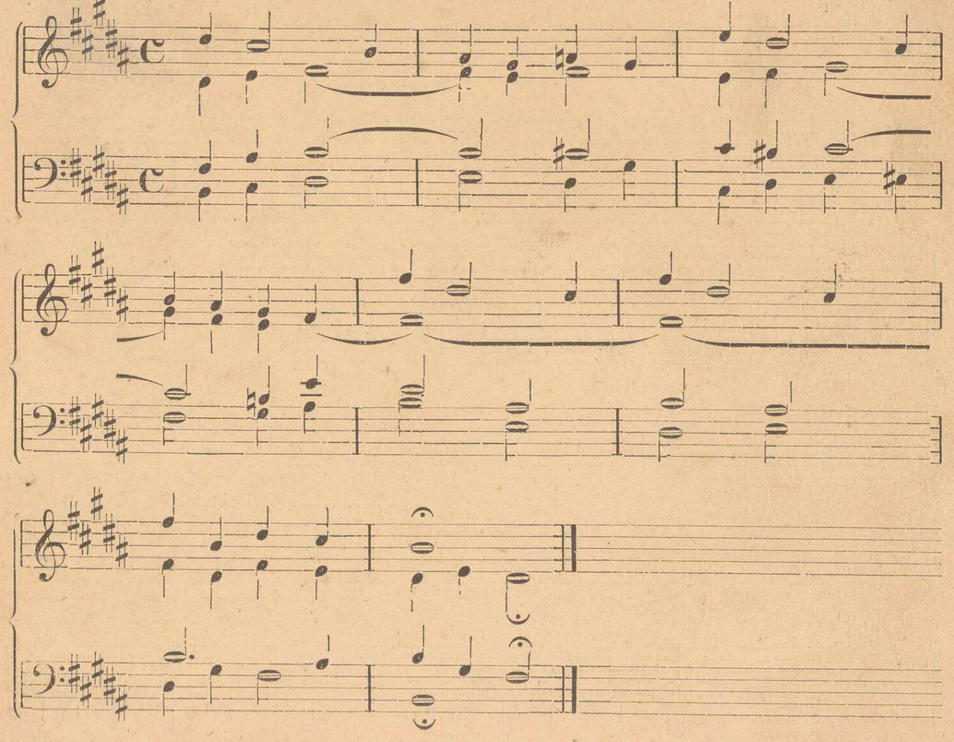
28. *Schürrer.*

29.
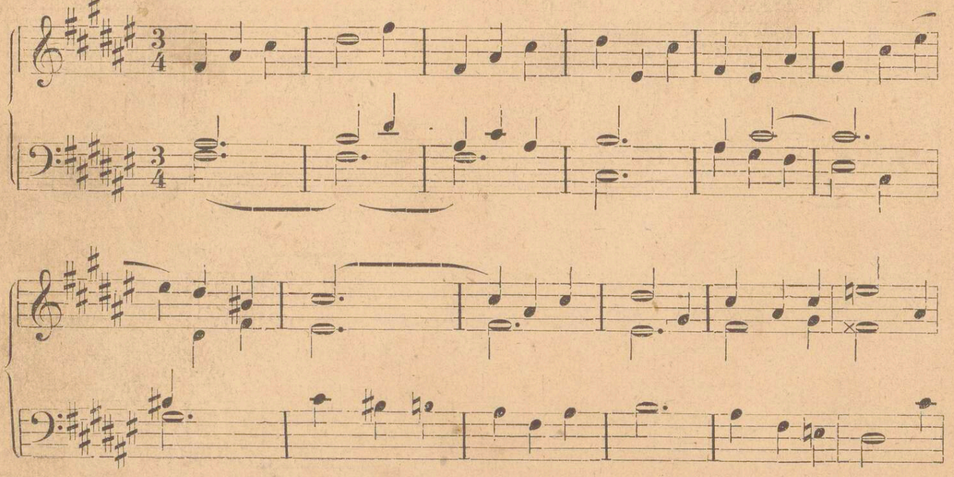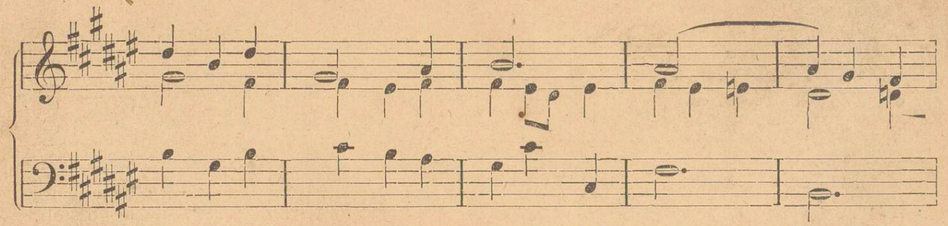

30. *Dr. W. Volckmar.*

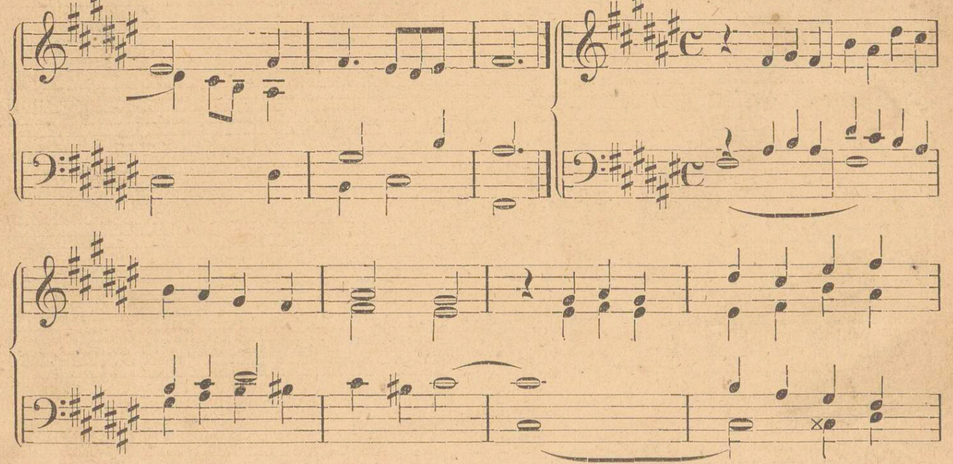
Fis-dur.

31. *A. Freyer.*
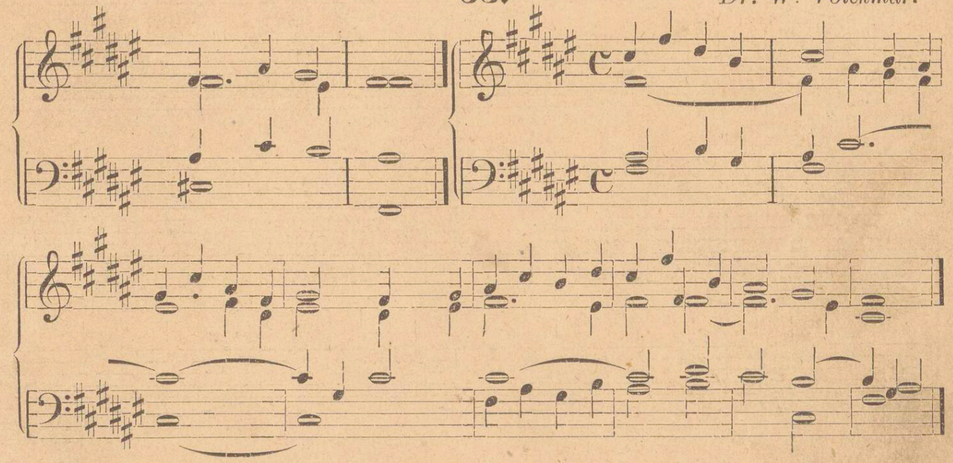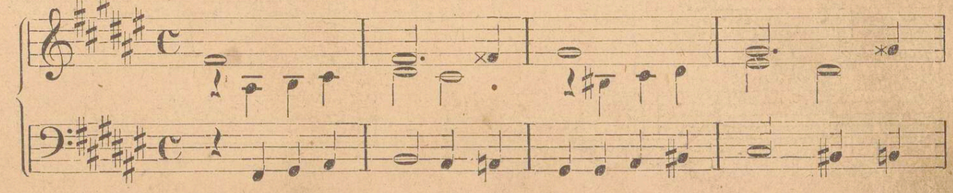

32. *J. Blied*

33. *Dr. W. Volckmar.*

34. *Religioso Maëstoso.* *Schürrer.*

35. *Kewitsch.*

36. **F-dur.**

37. *J. Blied.*

38. *Schürrer.*
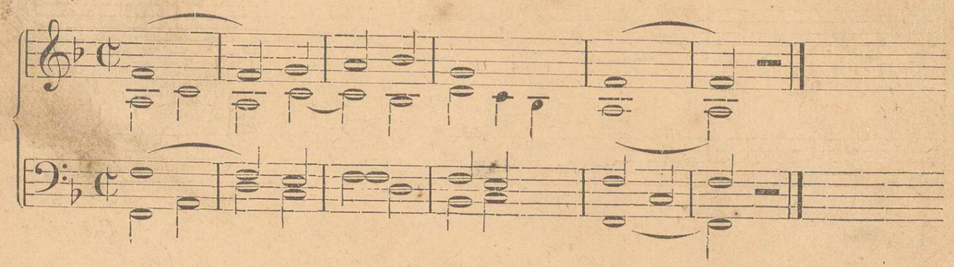
ff

Ped.

39. *Kewitsch.*

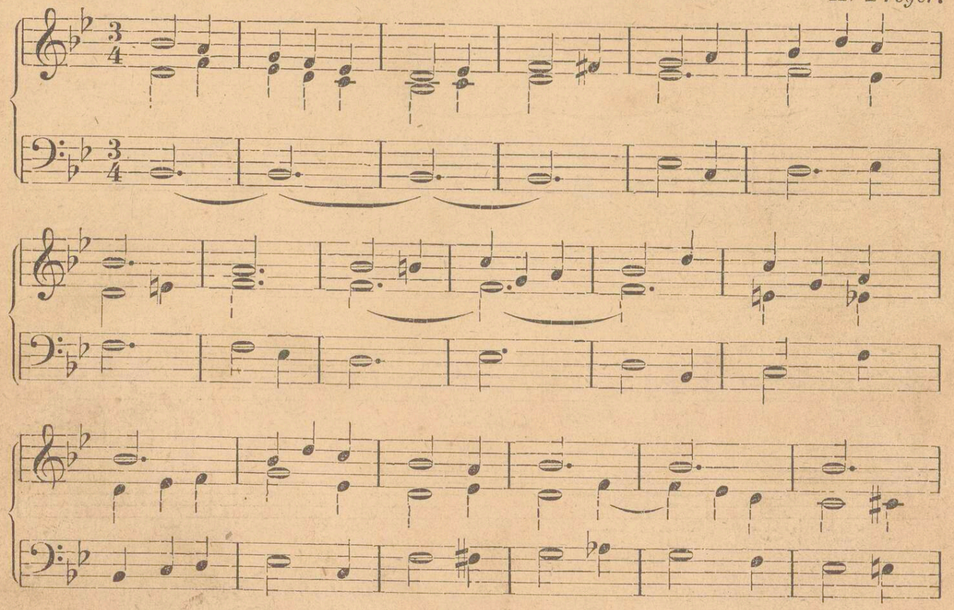
40.

41.

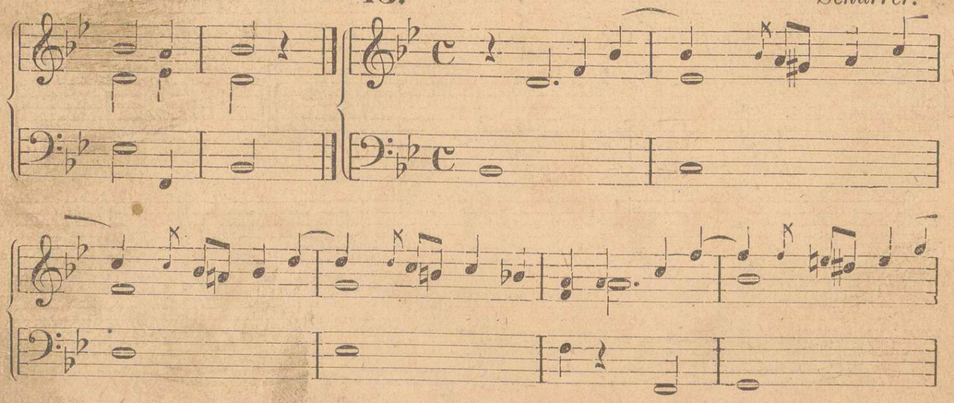

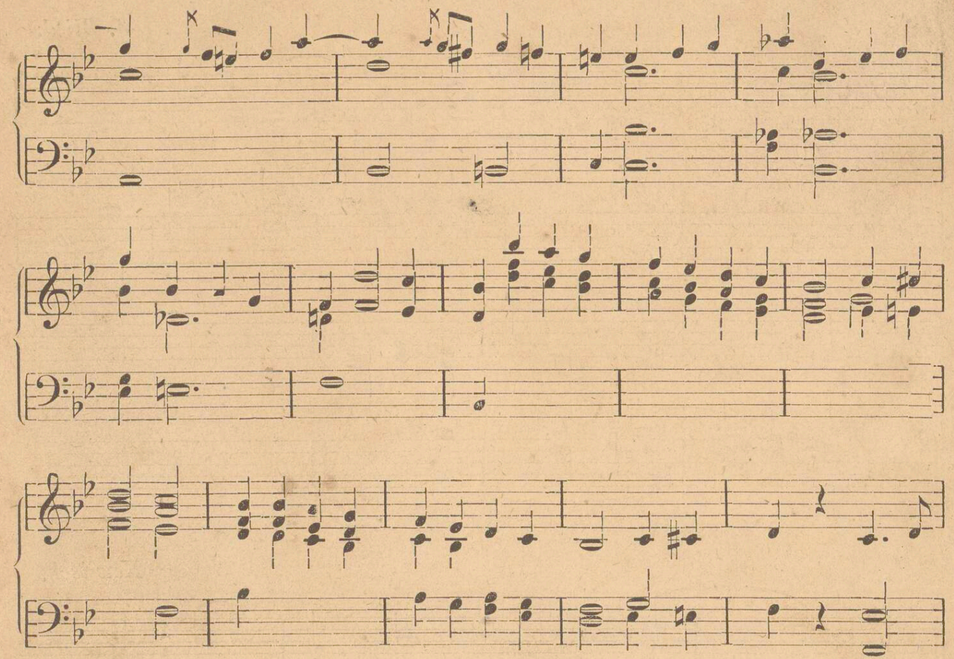
B-dur.

42. *A. Freyer.*

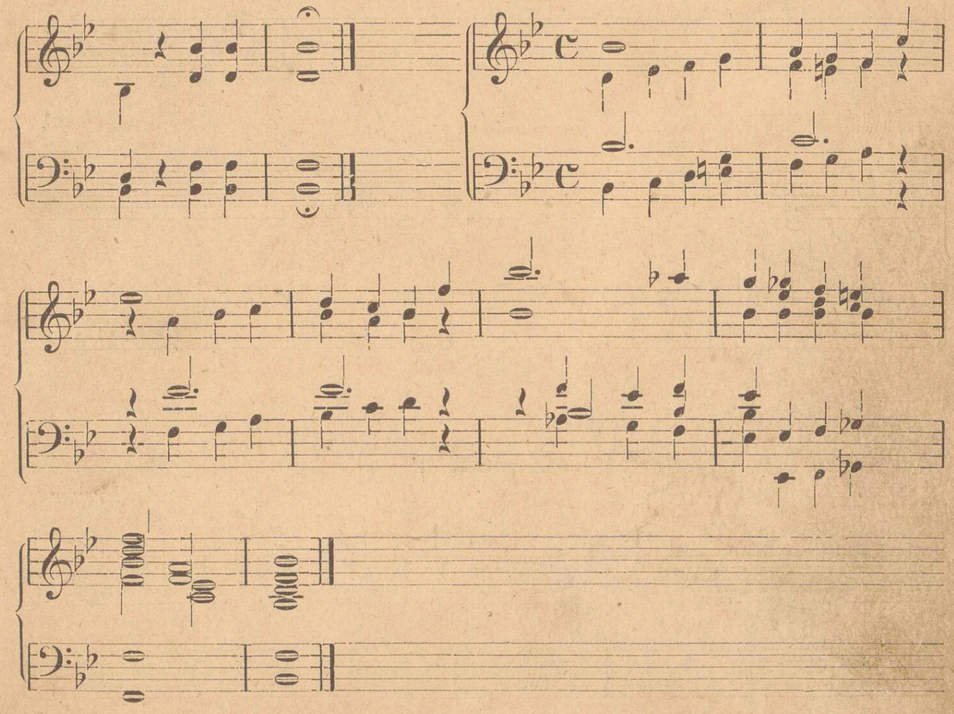

43. *Schürrer.*

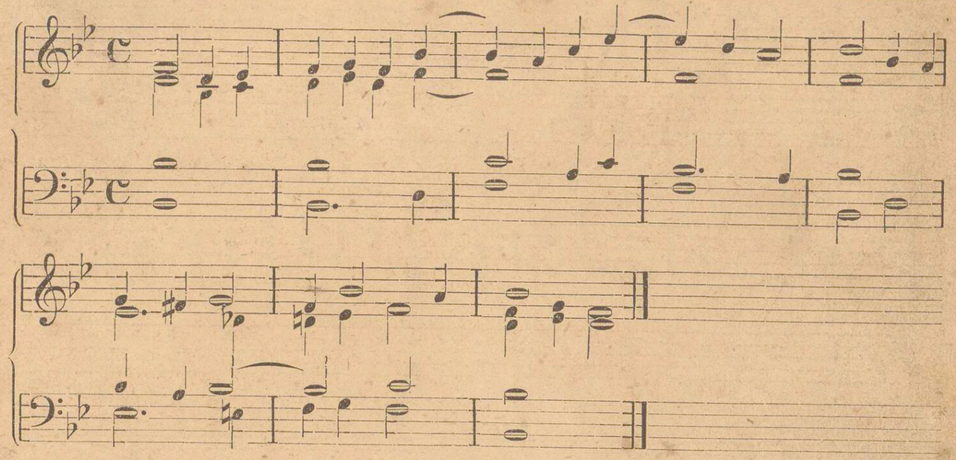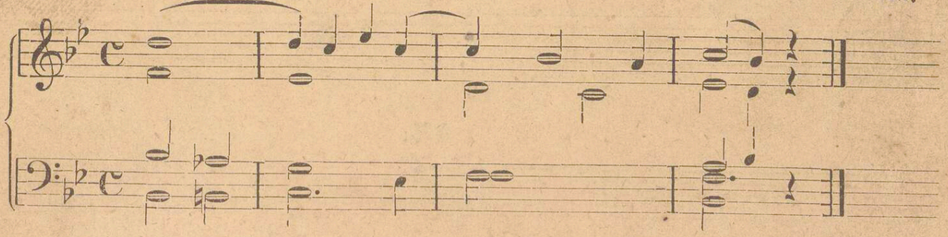

44. *Dr. W. Volckmar.*
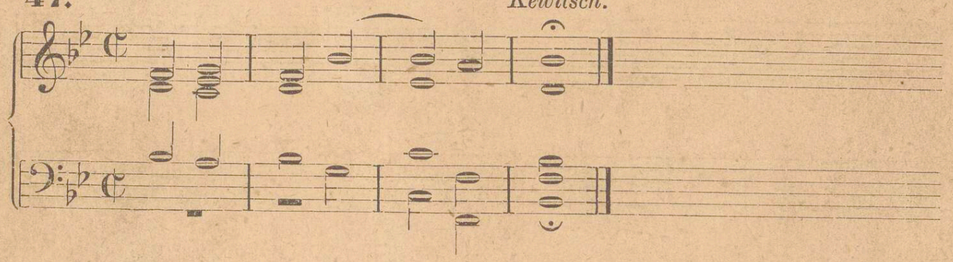

45. *J. Blied.*

46. *Kewitsch.*

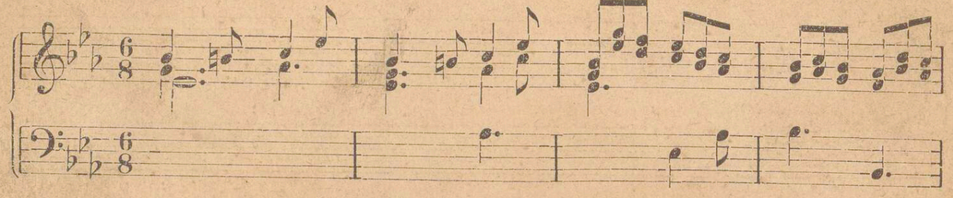

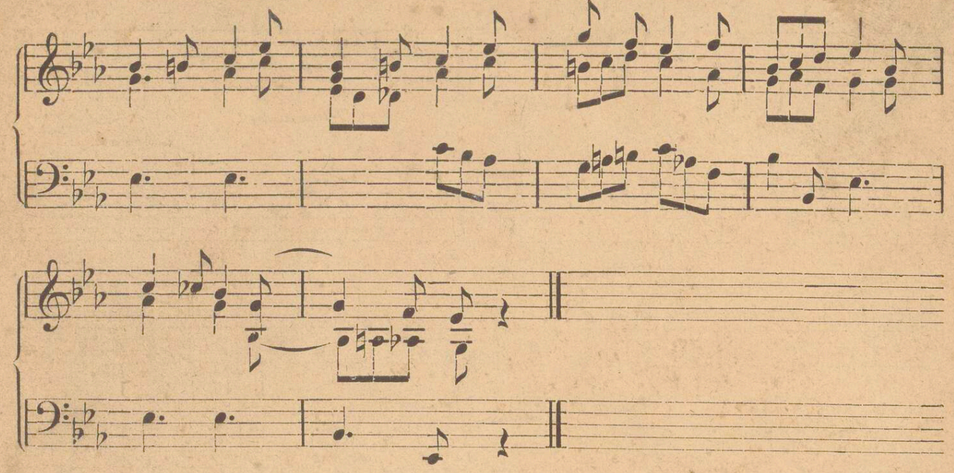
47. *Kewitsch.*

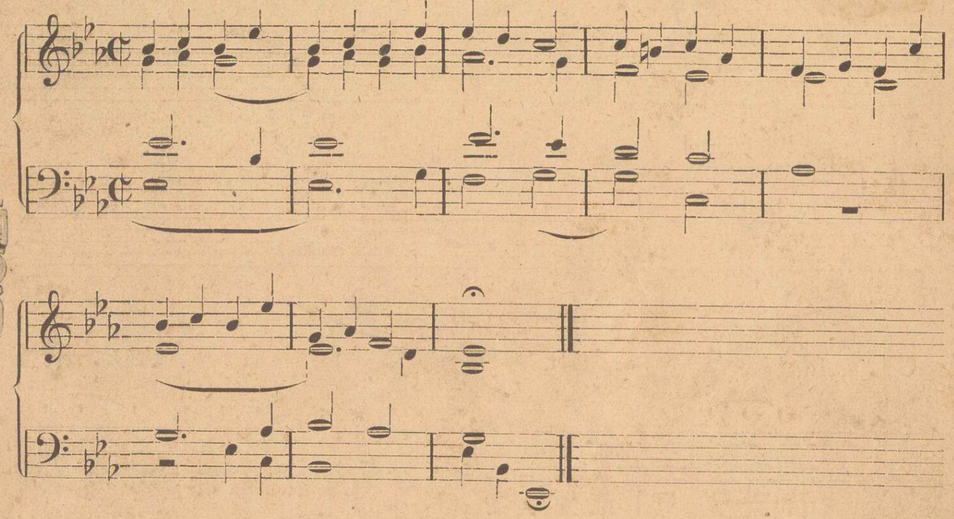
Es-dur.

48. *A. Freyer.*
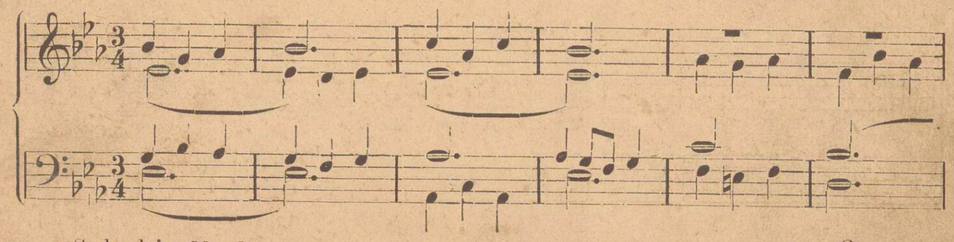

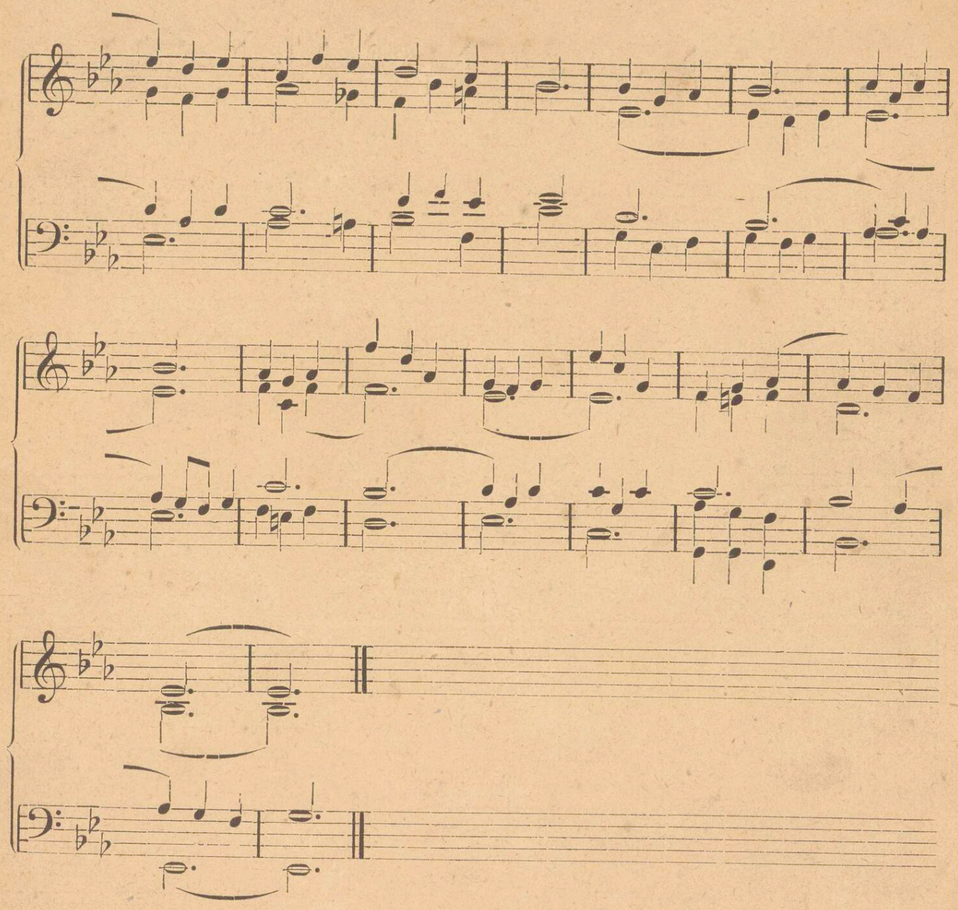
49. *Dr. W. Volckmar.*
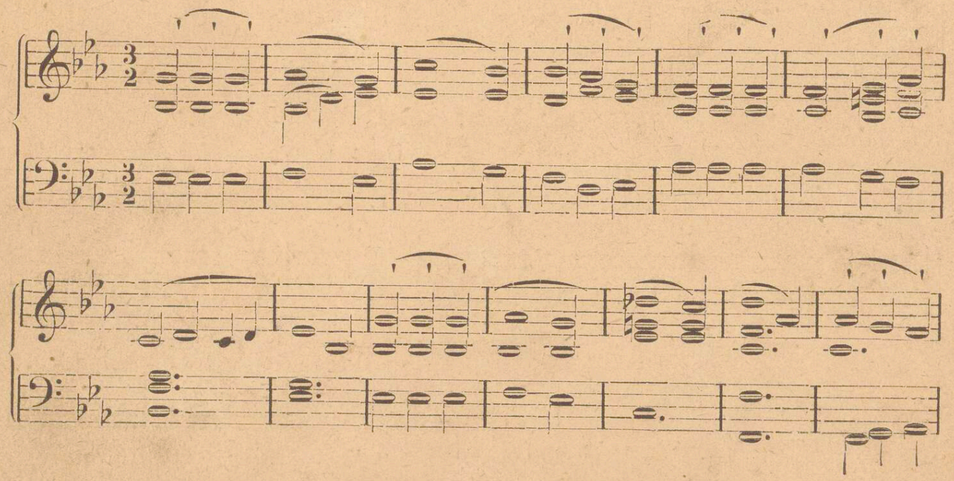

BUŁ.
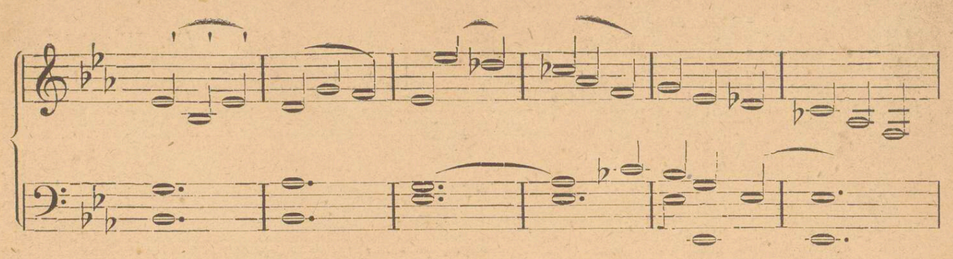
50. *Andantino grazioso.* *J. Blied.*
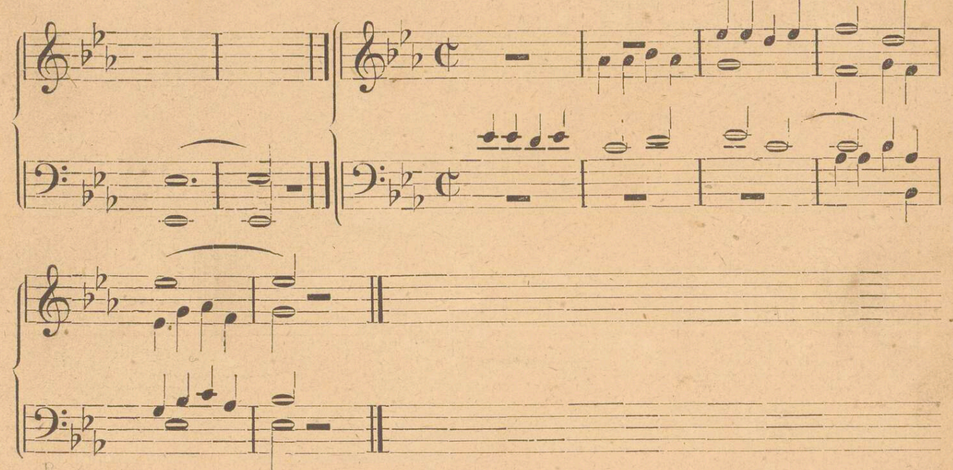

51. *Adagio.* *Schürrer.*

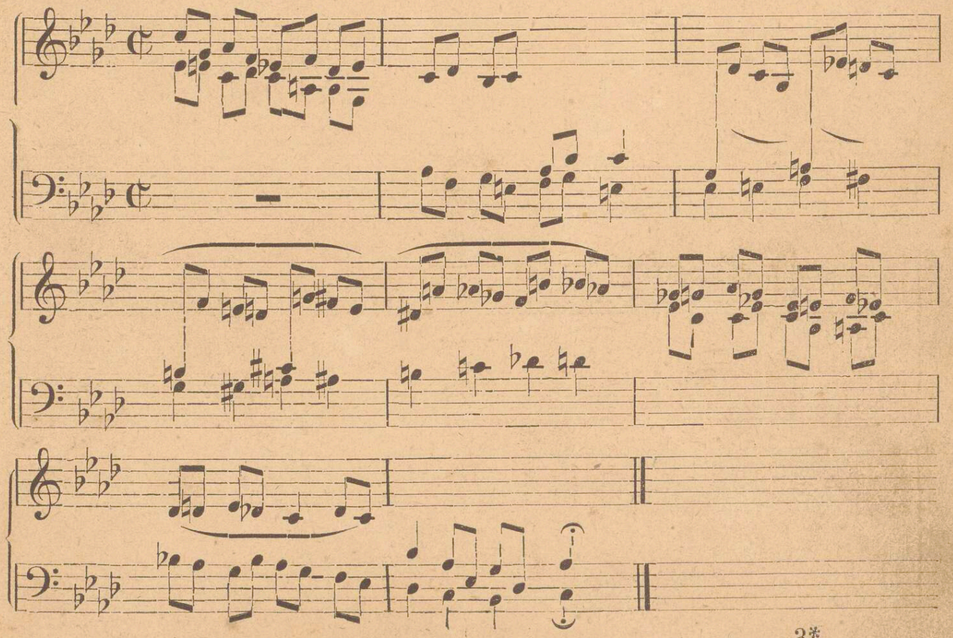

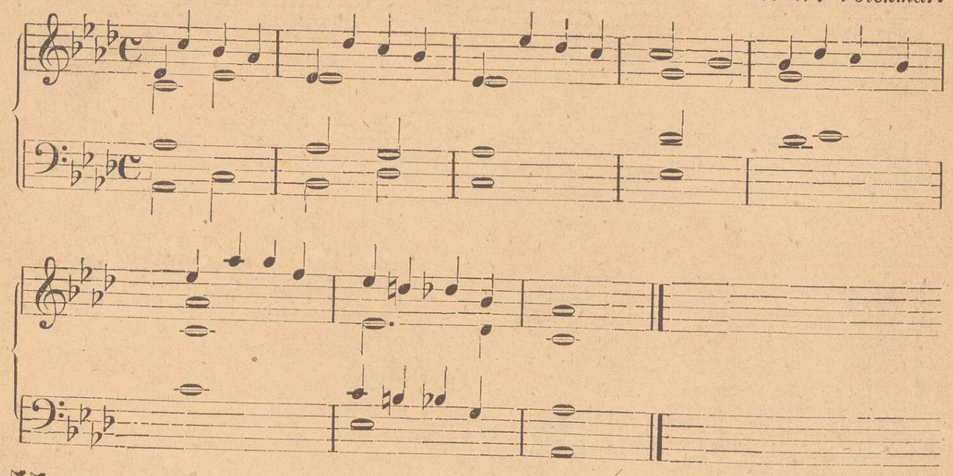
52. *Kewitsch.*
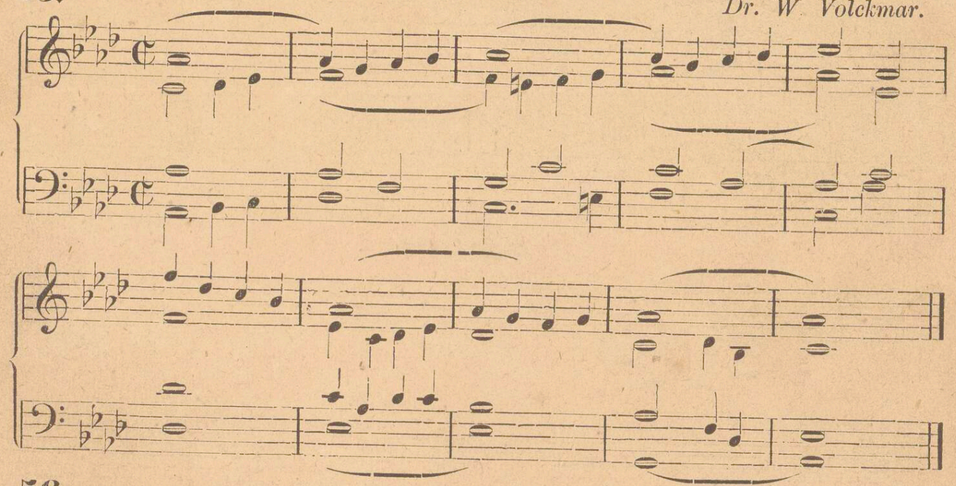

53. **As-dur.** *P. Smólski*

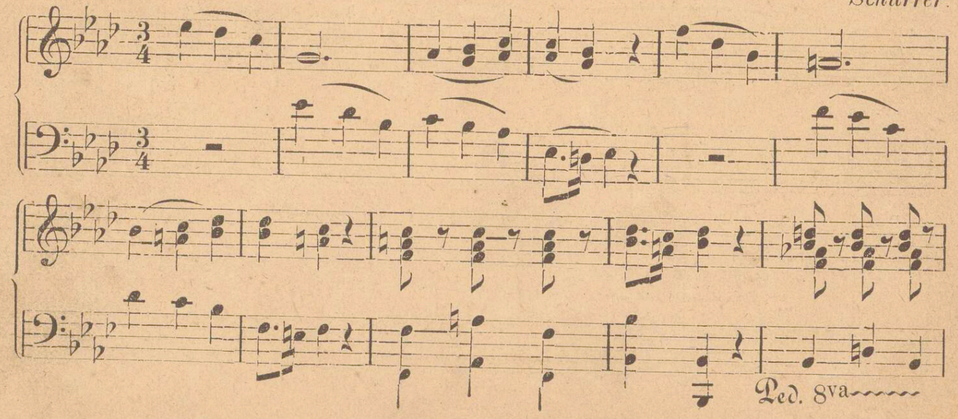
54. *Dr. W. Volckmar.*

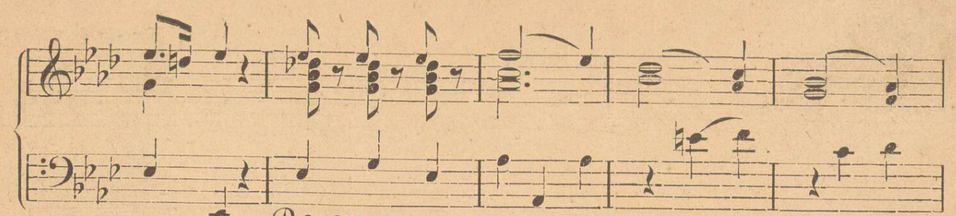

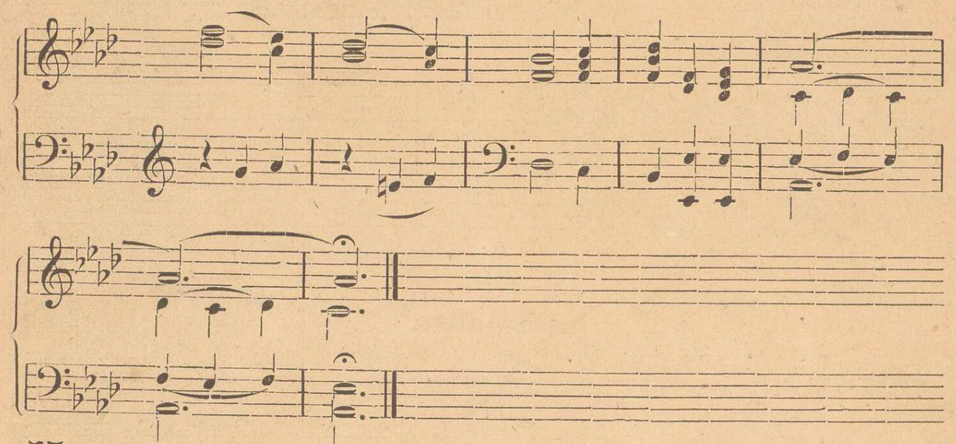
55. *Dr. W. Volckmar.*

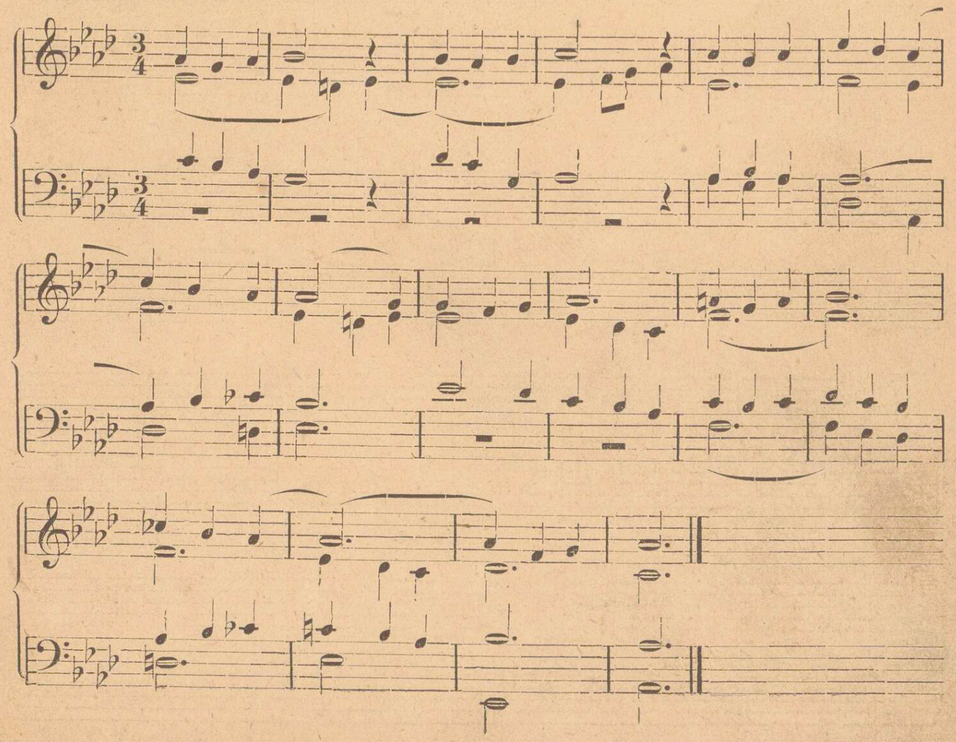
56. *Schürrer.*

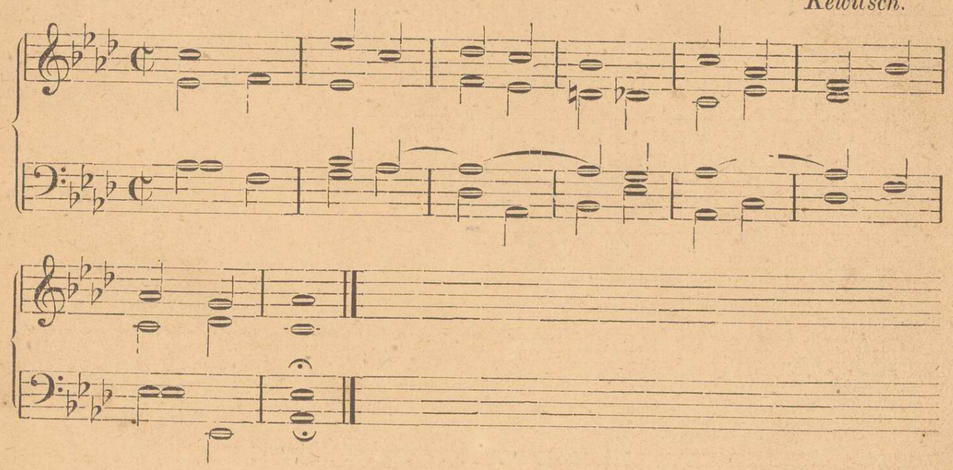

57. *Andantino*

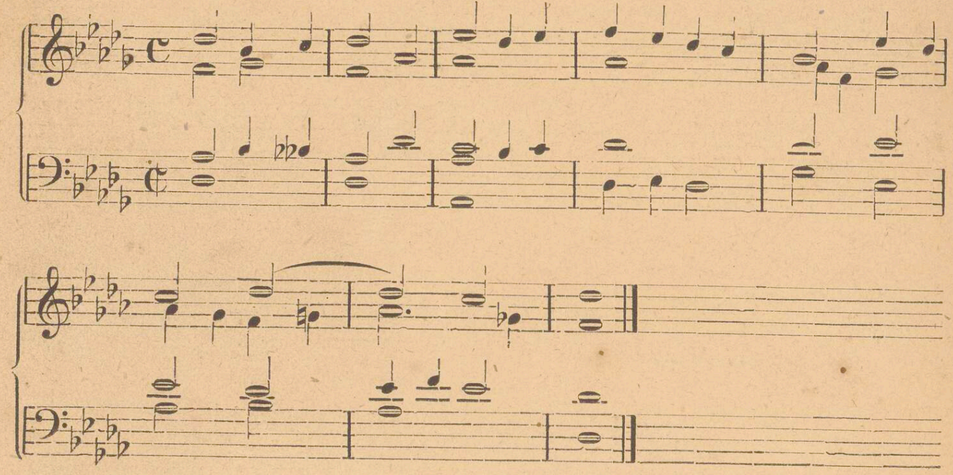
58. *Kewitsch.*

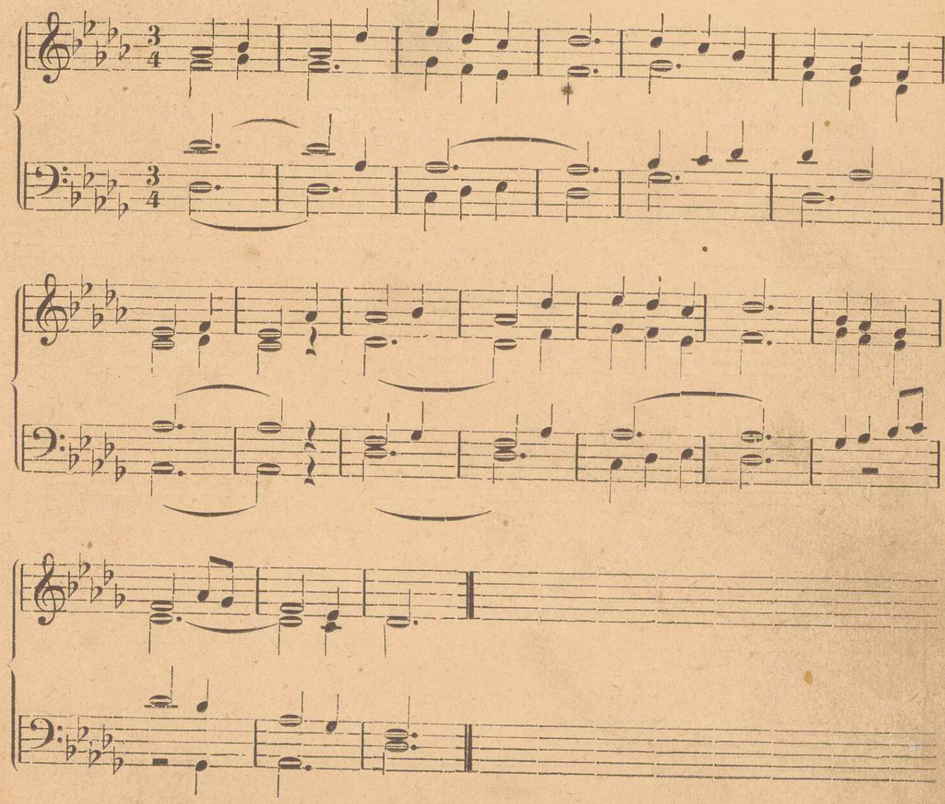
Des-dur.

59. *Maëstoso.* *P. Smólski.*
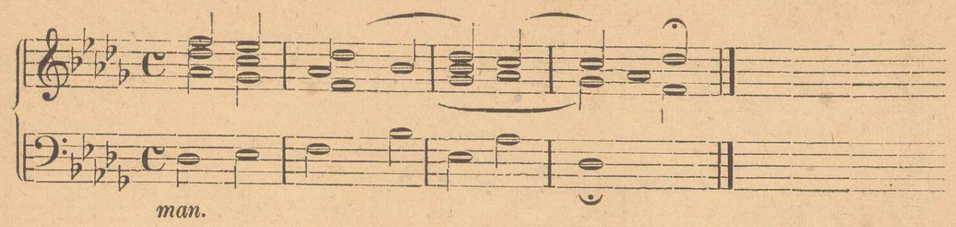
60. *Sostenuto.* *J. Blied.*
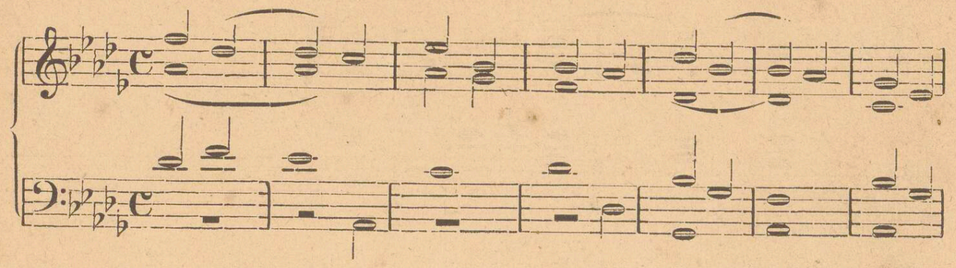

61. *Andantino con moto.*

62. *Kewitsch.*
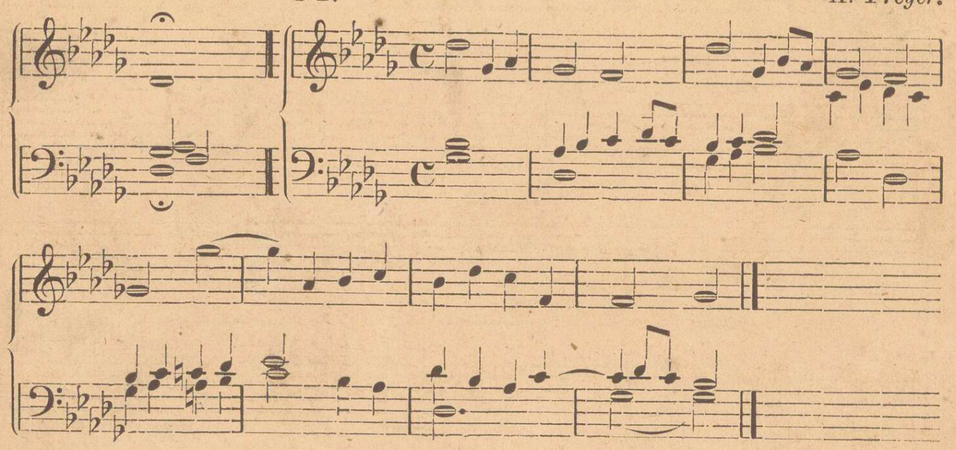

63.

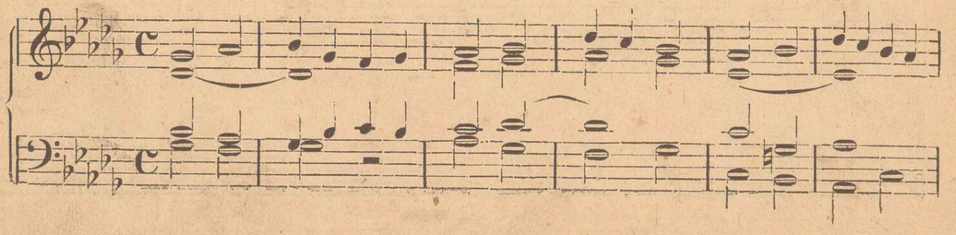

Ges-dur.
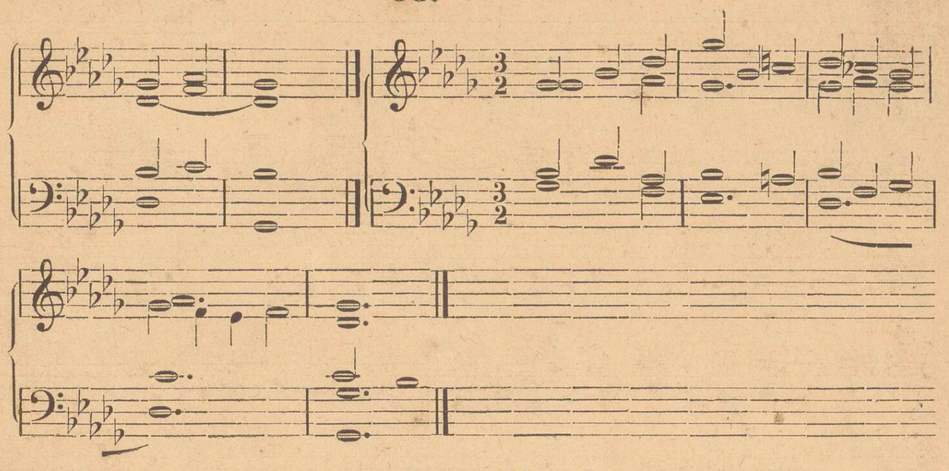
64. *A. Freyer.*

65.

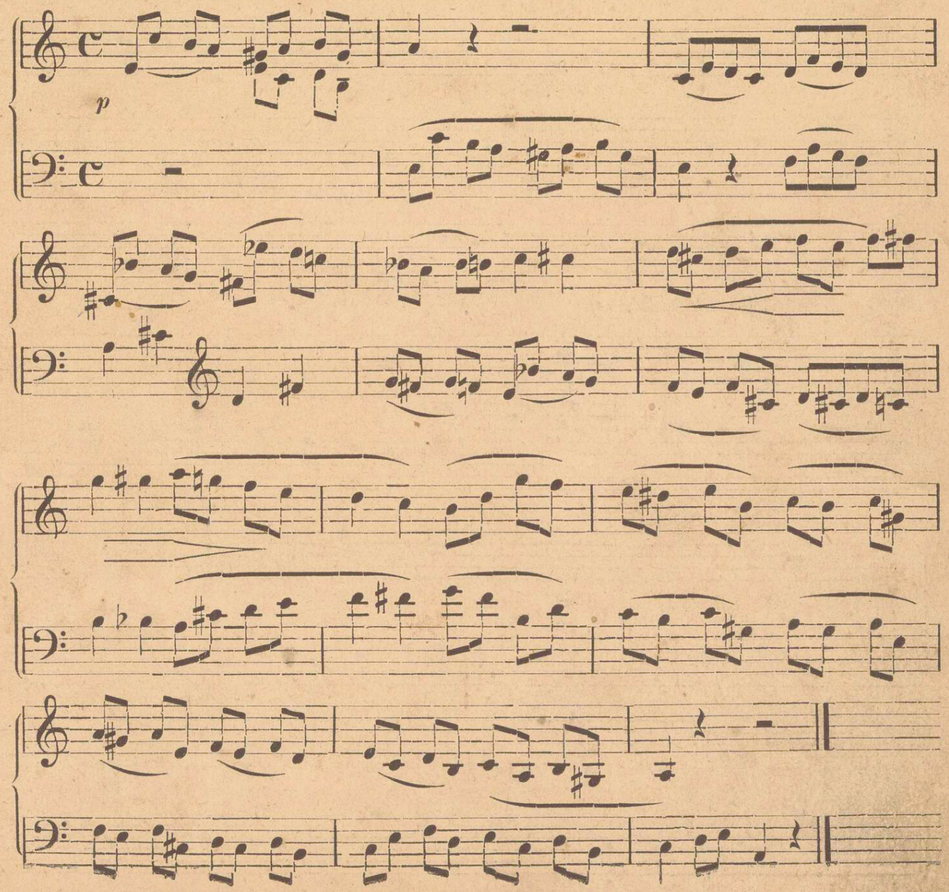

66.

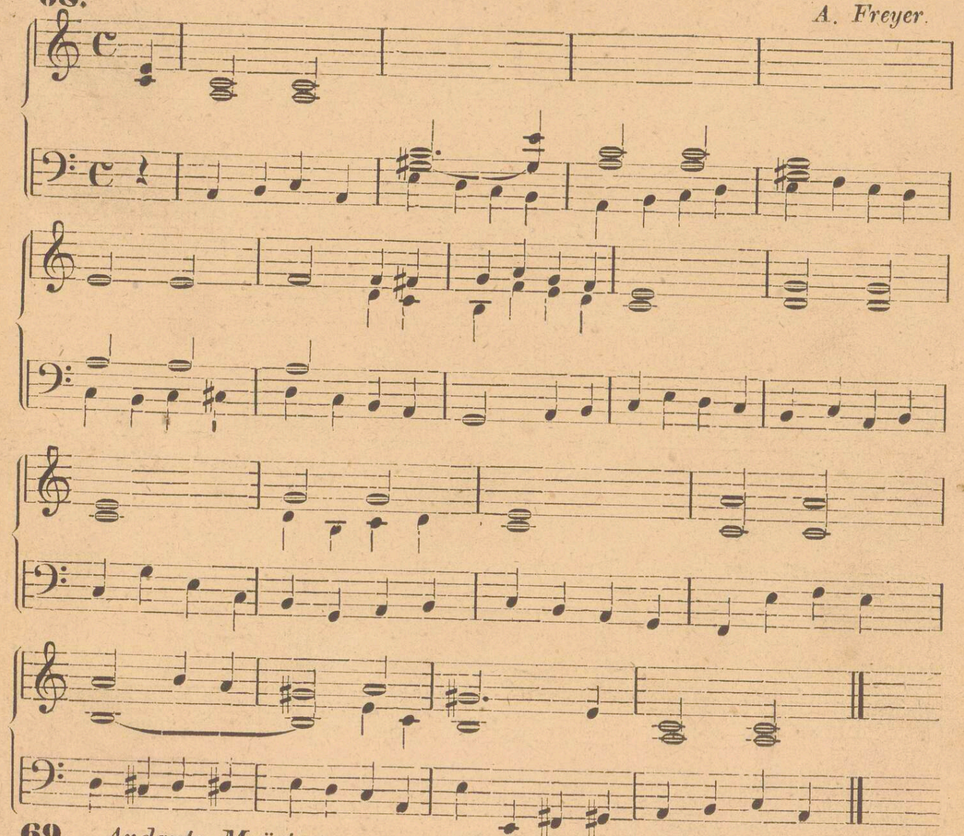

A-moll.

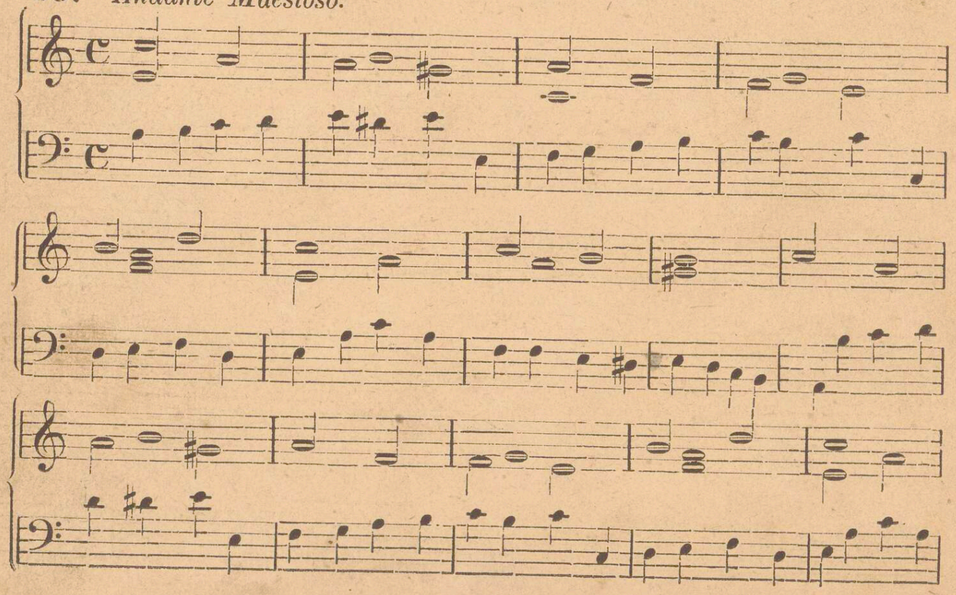
67. *Andantino.* *P. Smólski.*
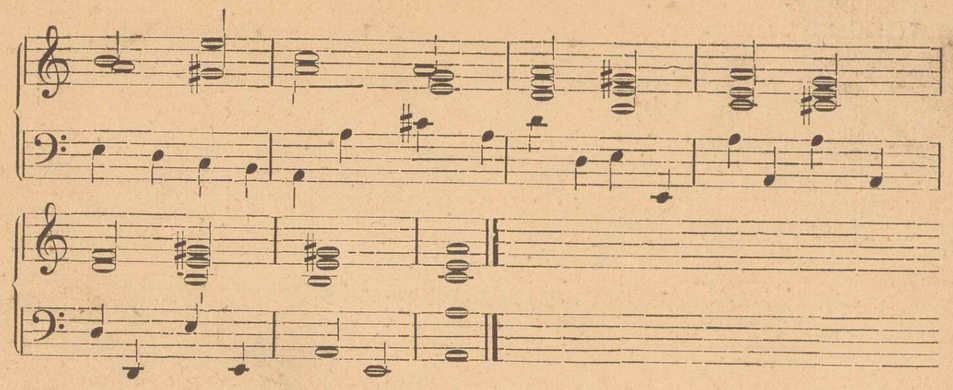

68. *A. Freyer.*
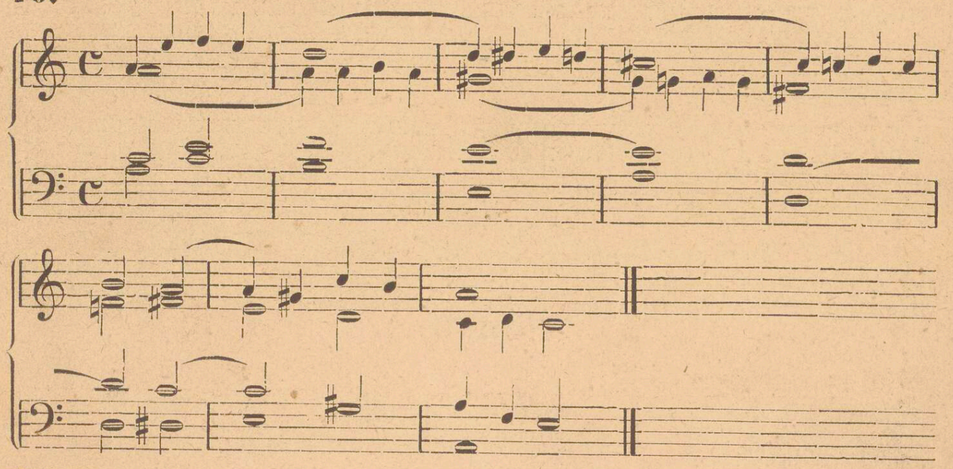

69. *Andante Maëstoso.*

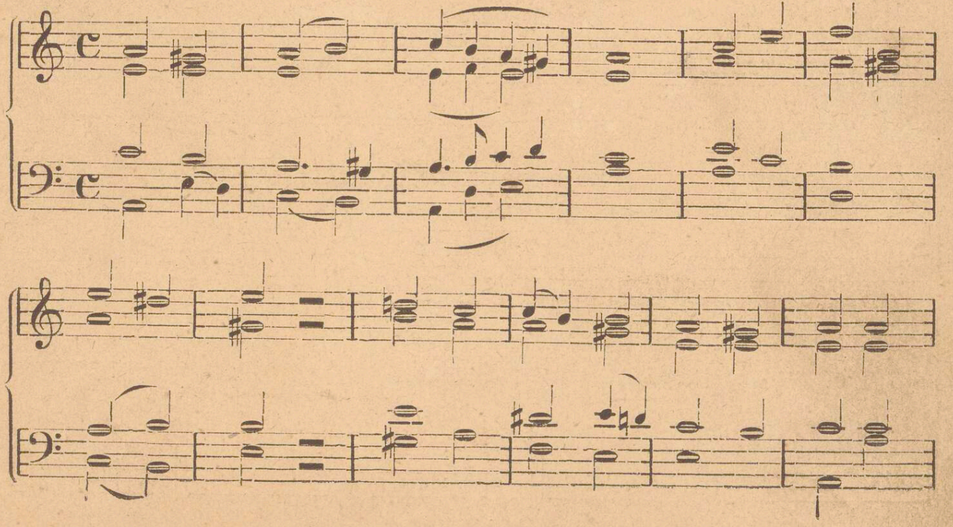

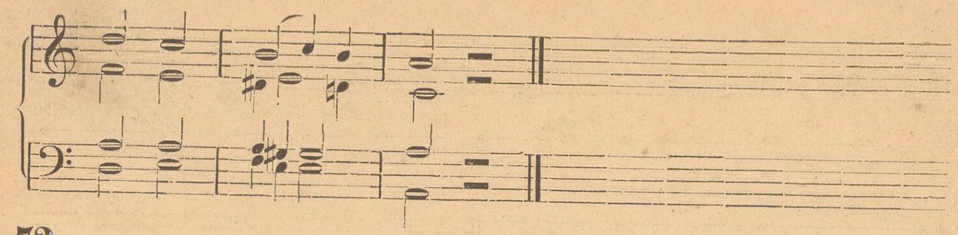

70.
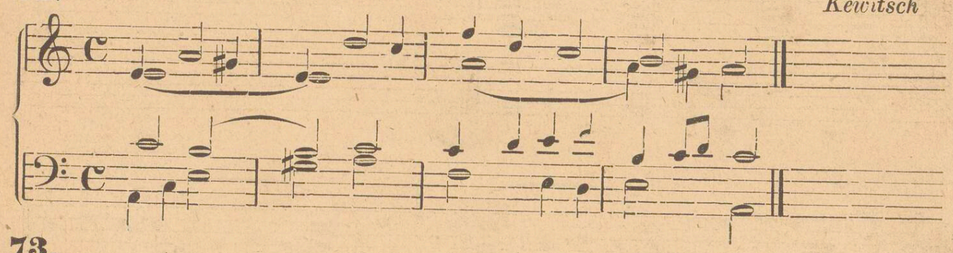

71. *Maëstoso.* *R Zientarski.*
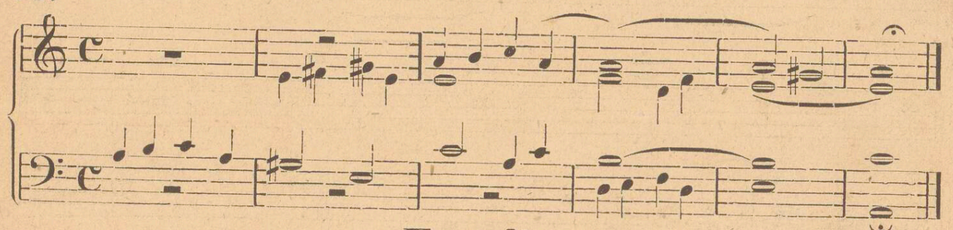

72. *Kewitsch*

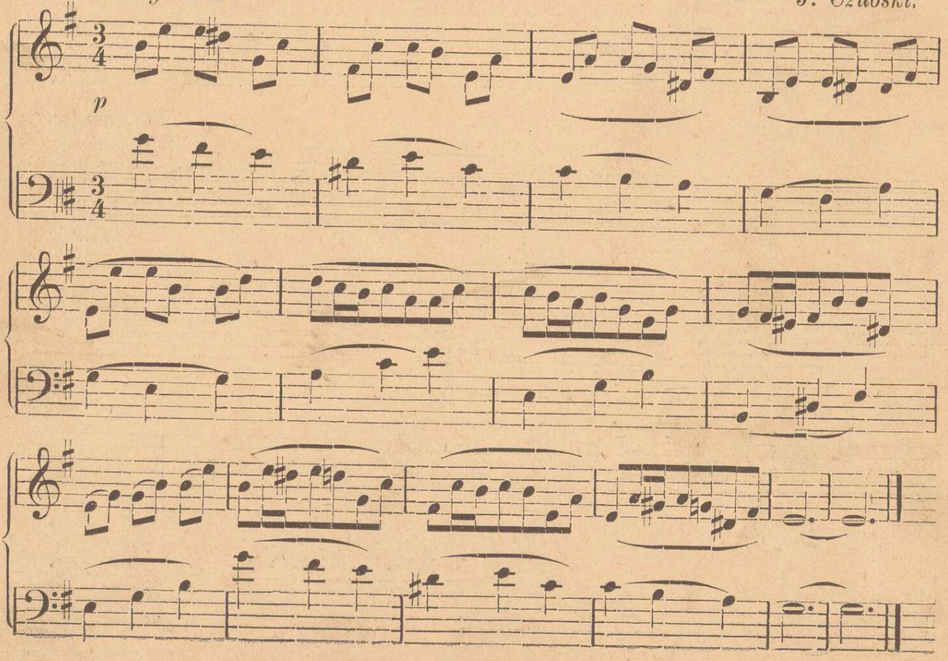

73.
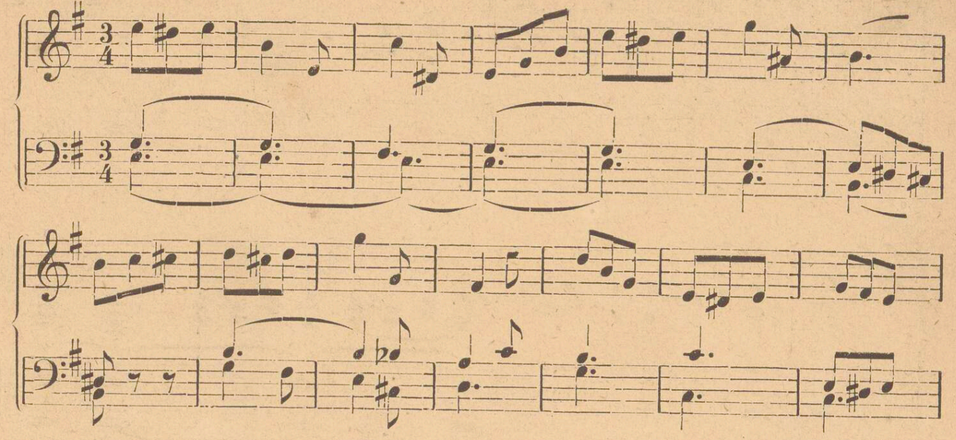

E-moll.

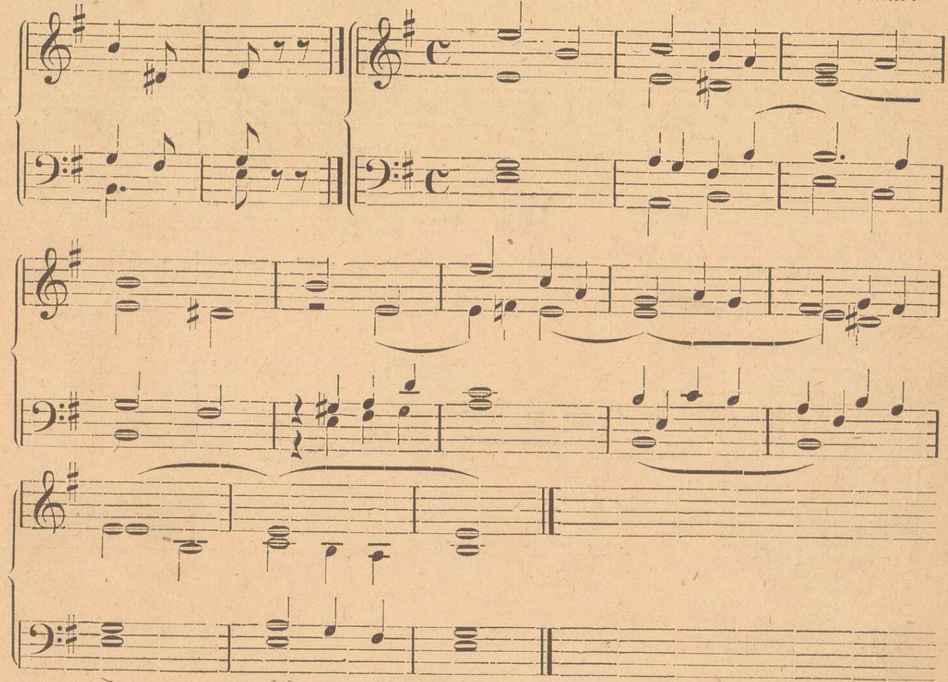
74. *Allegretto.* *J. Czubski.*
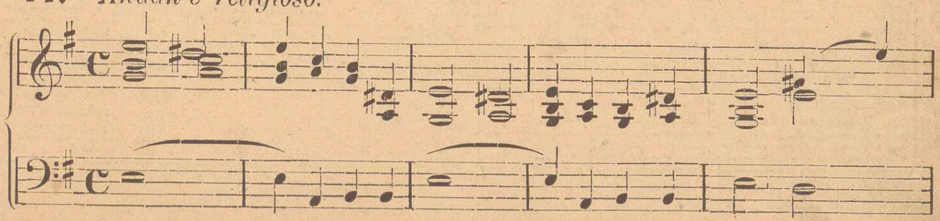

75. *A. Freyer.*

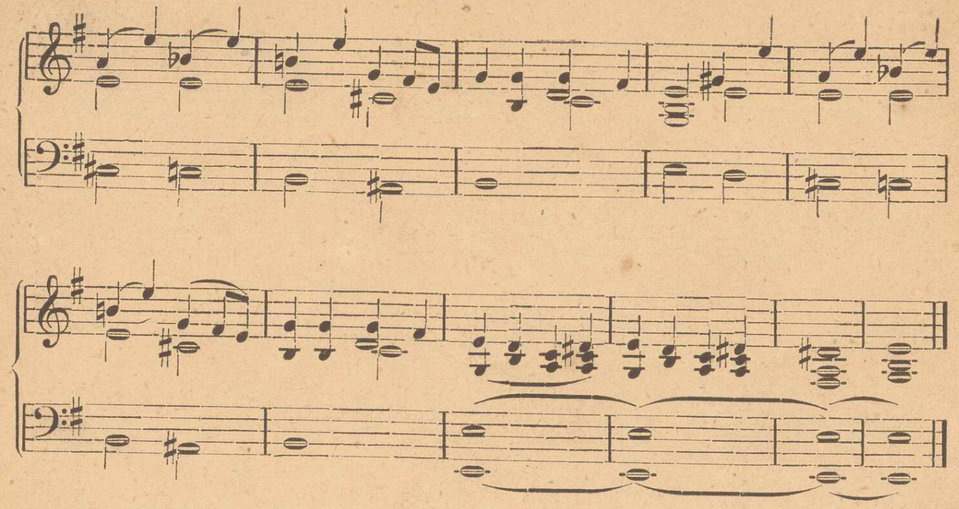

76. *Dr. W. Volkmar.*
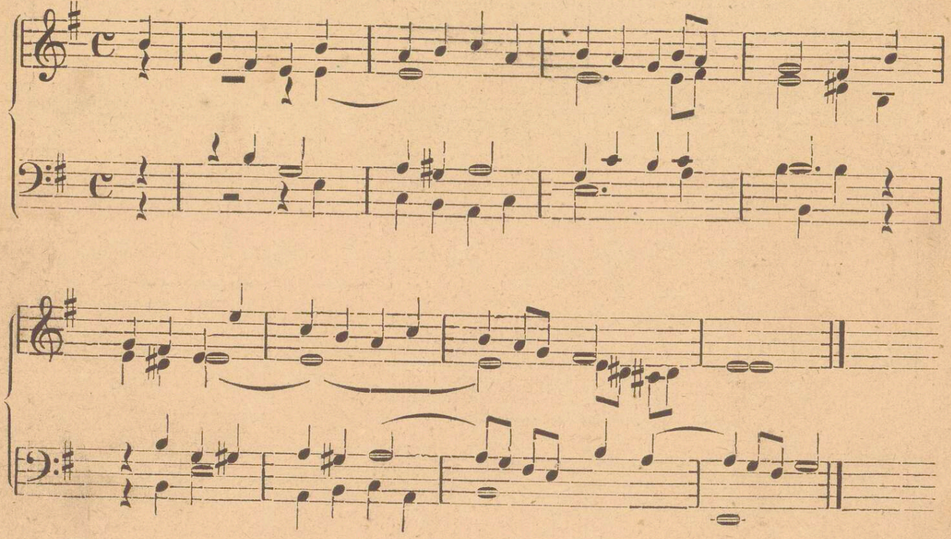

77. *Andante religioso.*
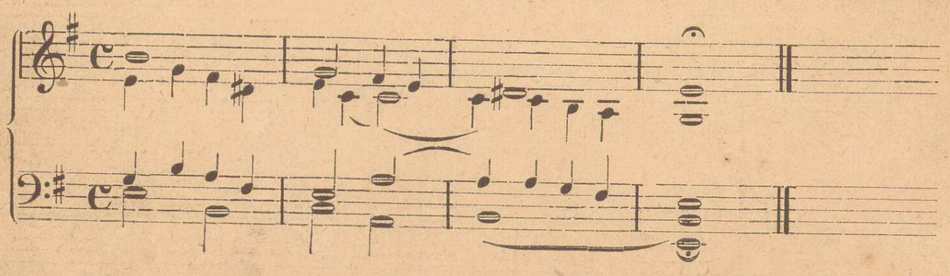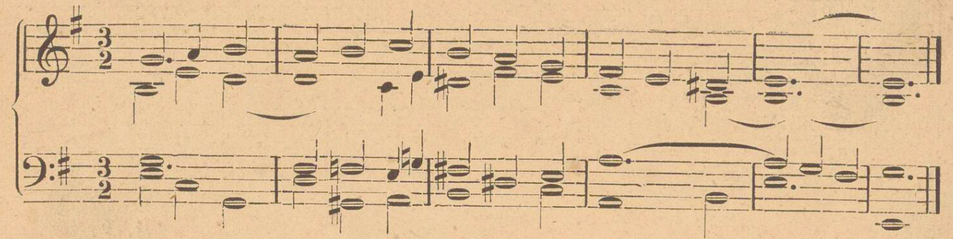

78.

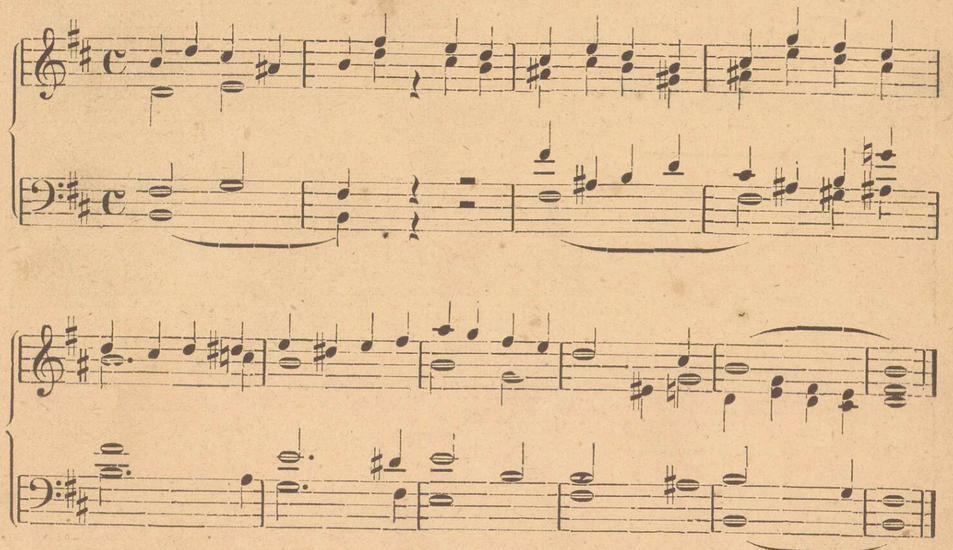
79. *Kewitsch.*

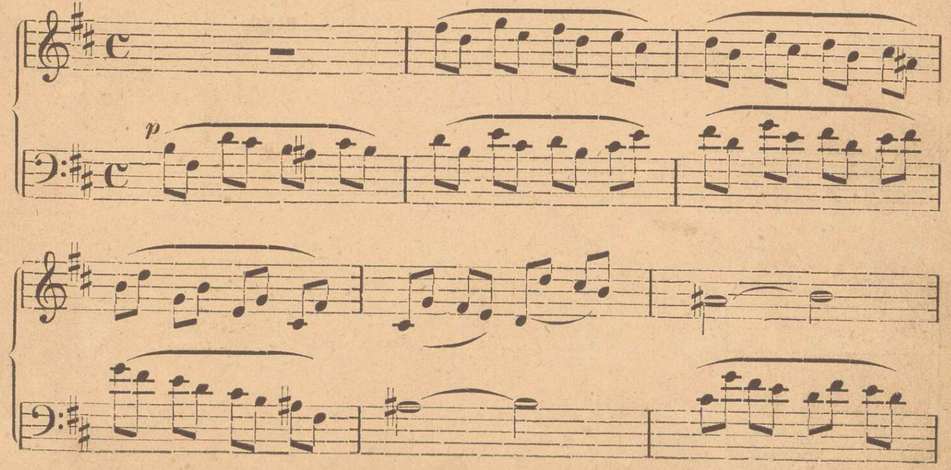
80.

81. **H-moll.** *Dr. W. Volckmar.*

82. *Andantino.* *J. Czubski.*

p diminuendo.

83.

A. Freyer.

84. *Un pocco mosso.* *J. Blied.*

85. *Moderato.* *Schürrer.*

86. *Dr. M. Volckmar.*

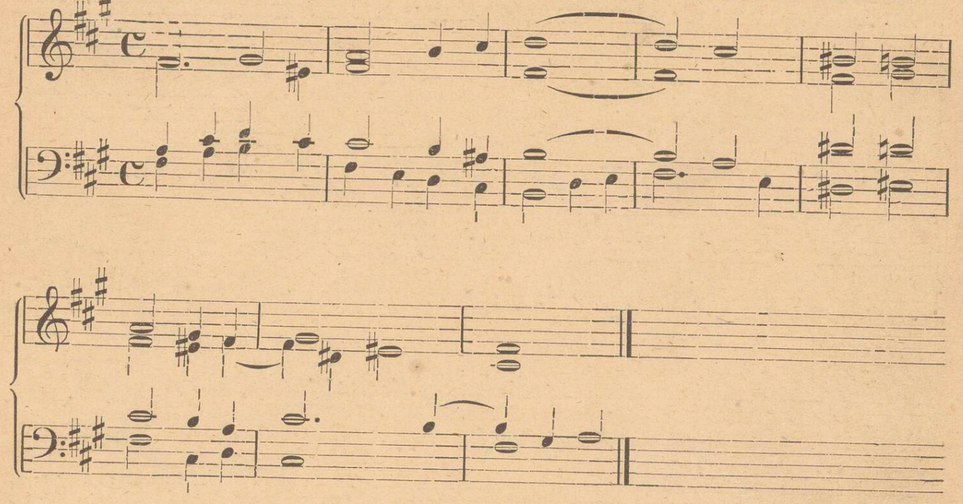
87. *Kewitsch.*

88. **Fis-moll.** *P. Smólski.*

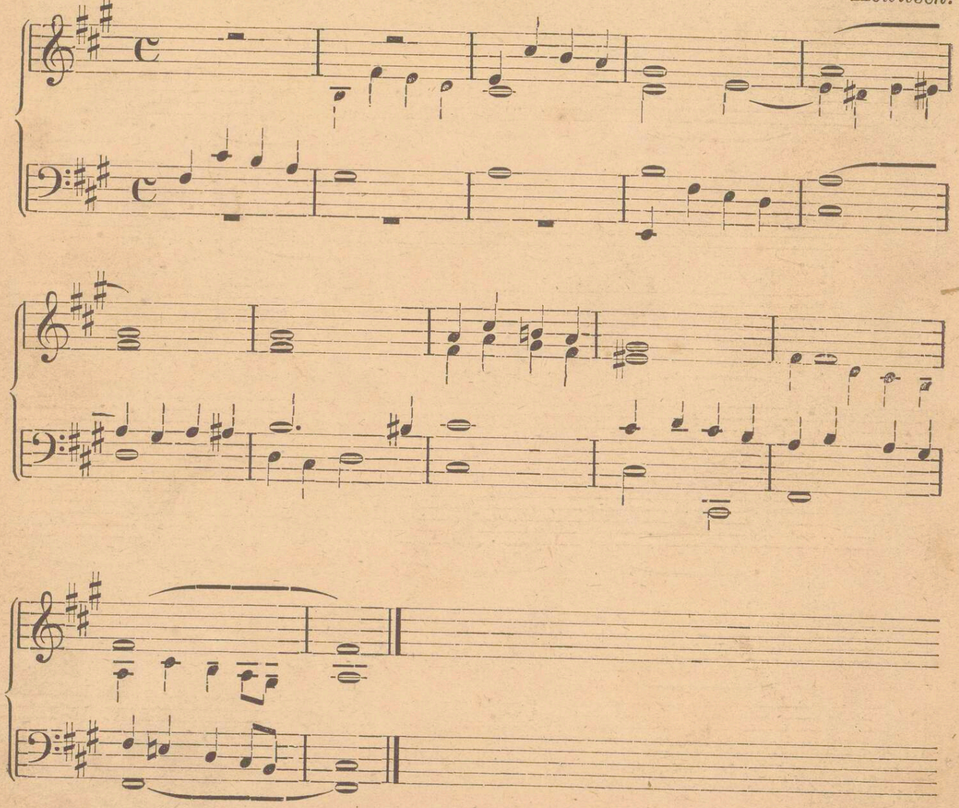
f

p

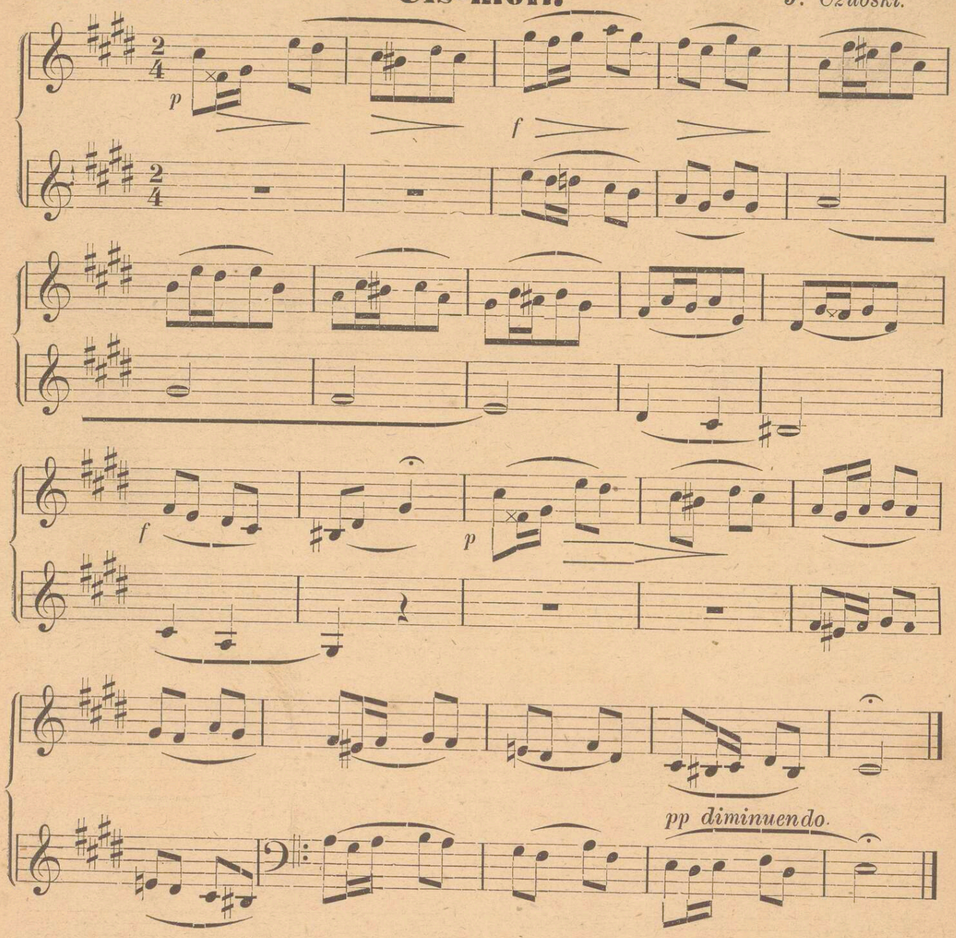
89. *Dr. W. Volkmar.*

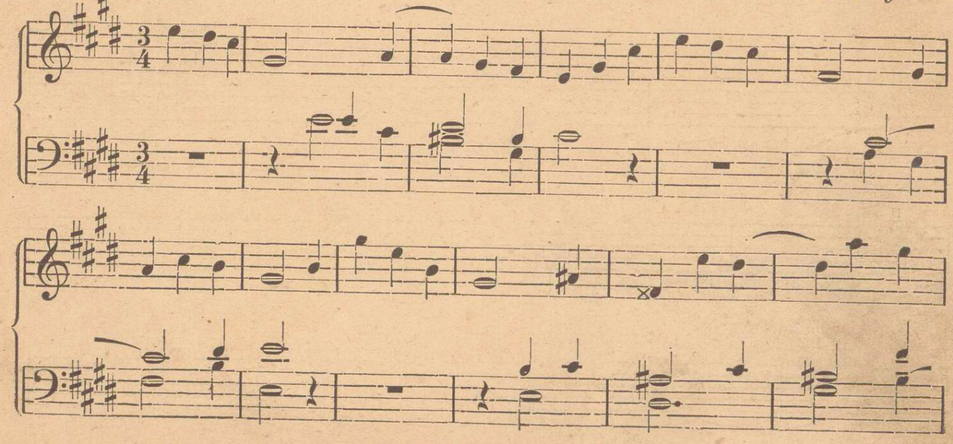
90. *Kewitsch.*

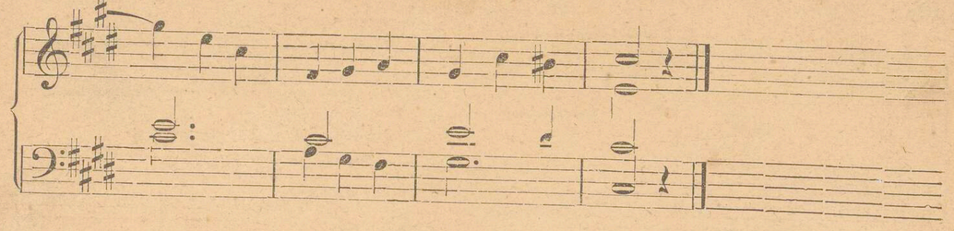

91. *Andante.* **Cis-moll.** *J. Czubski.*
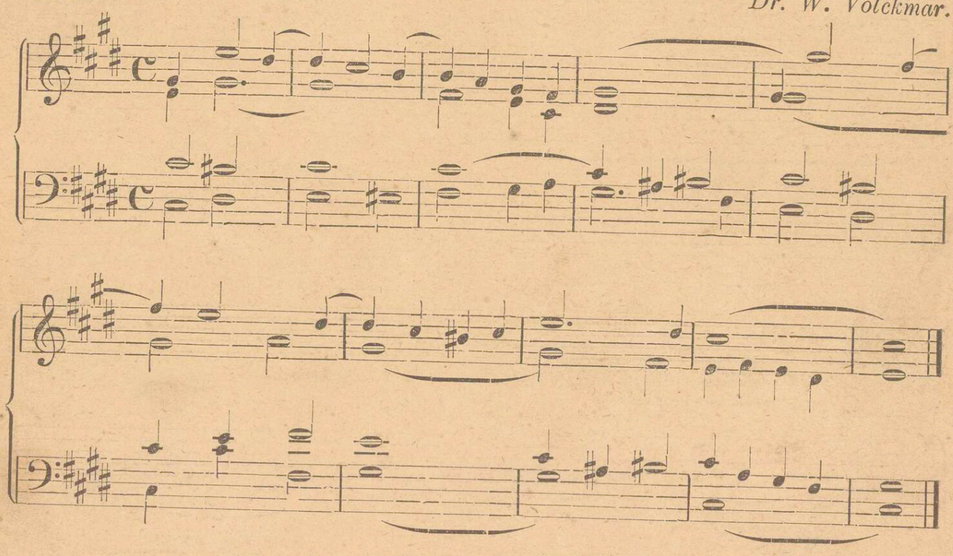

92. *A Freyer*

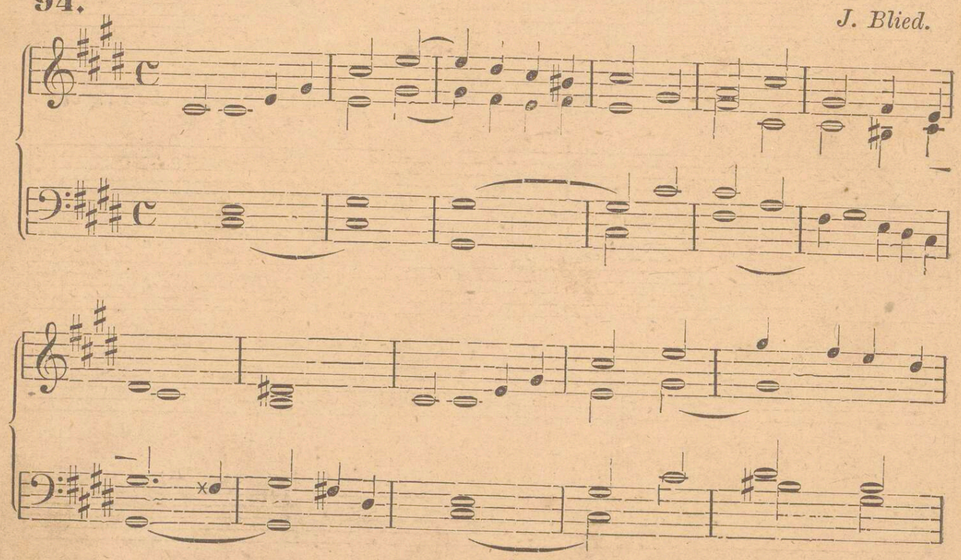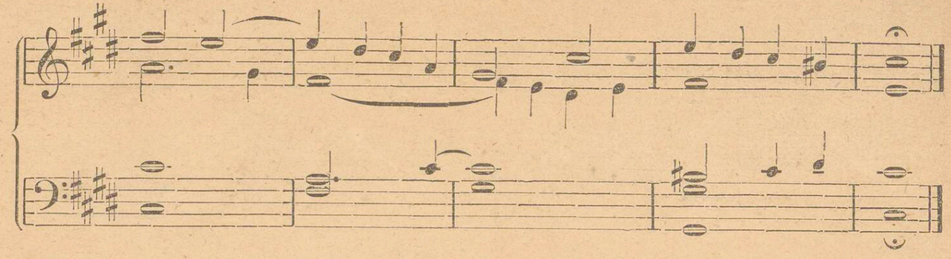

93. *Dr. W. Volckmar.*

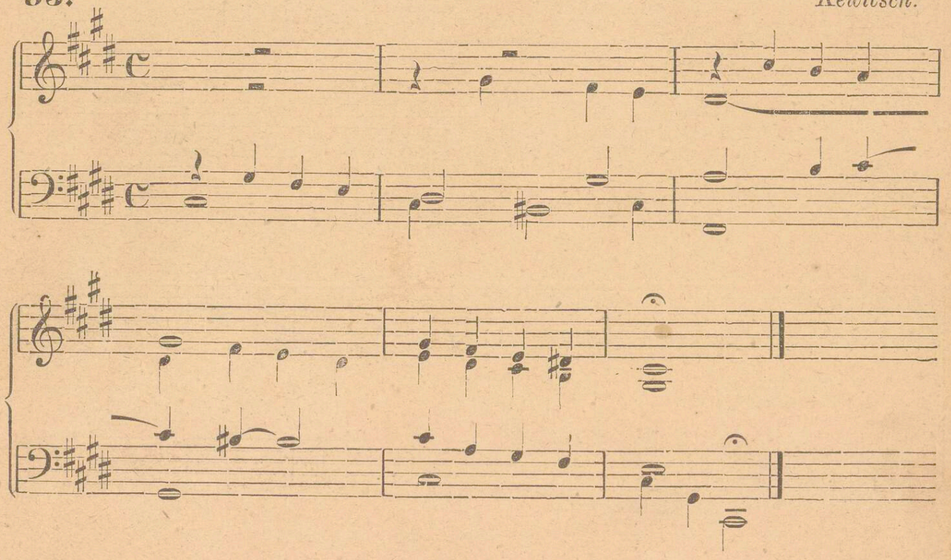

94. *J. Blied.*
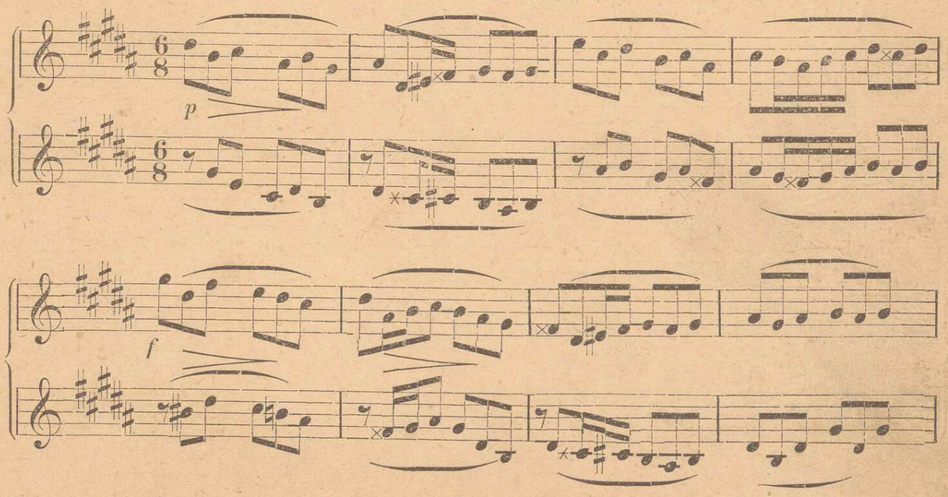

95. *Kewitsch.*

96. *Andantino.* **Gis-moll.** *J. Czubski.*

p

97.

98.

99.

100. *Allegro Moderato.* **Dis-moll.** *P. Smólski.*

f

dolce.

rallentando

101.

A. Freyer.

102.

Kewitsch.
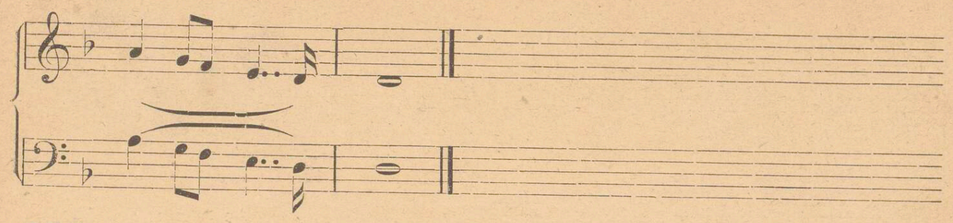
103.

104. **D-moll.** *St. Moniuszko*

105.

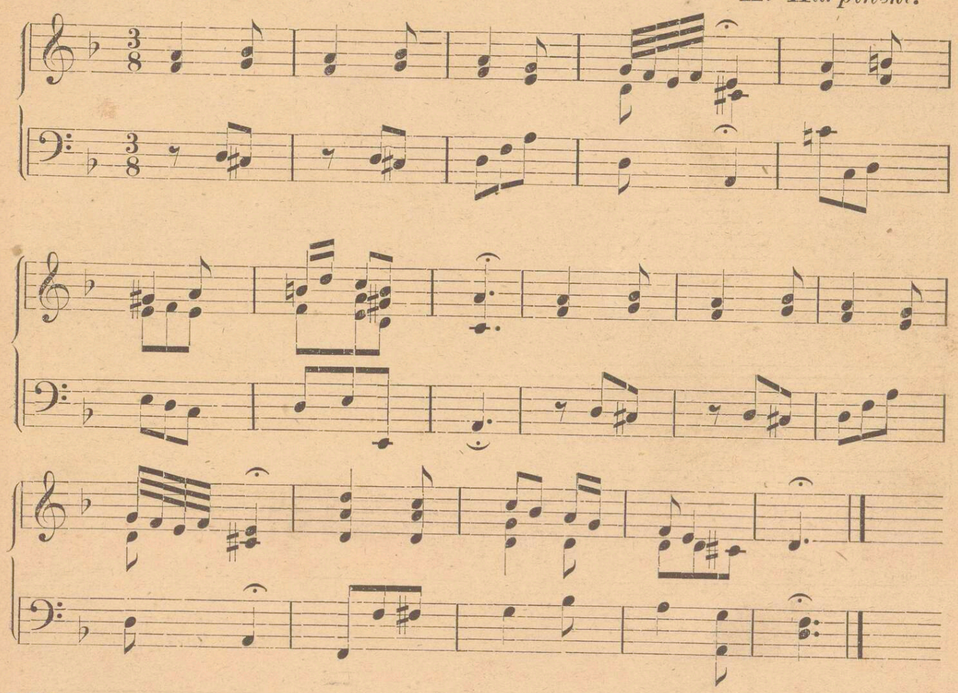
St. Moniuszko

p
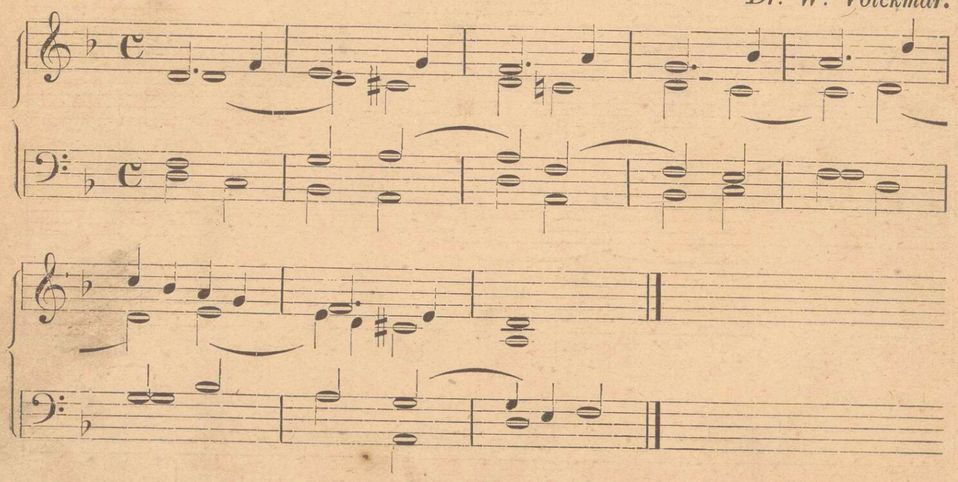

106.

K. Kurpiński.

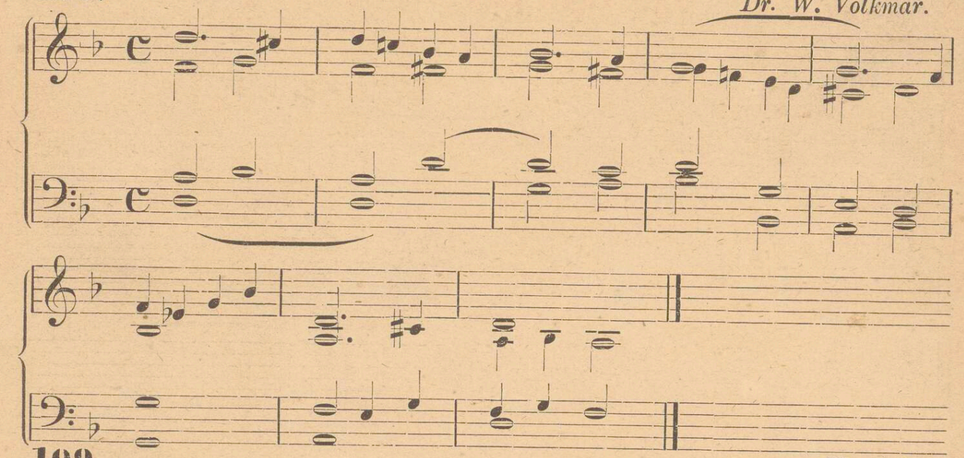
107.

Dr. W. Volckmar.
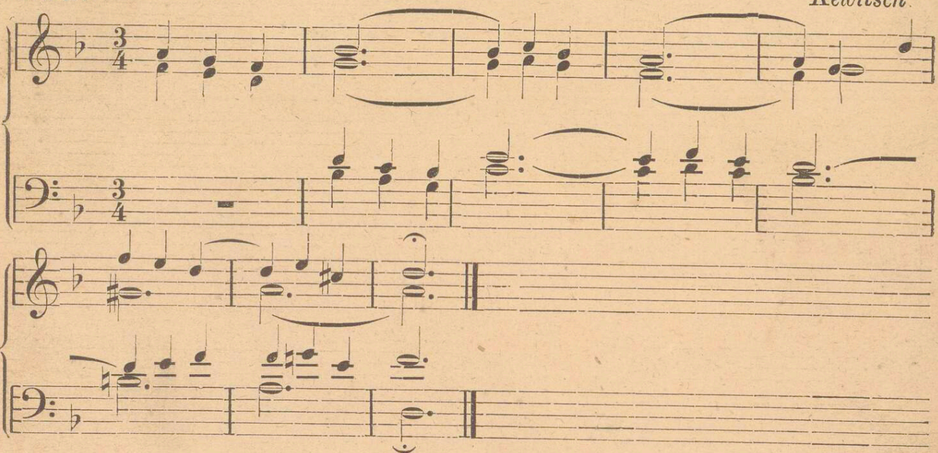

108.

Dr. W. Volkmar.

109.
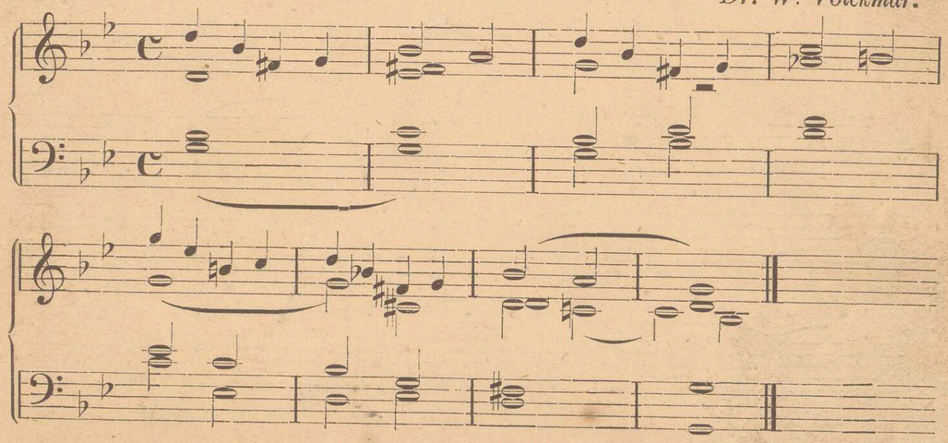
Kewitsch.
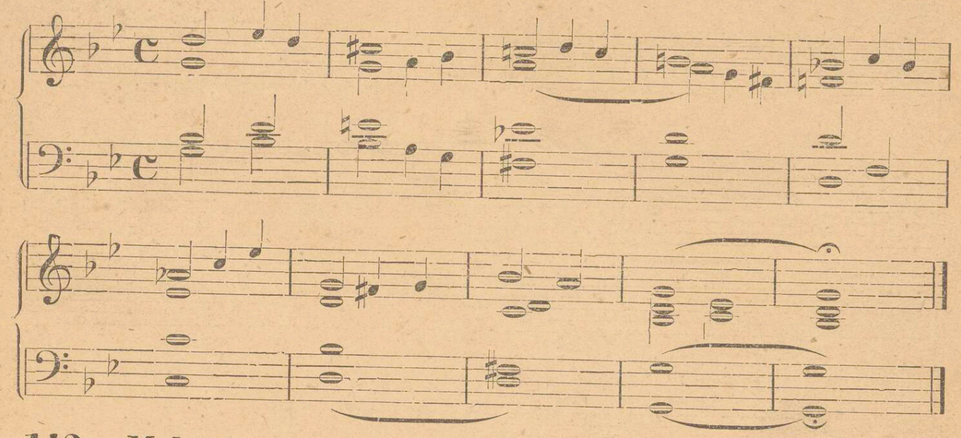

G-moll.

110.
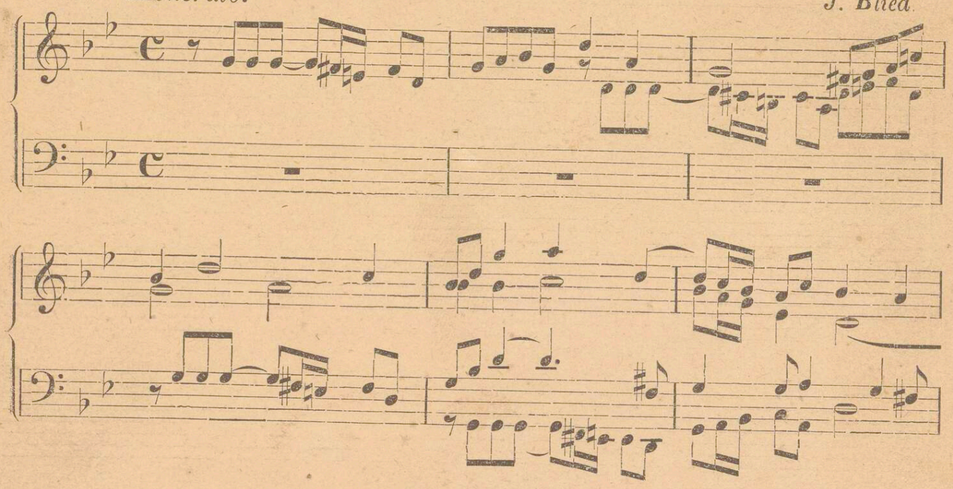
Dr. W. Volckmar.
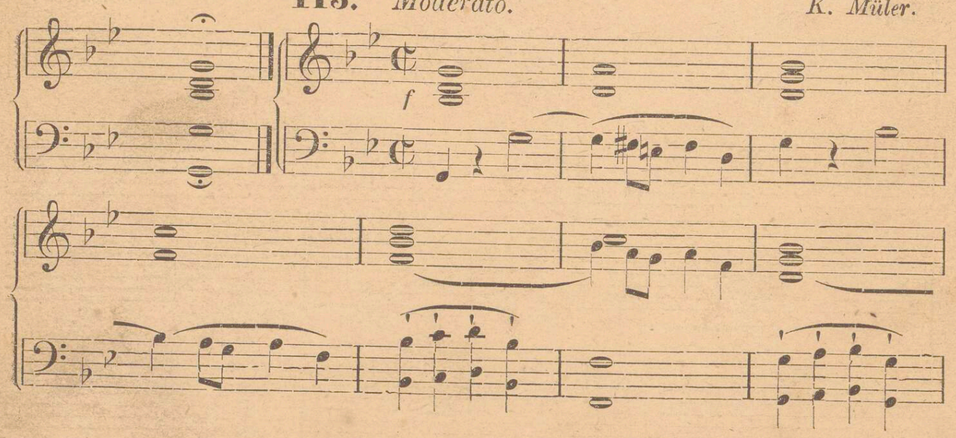

111.

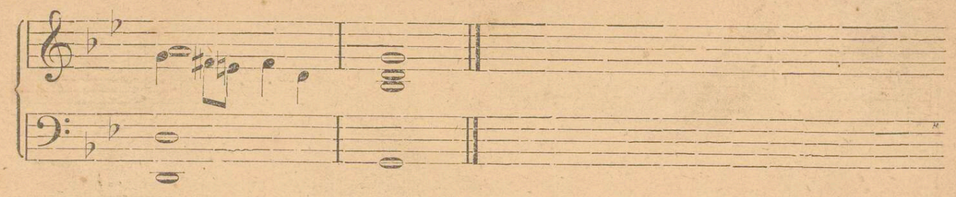

112. *Moderato.* *J. Blied*

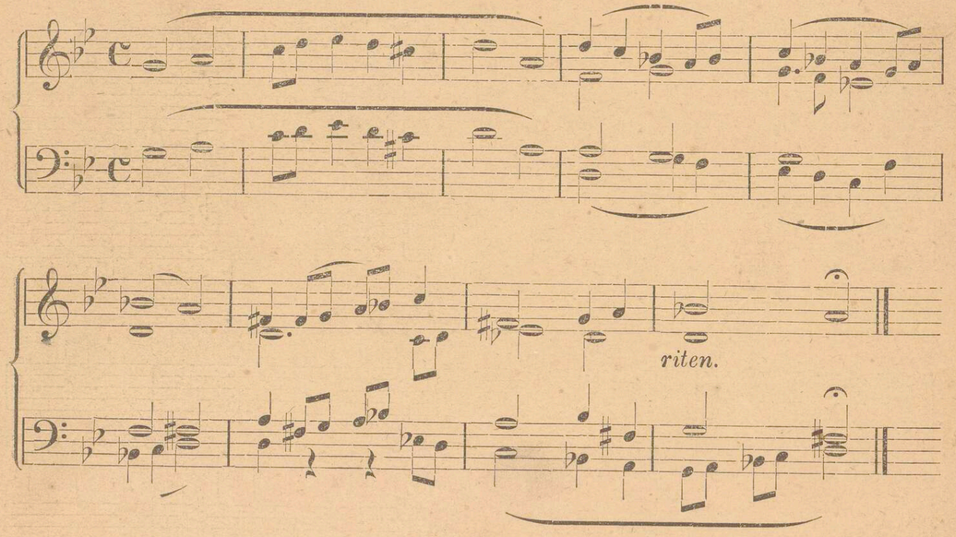

113. *Moderato.* *K. Müler.*
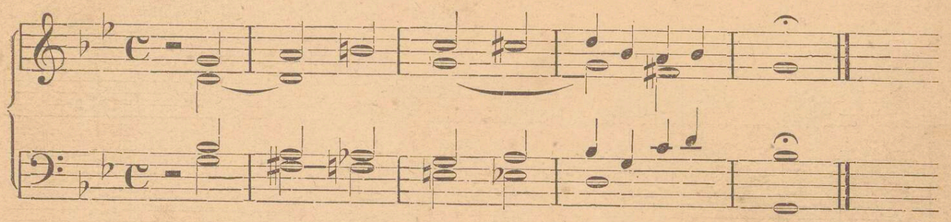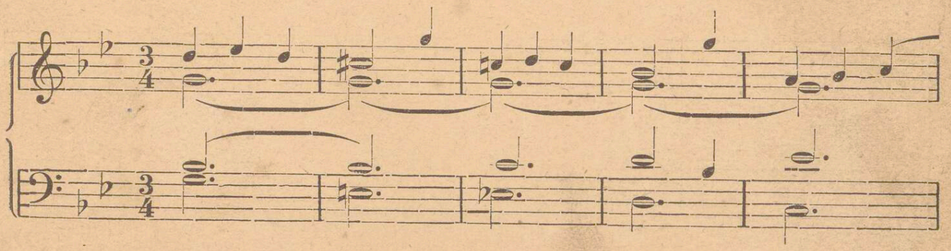

114. *St. Moniuszko.*

115. *Andante.*

116. *Andante.* *Adolf Hesse.*

117.
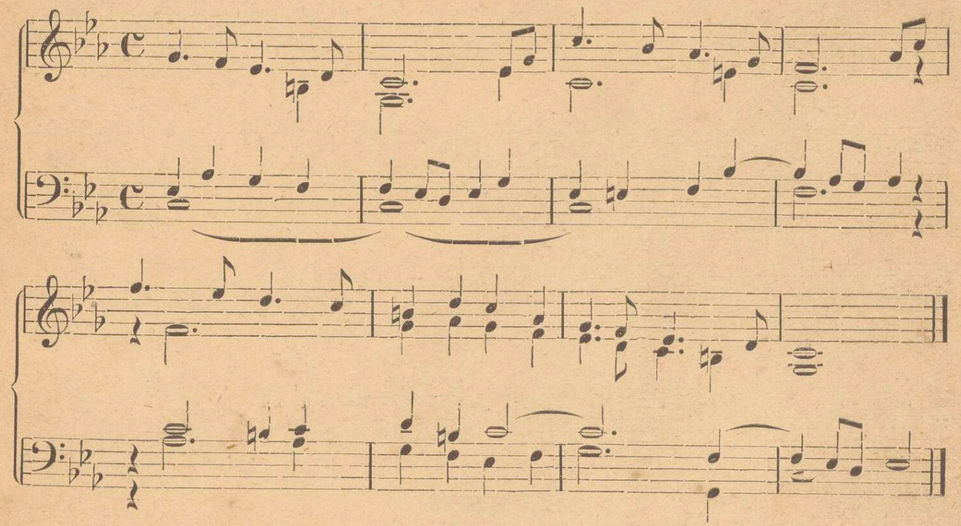
Kewitsch.

118.

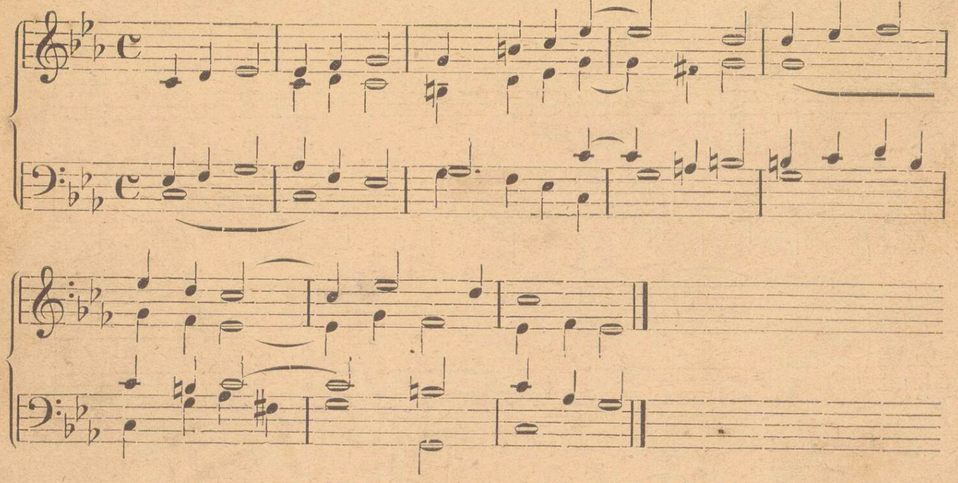
C-moll.

A. Freyer.
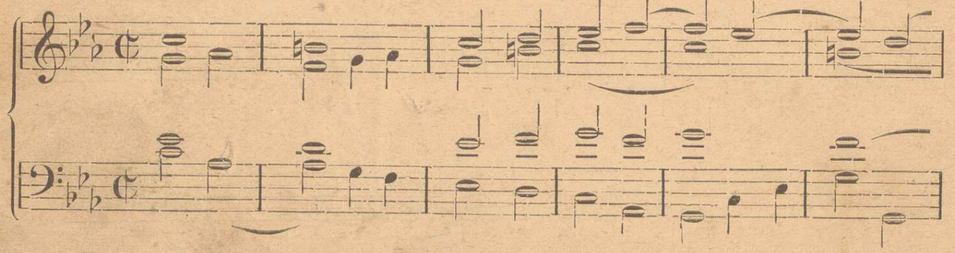
119. *Dr. W. Volckmar.*

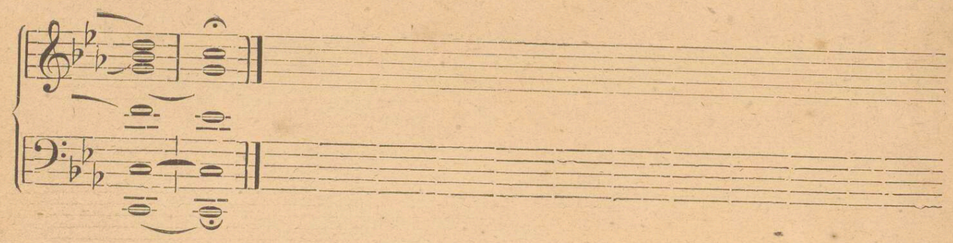

120.
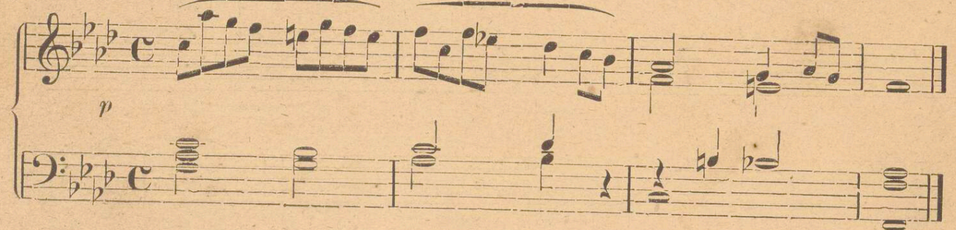

121. *Kewitsch.*

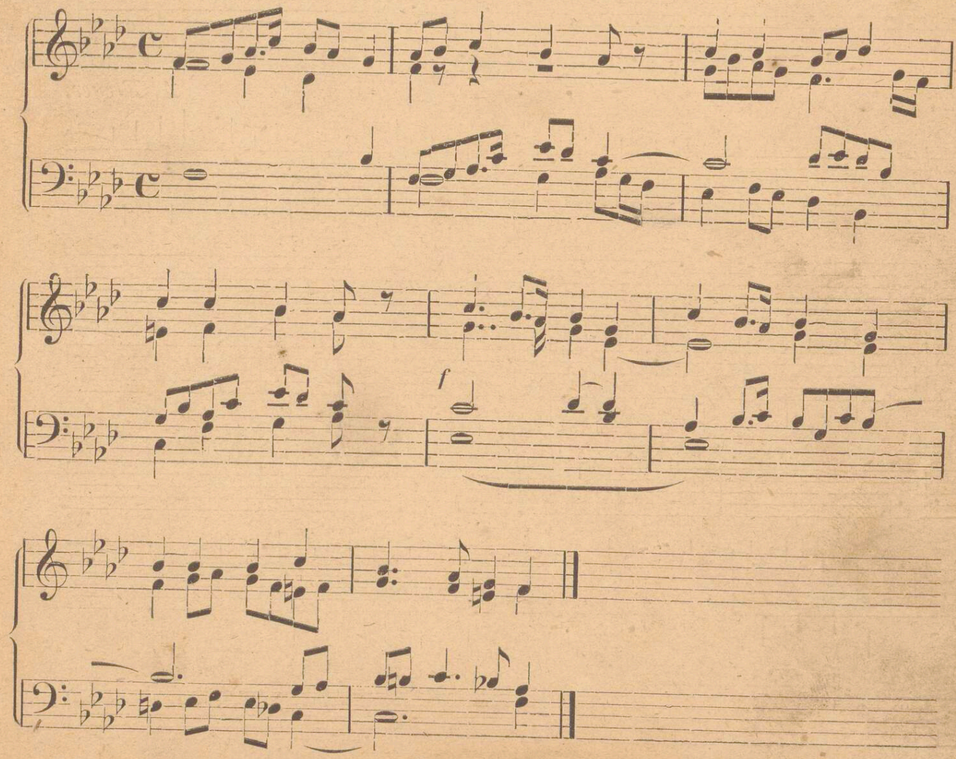

F-moll.
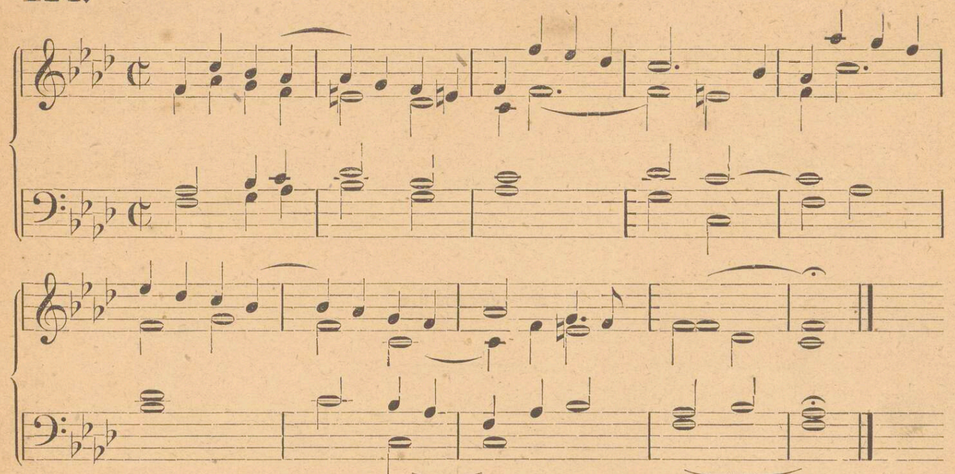
122. *Andante.* *St. Moniuszko.*
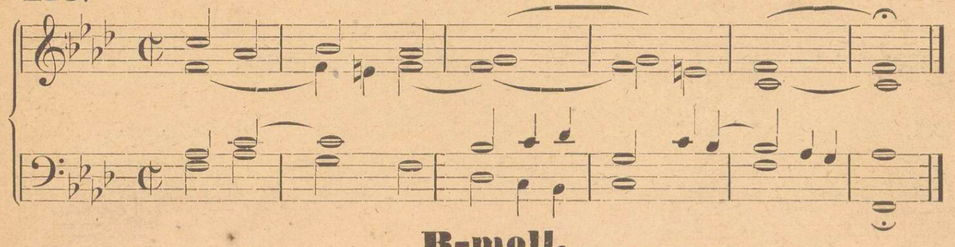

123. *Lento.* *St. Moniuszko.*

124.

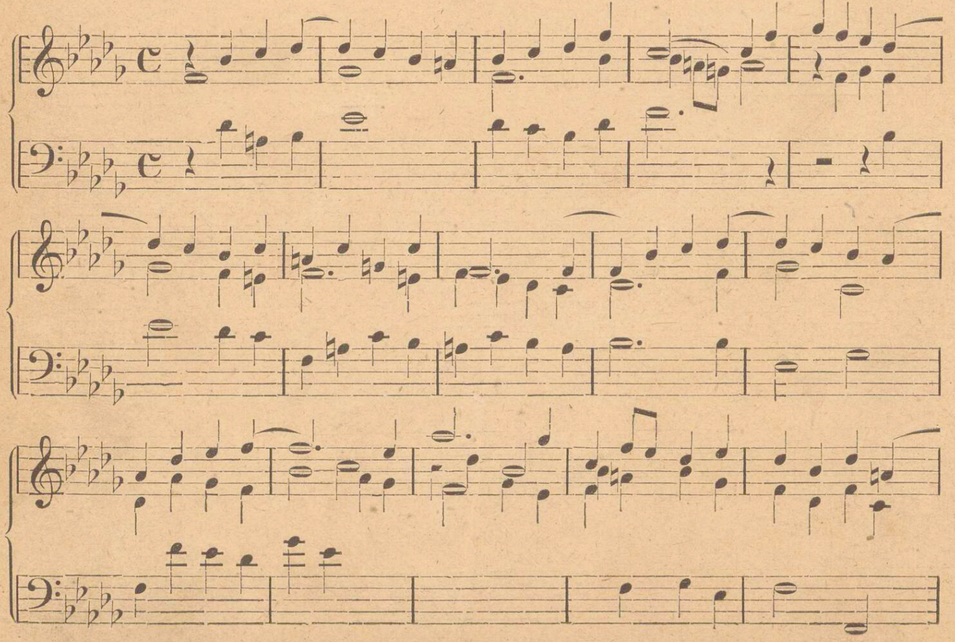

125.
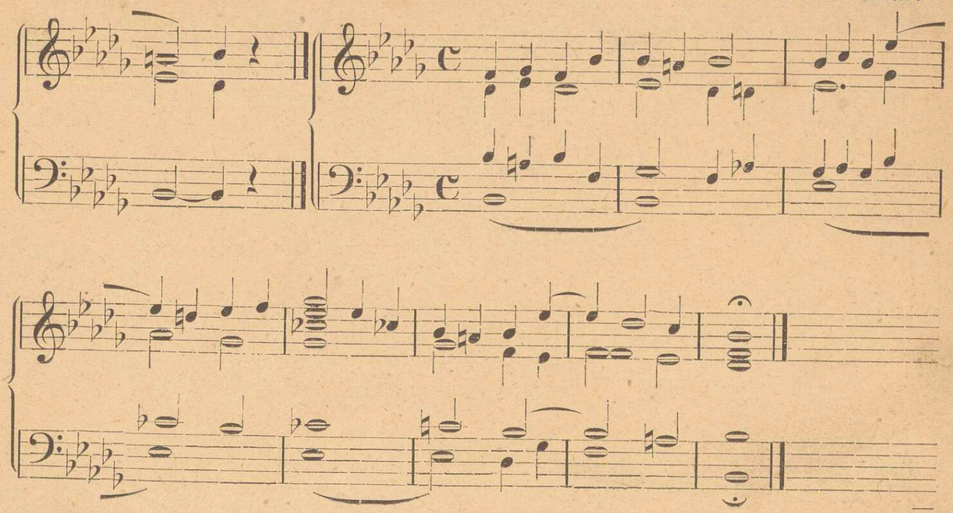

B-moll.

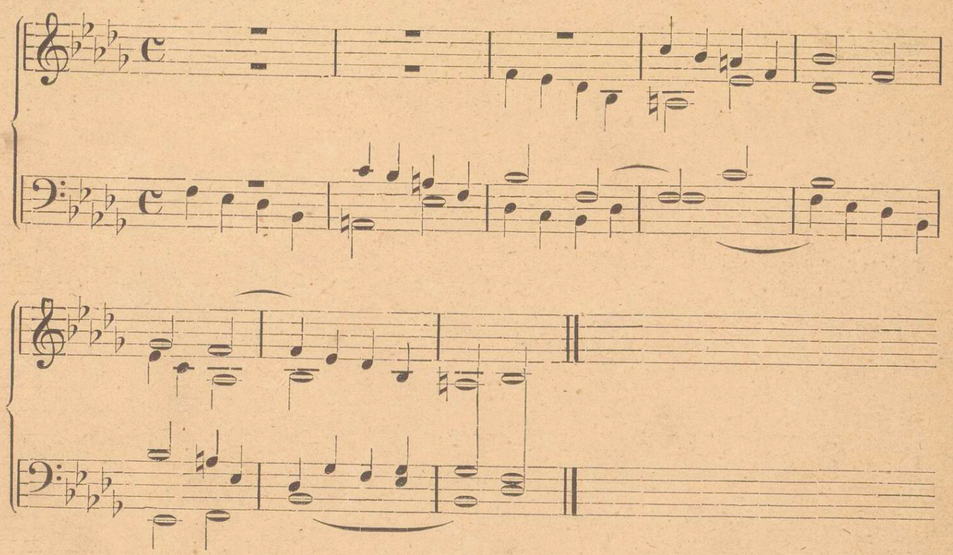
126. *A. Freyer.*

127. *Dr. W. Volkmar.*
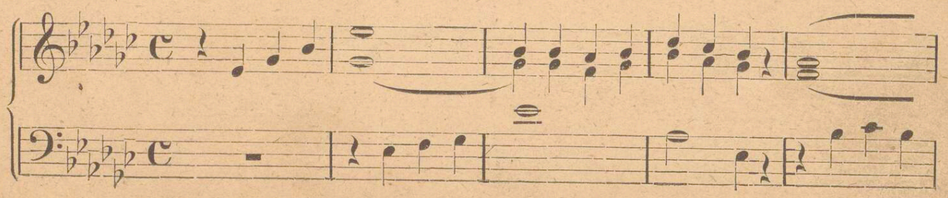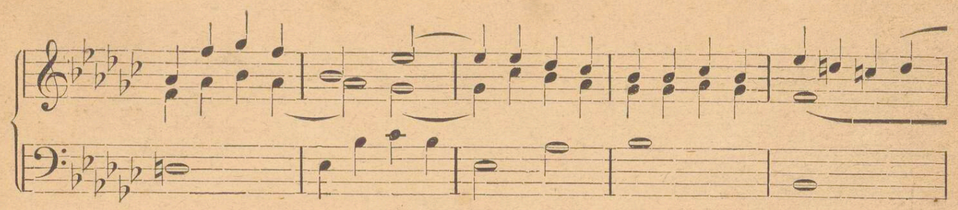

128.
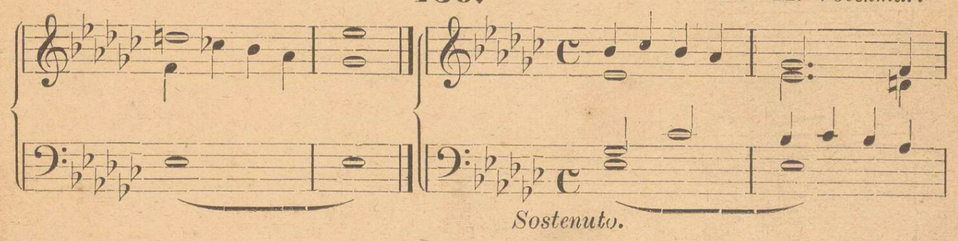

Es-moll.

129. *A. Freyer.*
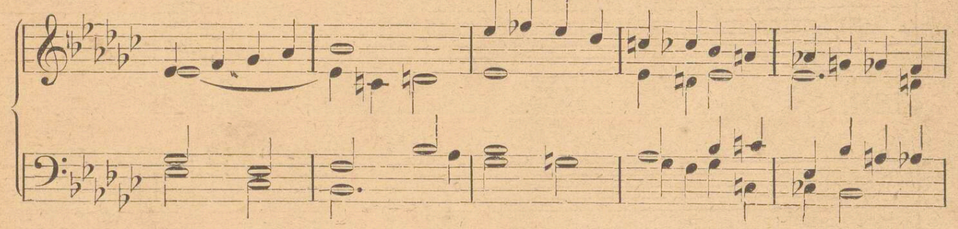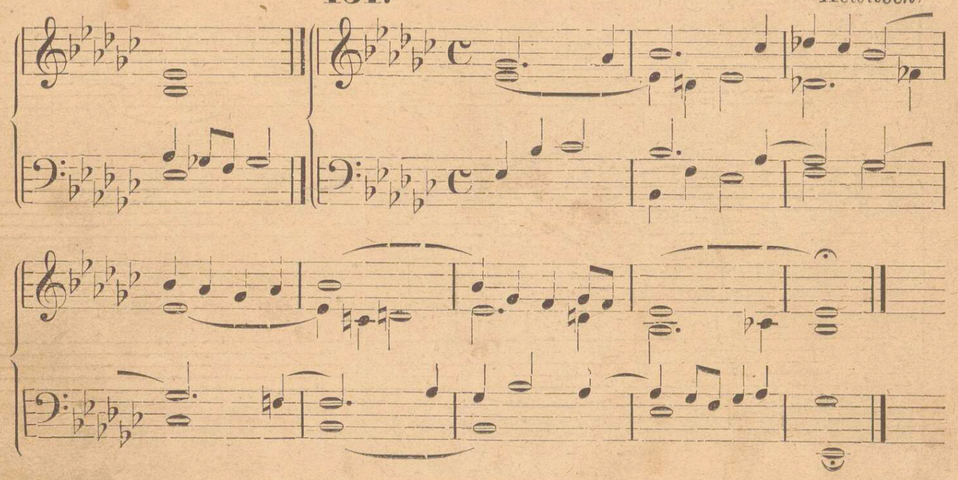

130. *Dr. M. Volckmar.*

Sostenuto.
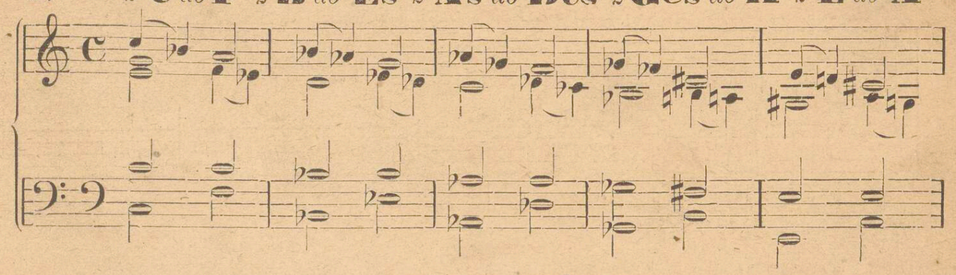

131. *Kewitsch.*
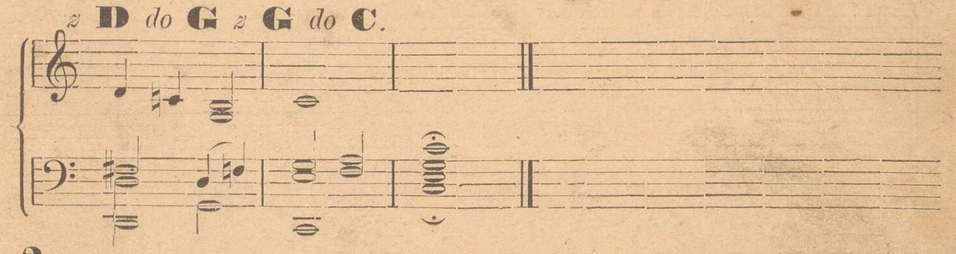

Przejscia

z tonacyi w nowe tonacye.
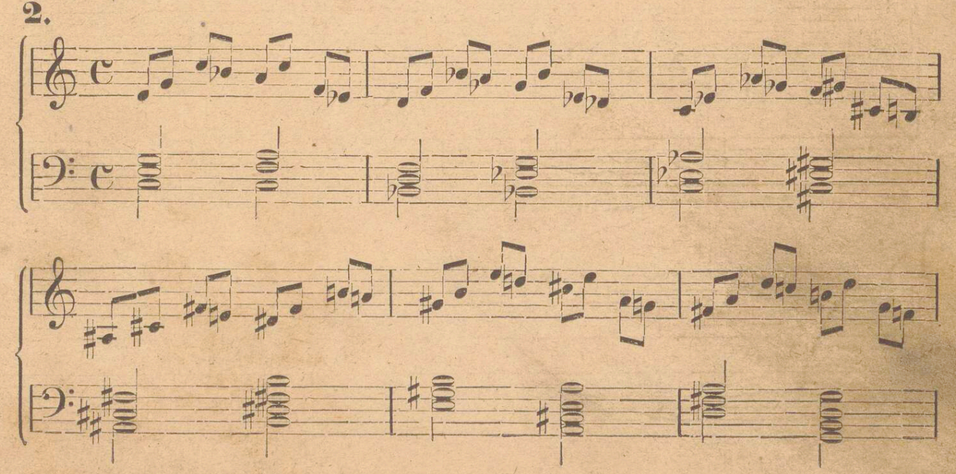
1. *z* **C** *do* **F** *z* **B** *do* **Es** *z* **As** *do* **Des** *z* **Ges** *do* **H** *z* **E** *do* **A**
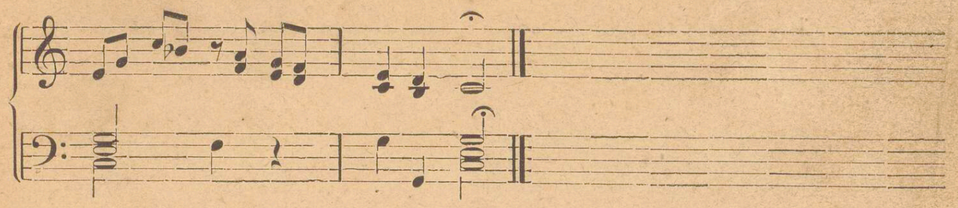

z **D** *do* **G** *z* **G** *do* **C**.

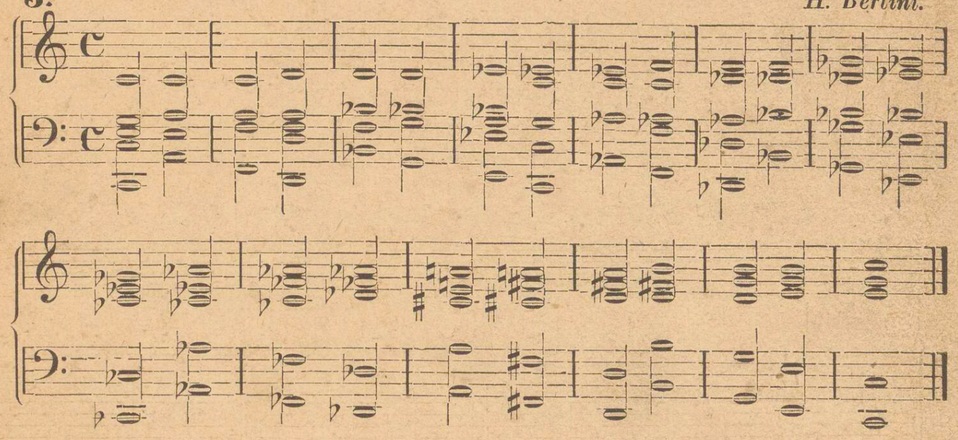

2.
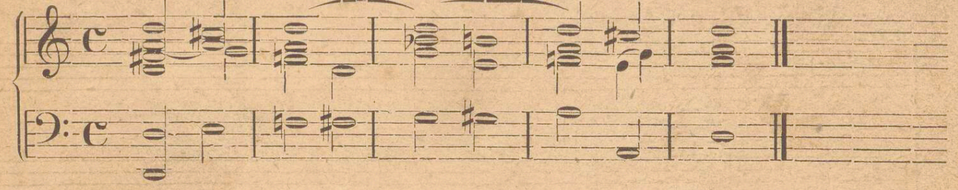

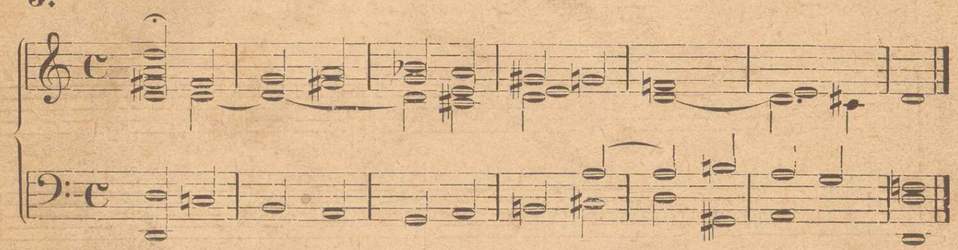
3. *H. Bertini.*
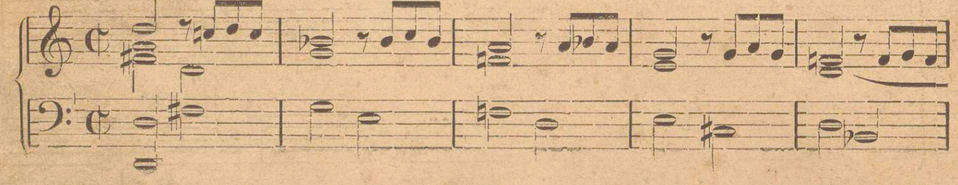

4. *Z* **D-dur** *do* **D-moll,** *albo z* **C-dur** *do* **C-moll.**

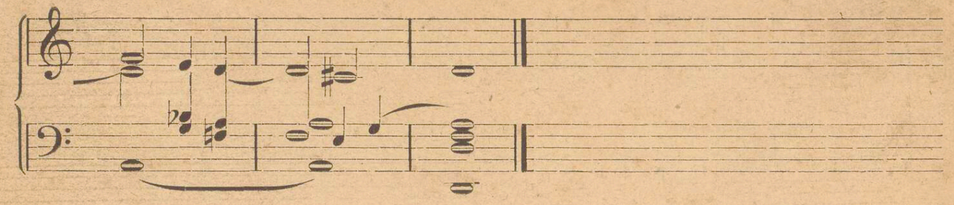

5.
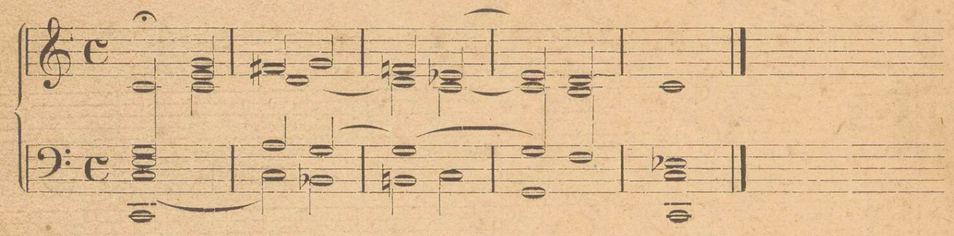

6.
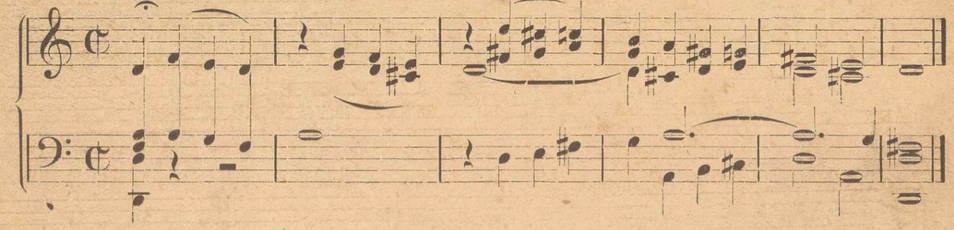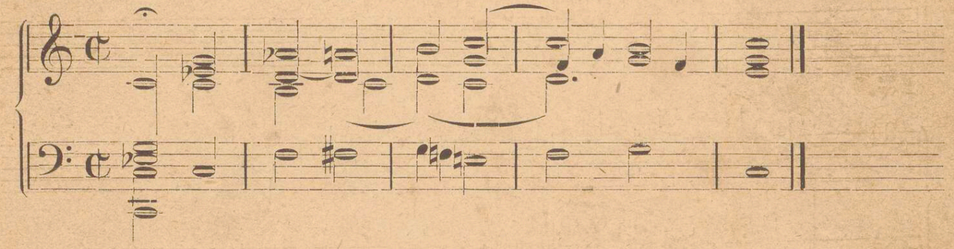

7.

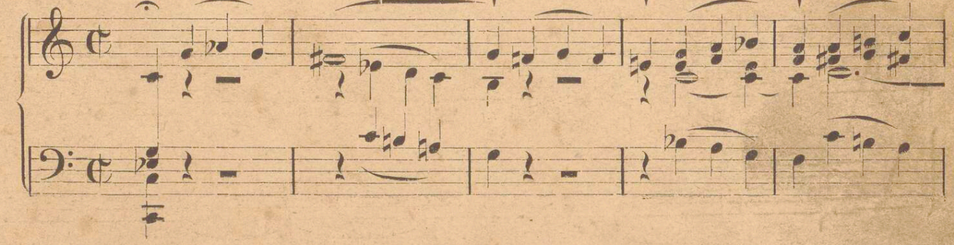
8. *Napowrót* **D-moll** *do* **D-dur,** *albo z* **C-moll** *do* **C-dur.**
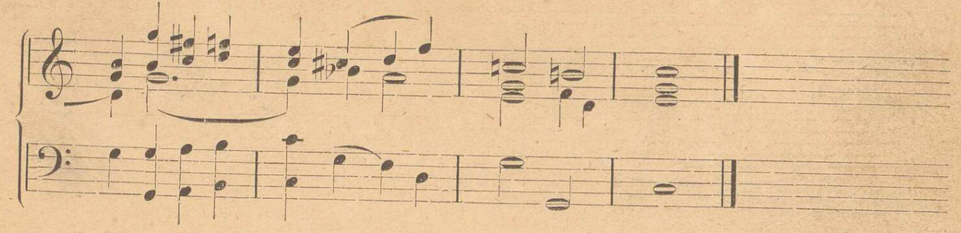

9.

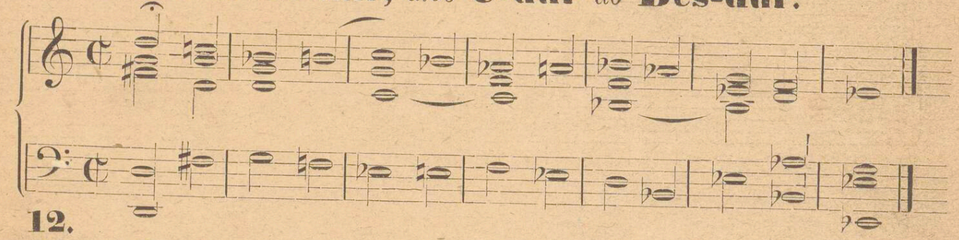
10.

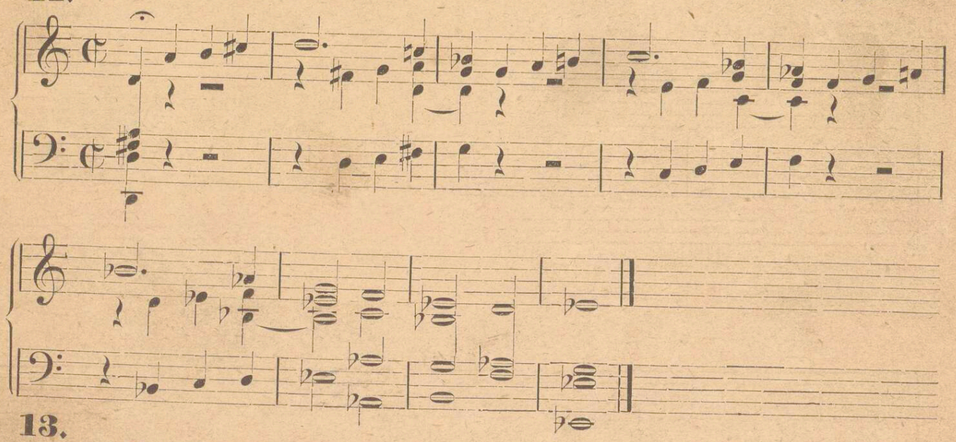

11.
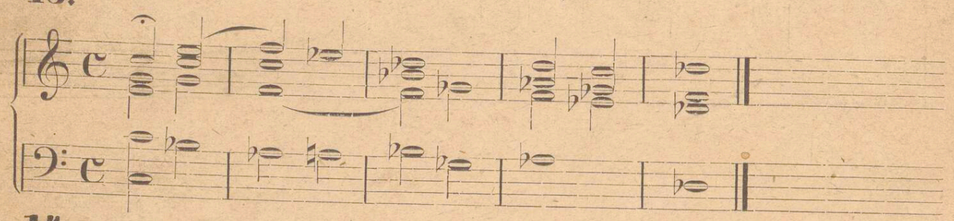
Z **D-dur** *do* **Es-dur,** *albo* **C-dur** *do* **Des-dur.**
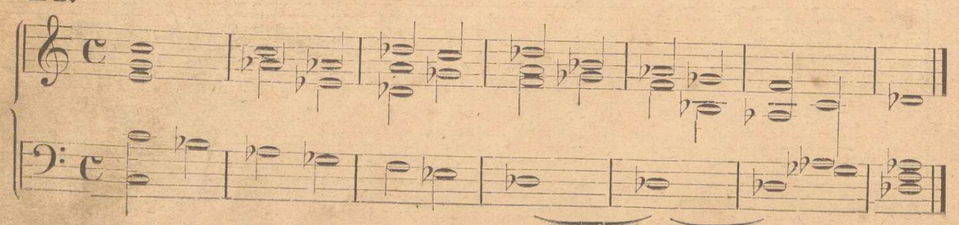

12.
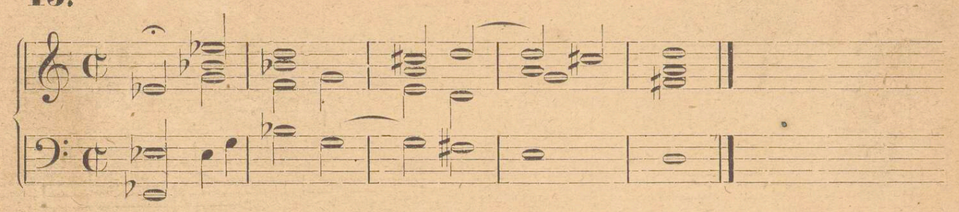

13.

14.
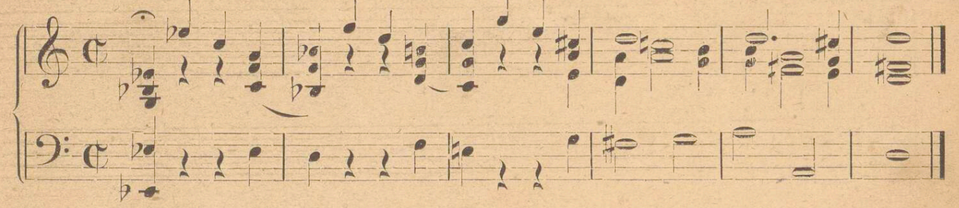

15.
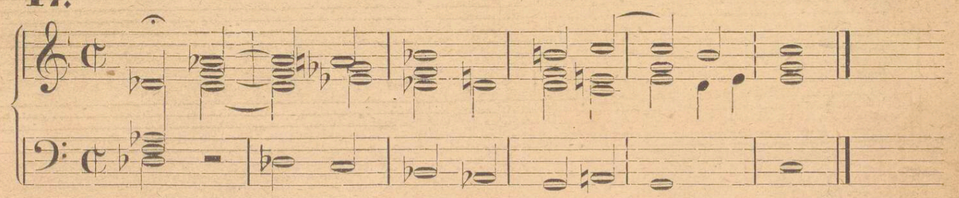

Napowrót z **Es-dur** *do* **D-dur,** *albo z* **Des-dur** *do* **C-dur.**

16.
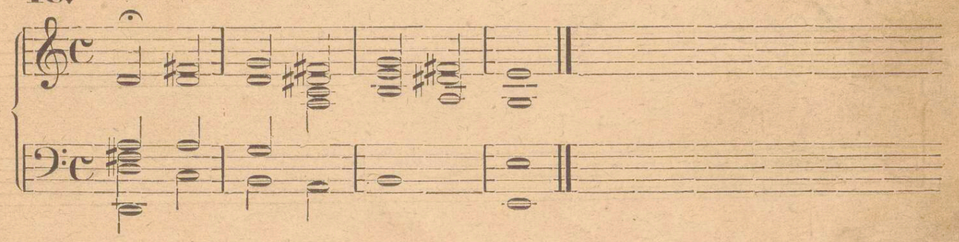

17.
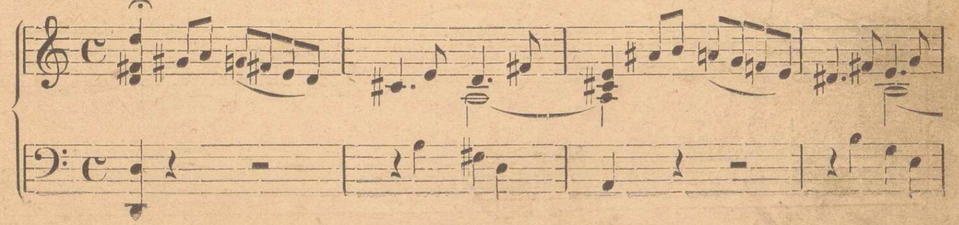

Z **D-dur** *do* **E-moll,** *albo* **C-dur** *do* **D-moll.**
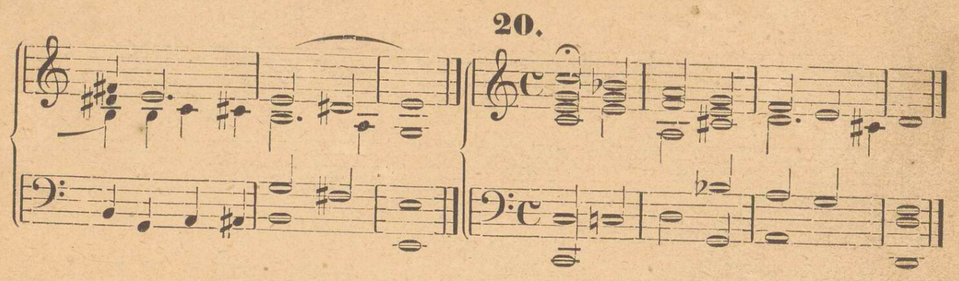
18.
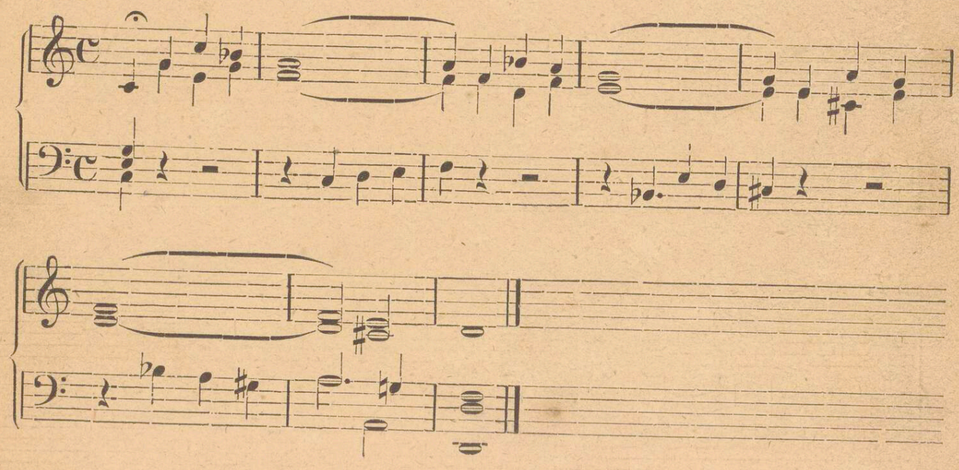

19.

20.
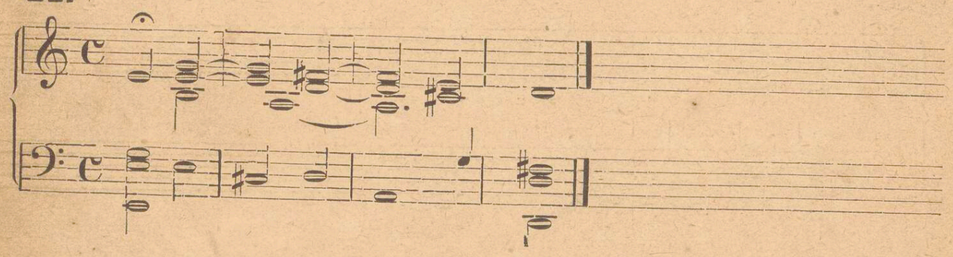

21.
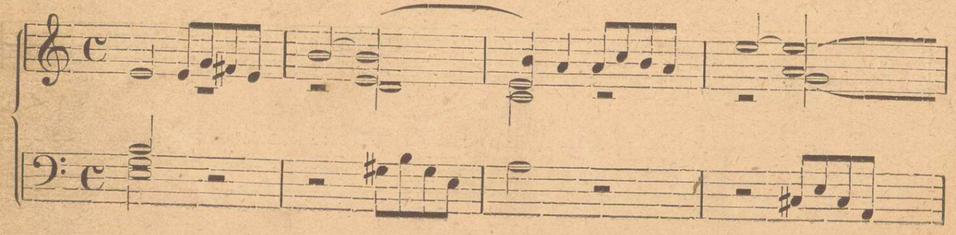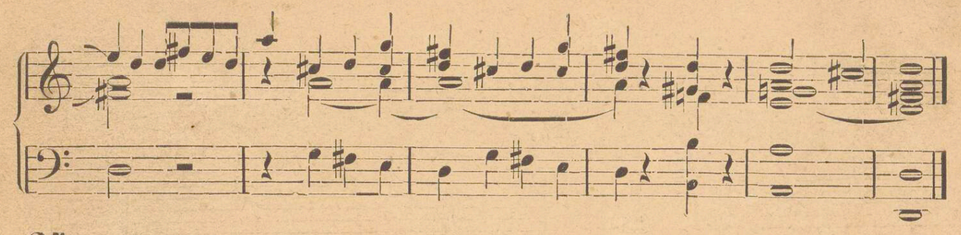

Napowrót z **E-moll** *do* **D-dur,** *albo z* **D-moll** *do* **C-dur.**

22.

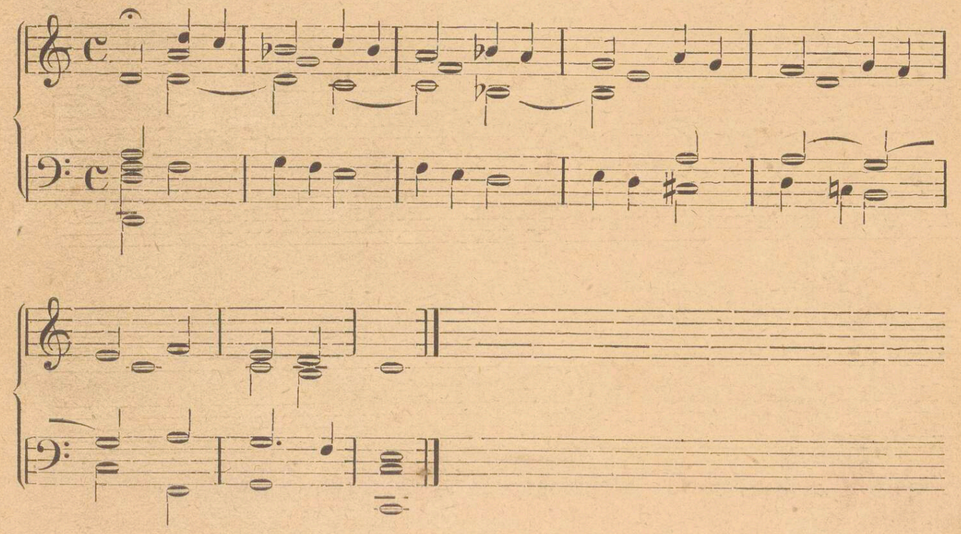

23.
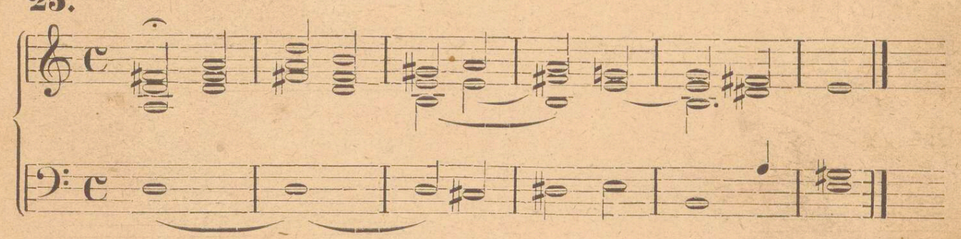

24.
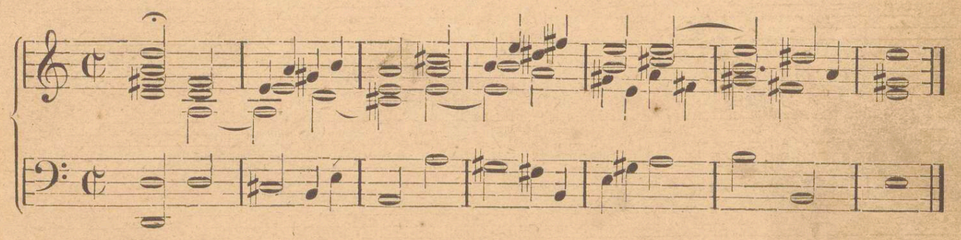

Z **D-dur** *do* **E-dur,** *albo z* **C-dur** *do* **D-dur.**

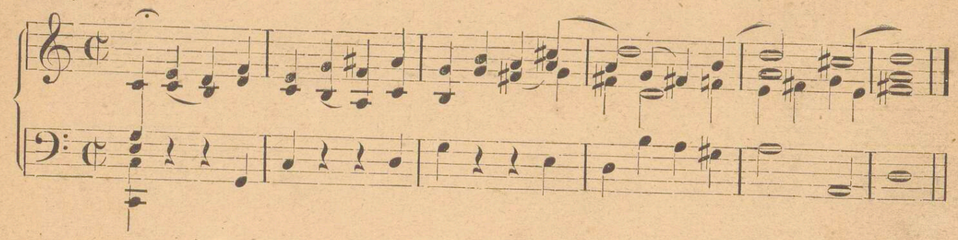
25.
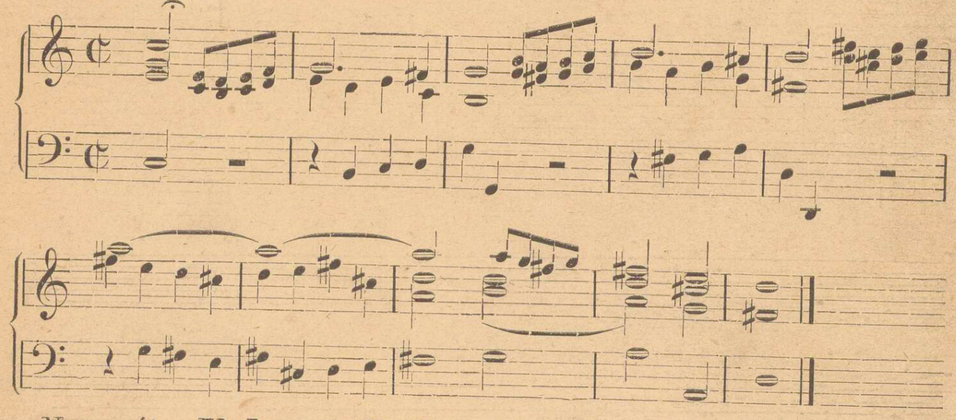

26.

27.

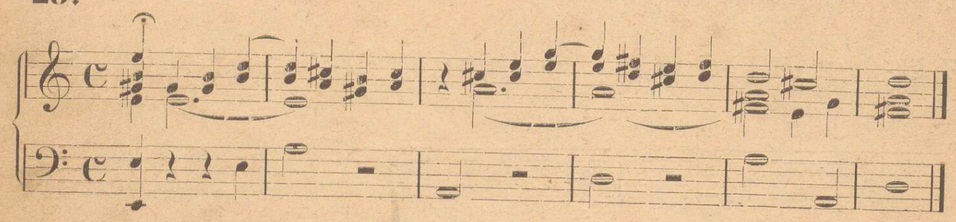

28.

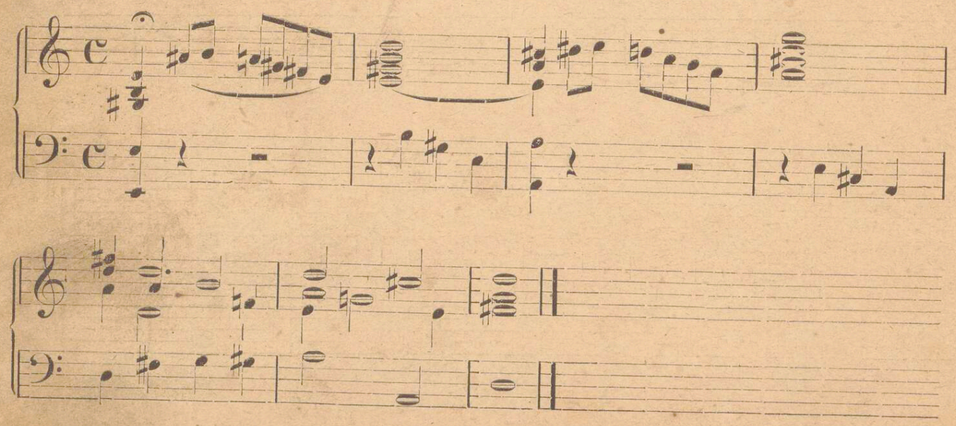

Napowrót z **E-dur** *do* **D-dur,** *albo z* **D-dur** *do* **C-dur.**

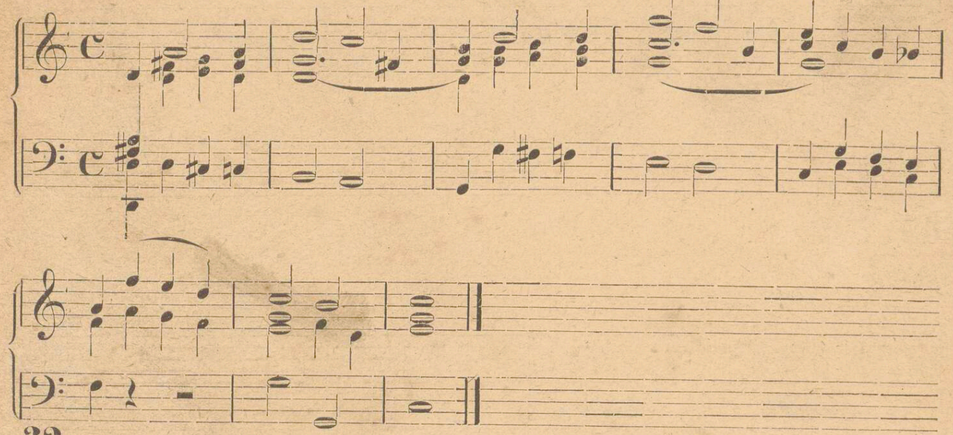
29.

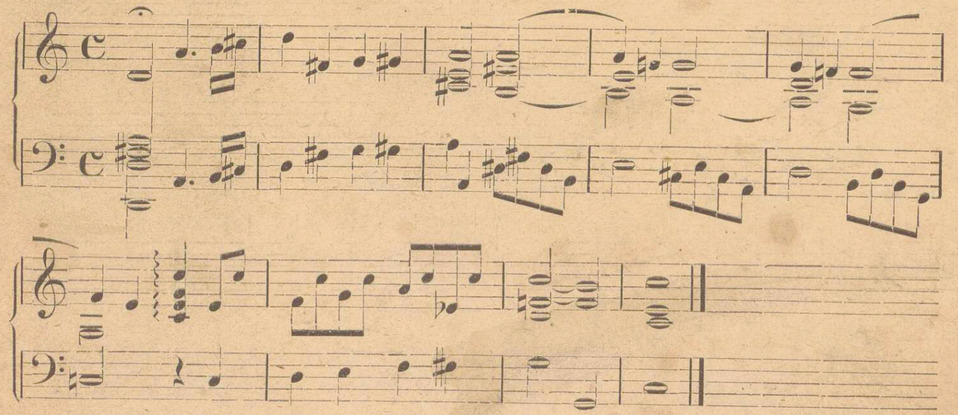
30.

31.
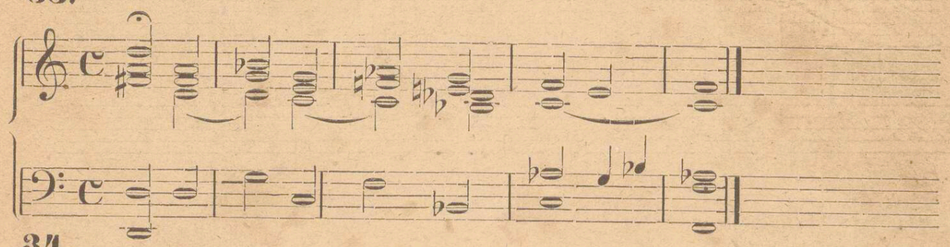

32.

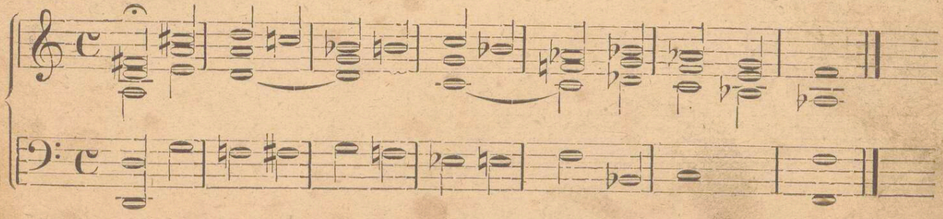

Z **D-dur** *do* **F-moll** *albo z* **C-dur** *do* **Es-moll.**
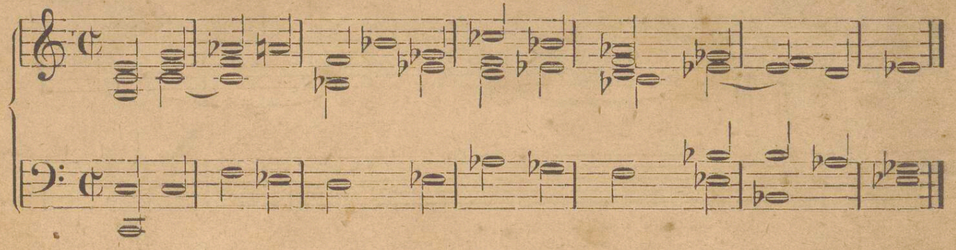
33.

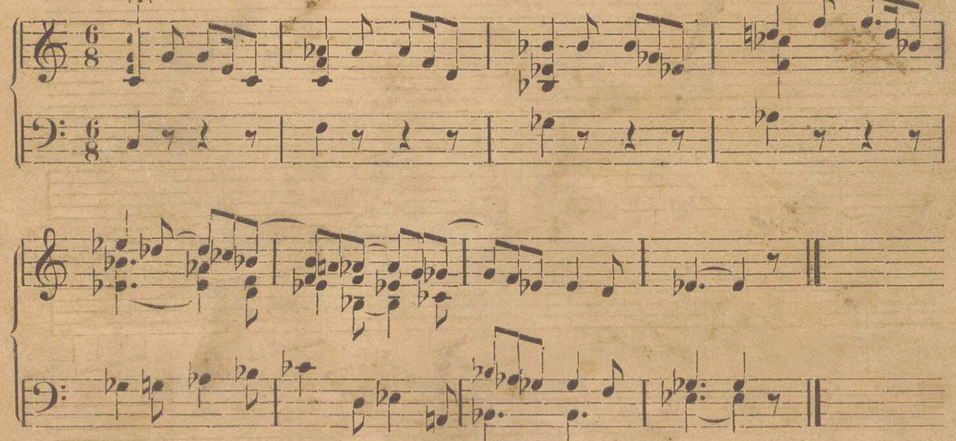
34.

35.
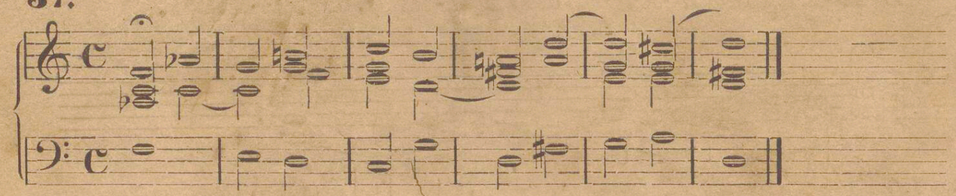

36.
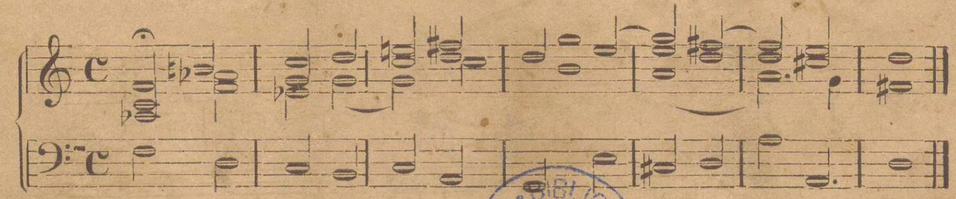

Odwrotnie z **F-moll** *do* **D-dur,** *lub z* **Es-moll** *do* **C-dur.**

37.

38.

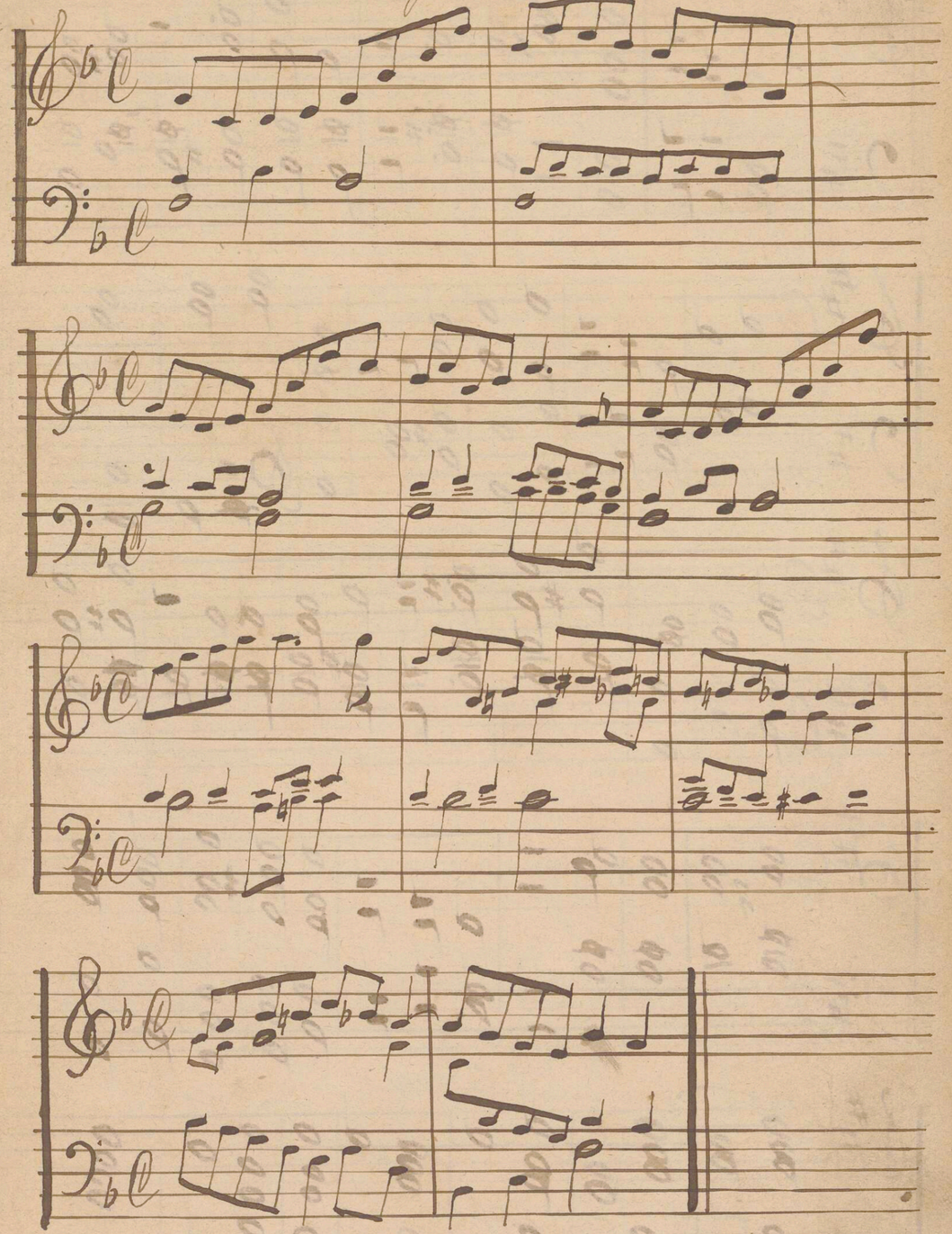

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA W ŁODZI

1.

A. Freyer.

F. Major.

D. Major.

4. C Major cz. II

Grave Pełny organ M. Rudkowski

5. F. dur. cz. II

Moderato Pełny organ. F. Lenkartowicz

6.

7. G. Minor. ex: 11

Andantino. J. Dubski

p

Diminuendo

f

Moderato

Delay Organ

Diminuendo

160.

262/83/11

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA
W ŁODZI
M 22025
TYLKO NA MIEJSCU

Pamiątka Proboszcza Parafii
Bierzwienna długa.
Od X. F. Wieczorkiewicza z roku 1880.
a dziś własnością F. Szczepańskiego

MUZYKA

KOŚCIELNA PARAFIALNA

PR[illegible]YACH

D[illegible]ORI

NA WAŻNIEJSZ[illegible]U KOŚCIELNEGO

Z ANTYFON[illegible] PSAŁTERZA,

W[illegible]NYM

NA[illegible]OWE

PO K[illegible]WANE.

WIKARYUSZ I [illegible]EJ I NAUCZYCIEL
ŚPIEWU GREGORYAŃSKIEGO PRZY SEMINARIUM KLERYKÓW.

WARSZAWA, LWÓW, POZNAŃ.
Z DRUKARNI J. KŒSLA W KEMPTEN (BAWARYA).